A. PAJUPUU • H. VOORE

LAULIK

IX KLASSILE

A-22510

A. PAJUPUU, H. VOORE

LAULIK

IX KL.

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
1959

Kinnitatud
Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
44716
i 16945256

ARHIIVKOGU

Nõukogude Liidu hümn

S. Mihhalkov ja *G. El-Registan*

A. Aleksandrov
1883 — 1946

1. On vabade riikide murdmatu Liidu
loond jäädavaks ajaks suur Venemaa hõim.
Sest elagu rahvastest võidule viidud
Nõukogude Liit, tema ühtsus ja võim!

Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste sõpruse, vendluse maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

2. Meil tormidest helendas vabaduspäike,
suur Lenin meil valgustas võitluste teid.
Truuks rahvale Stalin meid kasvatas kõiki,
tööks, kangelastegudeks innustas meid.

Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste õnne ja õitsengu maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

3. Kõik nurjatud kallaletungijad väärab
me lahinguis kasvanud võimas armee.
Me võitluste hoog sugupõlvedeks määrab
aus, kuulsuses hiilgama Isamaa tee.

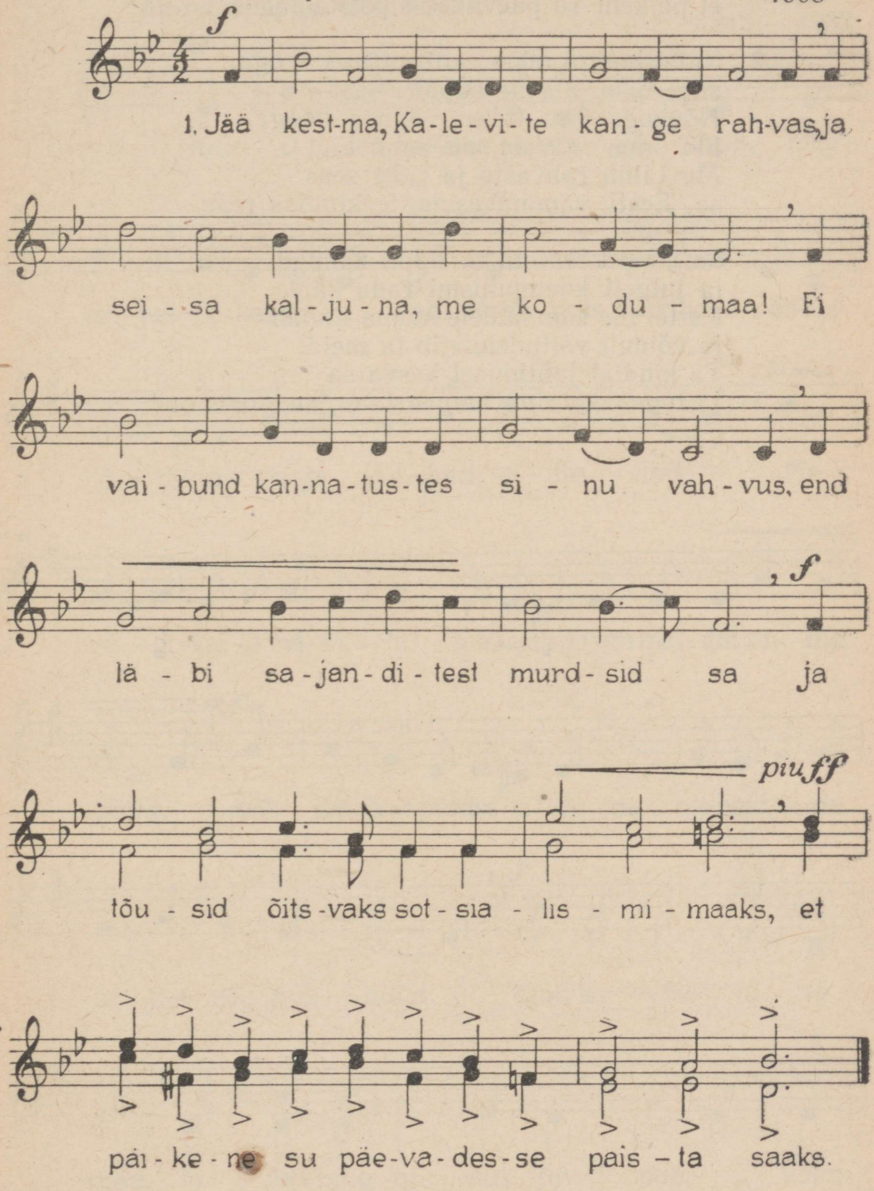
Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste jäädava kuulsuse maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

Eesti NSV hümn

J. Semper

G. Ernesaks
1908

Võimsalt, pidulikult

1. Jää kestma, Kalevite kange rahvas,
ja seisa kaljuna, me kodumaa!
Ei vaibund kannatustes sinu vahvus,
end läbi sajanditest murdsid sa
ja tõusid õitsvaks sotsialismi-maaks,
et päikene su päevadesse paista saaks.

2. Nüüd huuga tehas, vili nurmel vooga,
sirp lõika, alasile haamer löö!
Nõukogu elu, tuksu võimsa hooga,
too õnne rahvale, me tubli töö!
Me Liidu rahvaste ja riike seas
sa, Eesti, sammu esimeste kindlas reas.

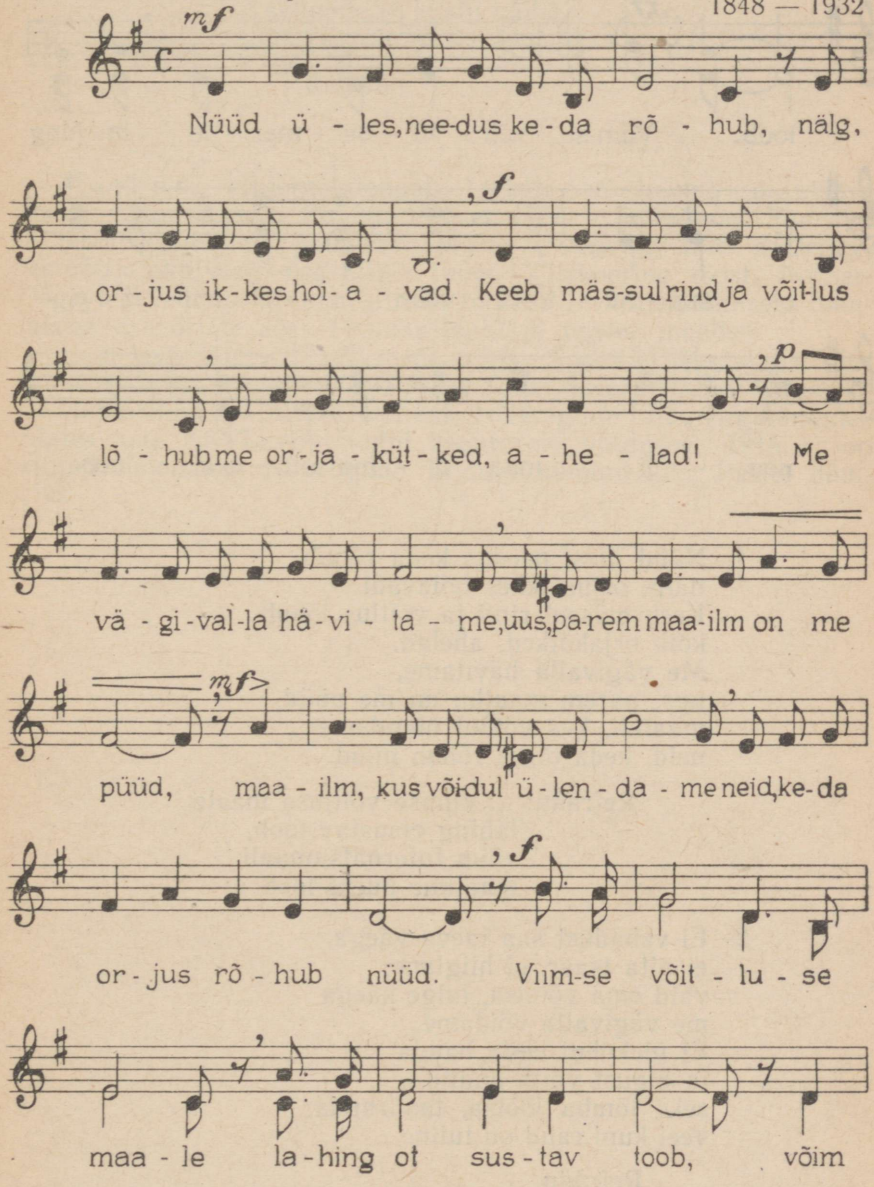
3. Sa kõrgel leninlikku lippu kannad
ja julgelt kommunismi rada käid.
Partei me sammudele suuna annab
ja võidult võitudele viib ta meid!
Ta kindlal juhtimisel kasva sa
ja tugevaks ning kauniks saa, me kodumaa!

Internatsionaal

E. Pottier

Marsi tempos. Otsustavalt

P. Degeyter
1848 — 1932

1. Nüüd üles, needus keda rõhub,
nälg, orjus ikkes hoiavad!
Keeb mässul rind ja võitlus lõhub
kõik orjakütked, ahelad.
Me vägivalla hävitame,
uus, parem maailm on me püüd,
maailm, kus võidul ülendame
neid, keda orjus rõhub nüüd.

Refrään: :,: Viimse võitluse maale
lahing otsustav toob,
võim Internatsionaali
maailma uueks loob. :,:

2. Ei vabadust saa taeva väega,
ei aita tsaar, ei hiiglane,
vaid oma võimsa, julge käega
me vägivalla võidame.
Et ülekohut heita hauda
ja õigust võita endile,
seks tõmba lõõtsa, tao rauda,
veel kuni raud on tuline.

Refrään.

3. Ei õigust ilma valitseda
või olla kurnajate sool,
vaid meil, töörahval, sest et teda
peab üleval me töö ja hool.
Kui paiskab tasumiseäike
kõik ahned koerad laiali,
ei sellepärast kustu päike,
vaid paistab nii kui ennegi.

Refrään.

Märkus: «Internatsionaali» teksti on loonud prantsuse poeet — kommunaar Eugène Pottier 1871. a. juunikuus. Muusika lõi prantsuse tööline, puunikerdaja Pierre Degeyter 1888. a. Degeyter võttis aktiivselt osa Lille'i linna tööliskooride tööst. Pottier-Degeyteri laul levis väga kiiresti tööliste revolutsioonilisest liikumisest osavõtjate seas Prantsusmaal ja teistes maades.

Laul levis kiiresti ka Venemaal ning bolševistlikes ajalehtedes ilmus selle tekst korduvalt. Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni sai «Internatsionaal» Nõukogude Liidu riigihümniks. Alates uue NSVL riigihümni kasutusele võtmisest 1944. a. on «Internatsionaal» Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei hümniks.

Marseljees

H. Pöögelmanni tõlge

Marsi tempos

Rouget de Lisle
1760 — 1836

1. Kauem raudu me kanda ei taha,
ike kaelast ja köidikud käest!
Üles, orjuseahelad maha,
viime võidule priiuseväed!
Maha verega võietud troonid,
ebajumalad kadugu eel,
ainult kurnaks meid kullased kroonid,
nende kandjad meil timukaks teel.

Refrään: Sest ülesse! hüüab meid vabadustöö!
Tund tulnud, kus tasuda vaja!
Kus kutsub meid võitluse kaja!
Tee lahti! Lahti tee!

2. Vennad, vere ja vara meilt riisub
selle eluka täitmatu lõug.
Väevõimul me õigused riisub
tema janunev timukatõug.

Anna raha, neil prassida vaja,
mehi suurtükisöödaks neil' vii!
Ise nälgid sa, laguneb maja,
ainult hauas võid puhata, prii!

Refrään.

3. Eluaeg valad orjates higi,
verevaeval sa koorukest sööd.
Kaarnaparved sul kaugel ja ligi,
saagiks riisuvad toorelt su tööd!
Nendel paisuvad kukrud ja kõhud,
pettus, vägivald kroonib neil tööd;
pole õigust sul leida, ei kohut,
pead orjama päevad ja ööd!

Refrään.

4. Tahad igavest' orjaks sa jääda,
kanda teotust lõpmata veel?
Üles, vabaks me tahame saada,
puruks lõhume tõkked sel teel!
Välja kutsume vaenlaste salga,
valekatted neil kisume eest.
Saagu rõhujad needmise palga,
rahvas otsustab nüüd omast väest.

Refrään.

5. Läbi verise udu meil kumab
kaugelt tõsise priiuse koit;
üle võitluse haua meil punab
eemalt tõe ja vendluse võit.
Vajub jäädavalt kurjuse oda,
kaob alandav orjuseöö.
Vabal valgel siis käime uut rada,
kus meid ühendab õnnistav töö.

Refrään.

Märkus: «Marseljeesi» meloodia on loonud prantsuse ohvitser Claude Joseph Rouget de Lisle 1792. a. Vene laulmise praktikas on laulu viisi osaliselt muudetud: ta muutus lakoonilisemaks ning omandas aktiviseerituma rütmilise aluse. Väga laialt levis see laul 1905. a. revolutsiooni päevil. Gorki jutustuses «Ema» on kirjeldus «Marseljeesi» massilisest laulmisest tööliste esimese mai demonstratsiooni ajal.

Ka Eestis levis «Marseljees» revolutsiooniliste tööliste seas kiiresti. Eestikeelse teksti lõi proletaarne kirjanik Hans Pöögelmann.

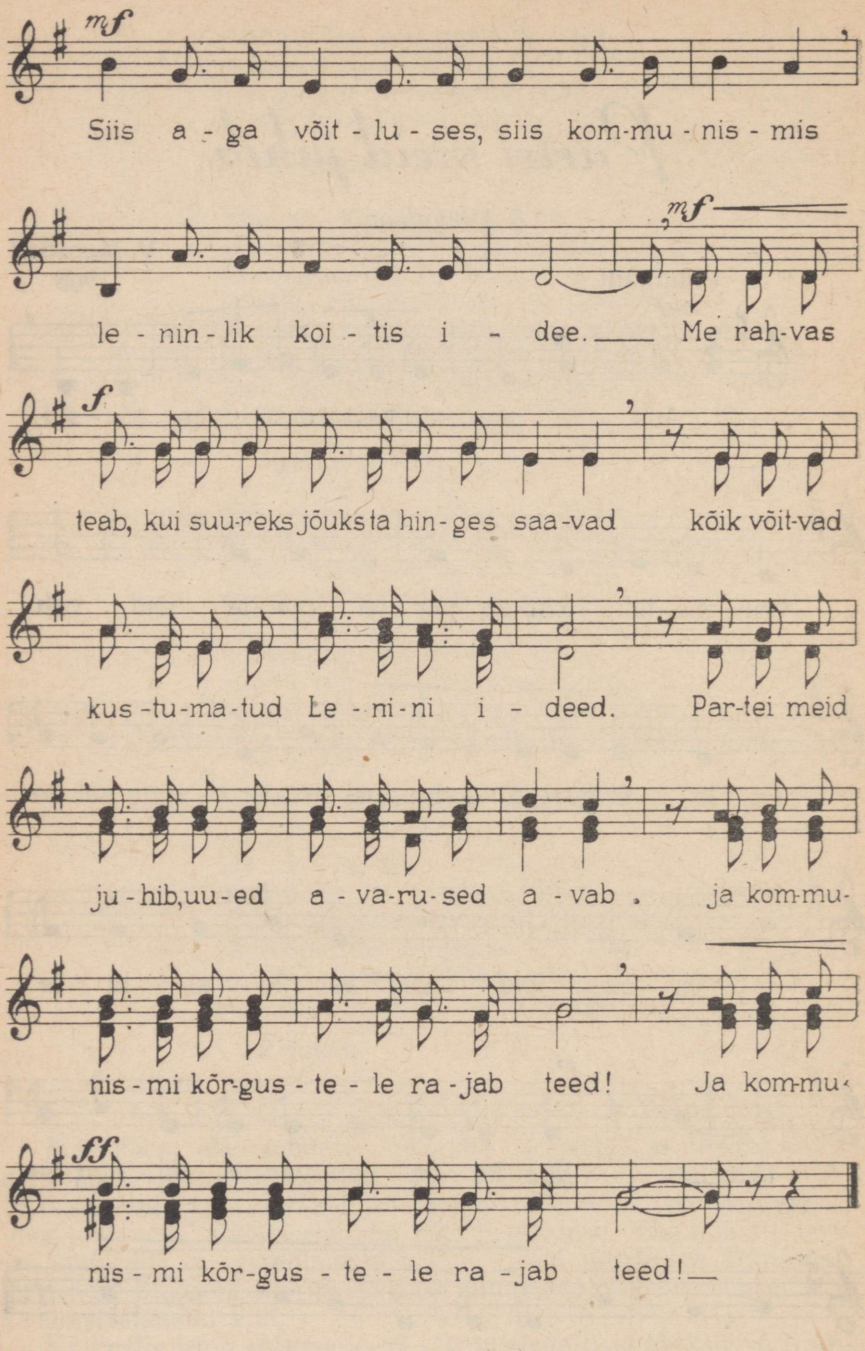
Partei meid juhib

S. Mihhalkov

V. Muradeli
1908

Pidulikult

mf
Siis a - ga võit - lu - ses, siis kom-mu - nis - mis
mf
le - nin - lik koi - tis i - dee. Me rah-vas
f
teab, kui suu-reks jõuks ta hin - ges saa-vad kõik võit-vad
kus - tu-ma-tud Le - ni-ni i - deed. Par-tei meid
ju - hib, uu-ed a - va-ru-sed a - vab . ja kom-mu-
nis - mi kõr-gus - te - le ra - jab teed! Ja kom-mu-
ff
nis - mi kõr-gus - te - le ra - jab teed!

1. Austagem neid, kes kord võitlusse tõusid,
võitmatult võimsa partei meile lõid,
rahvale õigust ja vabadust nõudsid
ning selle sihile tõid
ning selle sihile tõid.
Raske on rahvastel olnud tsarismis
süngete aastate tee.
Siis aga võitluses, siis kommunismis
leninlik võitis idee.

Refrään:

Me rahvas teab, kui suureks jõuks ta hinges saavad
kõikvõitvad kustumatud Lenini ideed.
Partei meid juhib, uued avarused avab
:,: ja kommunismi kõrgustele rajab teed! :,:

2. Liitis partei meie rahvad ja koondas
ühiseks pereks, kel ühine siht,
nii oma töös oma õnne me loomas,
nii on partei meie juht,
nii on partei meie juht.
Täide me mõtteid ja lootusi viies
kasvatab tugevaks meid,
rasketes võitlustes vaenlasi lüües
karastab rahvast partei.

Refrään.

3. Ei, meid ei kohuta võitluste raskus,
kõrged ja selged on tähised eel,
vaenlase viha on nõrk meie vastu
kindlal me võitude teel,
kindlal me võitude teel.
Miljoneid meiega käsikäes astub,
tundmata taganemist.
Võidult me võidule läheme vastu,
eesmärgiks meil kommunism.

Refrään.

Gorkis, Lenini maja ees

1. Meile seista meeldib vaikse maja ees,
kus kord töötas Lenin rahva õnne eest.
Läbi akna näha hommikul võis ta,
:,: kuidas koidik särab üle kodumaa :,:

2. Rahva endist vaeva nägi Lenin siit,
nägi eilset päeva, uue päeva kiirt.
Nägi, kuidas võrsub kõikjal metsavöö,
:,: ehitusi kõrgub, aedu õitsma lööb :,:

3. Kanaleid ta nägi, uusi mereteid,
kuis kord stepist läbi laevad sõitmas meil.
Nägi, kuidas sammub rahvas helgel teel,
:,: nägi juba ammu kõike uut me ees :,:

Ehitajad

Bulgaaria laul

Pidulikus marsi tempos. A. Kara-Stojanov

1. Sõbrad, ühiselt ehitustööle!
Ootab sangarlik kohustus meid!
Meie jõulised vasaralöögid
loogu hooneid ja suurtehaseid!

Refrään: Las särada kõikjal elekter,
las lainetab viljade voog!
:,: Me ise me saatuse helge
siin tööga ja võitluses loond! :,:

2. Me lõime siin seaduse ülla,
sellel maal, mis on õnnelik, noor;
seadus kaunim kui lokkavad põllud
ja veel kindlam kui teras, betoon!

Refrään.

3. Ja kui meenuvad võitluseohud,
meie rahvas siis kõneleb nii:
«Meile Lenin tõi vabadust, rahu,
ja partei meid õnnele viib!»

Refrään.

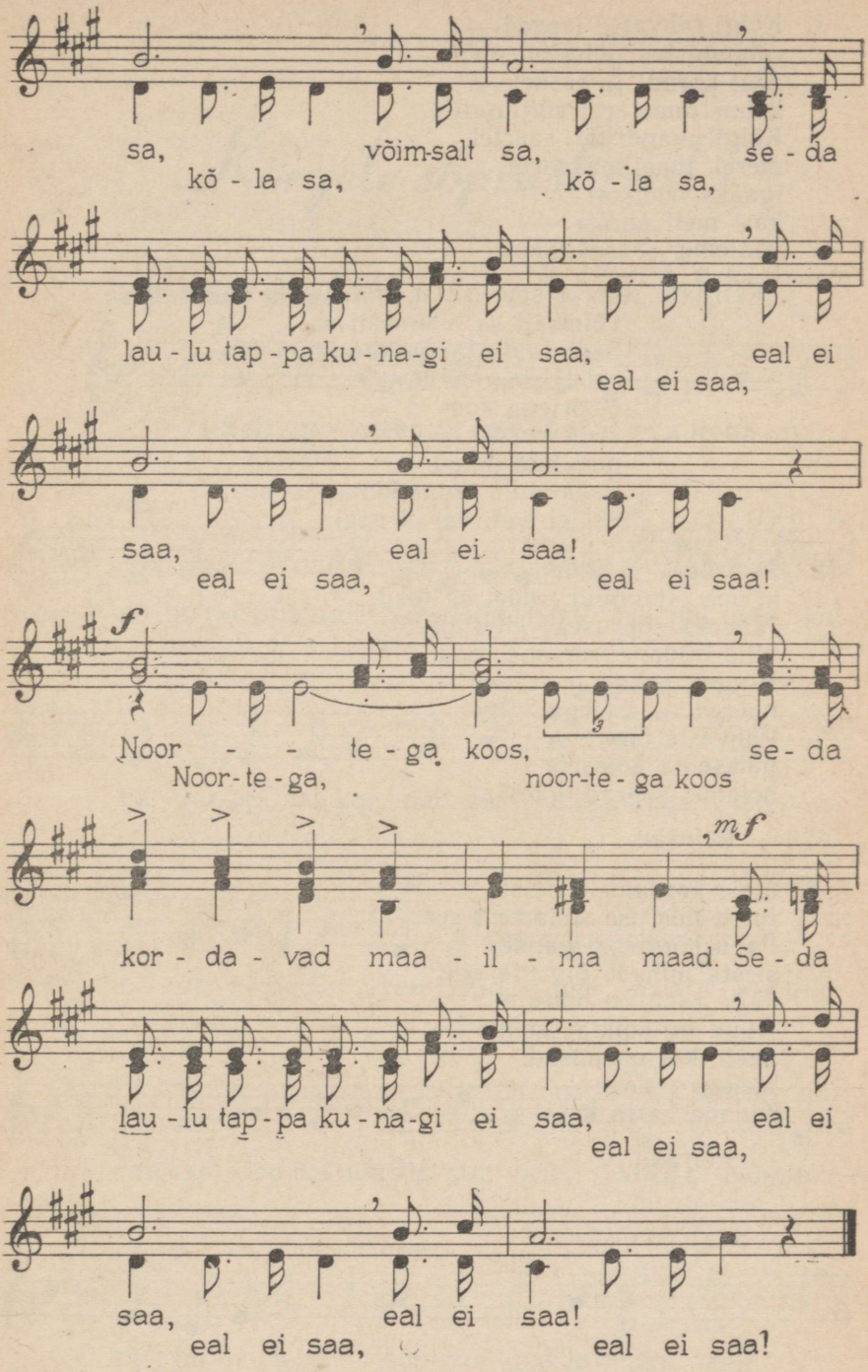
Maailma Demokraatliku Noorsoo hümn

Marsi taktis

L. Ošanin

A. Novikov
1896

sa, võim-salt sa, se - da
kõ - la sa, kõ - la sa,
lau - lu tap - pa ku - na - gi ei saa, eal ei
eal ei saa,
saa, eal ei saa!
eal ei saa, eal ei saa!
f
Noor - - te - ga koos, se - da
Noor - te - ga, noor - te - ga koos
mf
kor - da - vad maa - il - ma maad. Se - da
lau - lu tap - pa ku - na - gi ei saa, eal ei
eal ei saa,
saa, eal ei saa!
eal ei saa, eal ei saa!

1. Kõigi rahvaste lapsed —
rahuunistus püha on meil.
Ajal karmil ja raskel
käime õnne eest võitluseteil.
Kõigil mandritel, saartel,
merel, maailmakaartel
igaüks noortest
käsi meil andku —
võitleme, sõbrad, koos!

Refrään: Noorte sõpruslaul, nüüd kõla võimsalt sa,
võimsalt sa, võimsalt sa.
Seda laulu tappa kunagi ei saa,
eal ei saa, eal ei saa.
Noortega koos
seda kordavad
maailma maad.
Seda laulu tappa kunagi ei saa,
eal ei saa, eal ei saa!

2. Sõjasõpru sa hindad,
karme lahinguid rindel sa tead.
Jäävaks sõpruseks kindlalt
liitis õiglane veri me read.
Hingelt ausad ja julged
noored — meiega tulge!
Rahvaste õnne,
päikselist homset
hoiame, sõbrad, käes!

Refrään.

3. Meie kordame vannet,
tuleb nooruse südamest see —
lippu kõrgemal kandes
seista pühade õiguste eest!
Jälle rahu on ohus.
Nüüd on kõikide kohus —
need, kes on ausad,
meiega tõusku
sõdade vastu koos!

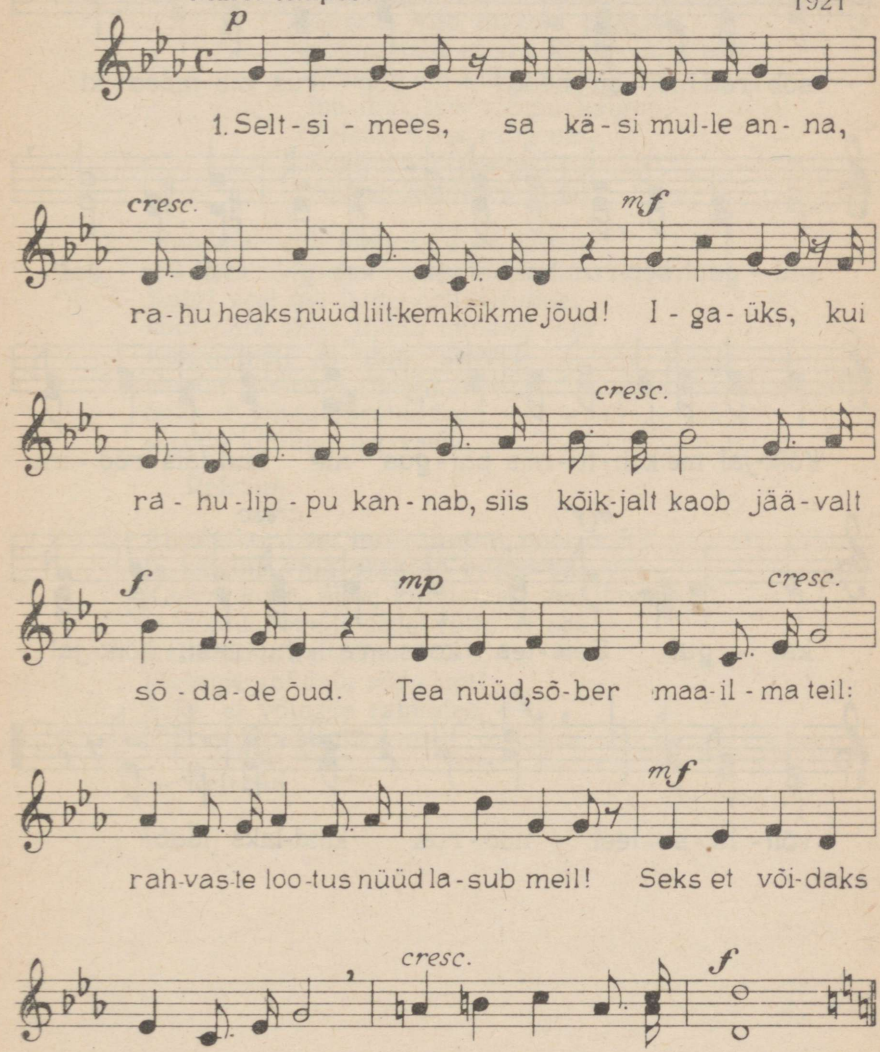
Refrään.

Kõrgele sõpruslipud

D. Sedõhh

A. Babadžanjan
1921

Marsi tempos

Refrään
ff
Kõr-ge-le sõp-rus-li-pud! E-lu hel-ge on siis, kui
sõb-rad meil on head! Sõp-rus viib mäed-ki
pai-gast, sõp-ru häid ei saa kee-gi või-ta eal!
Kõik-jal me koh-tu-mis pai-gus me laul täis rõõ-mu
mf
cresc.
kai-gub. Seis-tes koos ra-hu eest, kõik-jal
f
võit-lu-se-teel noo-rus kind-laks jääb!

1. Seltsimees, sa käsi mulle anna,
rahu heaks nüüd liitkem kõik me jõud!
Igaüks kui rahulippu kannab,
siis kõikjalt kaob jäävalt sõdade õud.
Tea nüüd, sõber maailma teil:
rahvaste lootus nüüd lasub meil!
Seks et võidaks rahuidee,
sõprus kindlamaks veel!

Refrään: Kõrgele sõpruslipud!
Elu helge on siis, kui sõbrad meil on head!
Sõprus viib mäedki paigast,
sõpru häid ei saa keegi võita eal!
Kõikjal me kohtumispaigus
me laul täis rõõmu kaigub.
Seistes koos rahu eest,
kõikjal võitluseteel
noorus kindlaks jääb!

2. Sinu maa ehk mattunud on lumme,
või seal lõõmab lõunapäike kuum...
Kuigi veel me teineteist ei tunne,
kuid ühte meid liidab unistus suur.
Kõigil meil on ühine soov:
elu las noortele rõõmu toob!
Seks et võidaks rahuidee,
sõprus kindlamaks veel!

Refrään.

3. Ainult kord on meile antud noorus,
ja kui õis vaid ükskord õitseb ta...
Kasva, noor, nüüd kindlamalt veel koondu,
et noorust meilt sõda võtta ei saa!
Rahu ikka kaitseme truult,
keelame süüdata sõda uut!
Seks et võidaks rahuidee, —
sõprus kindlamaks veel!

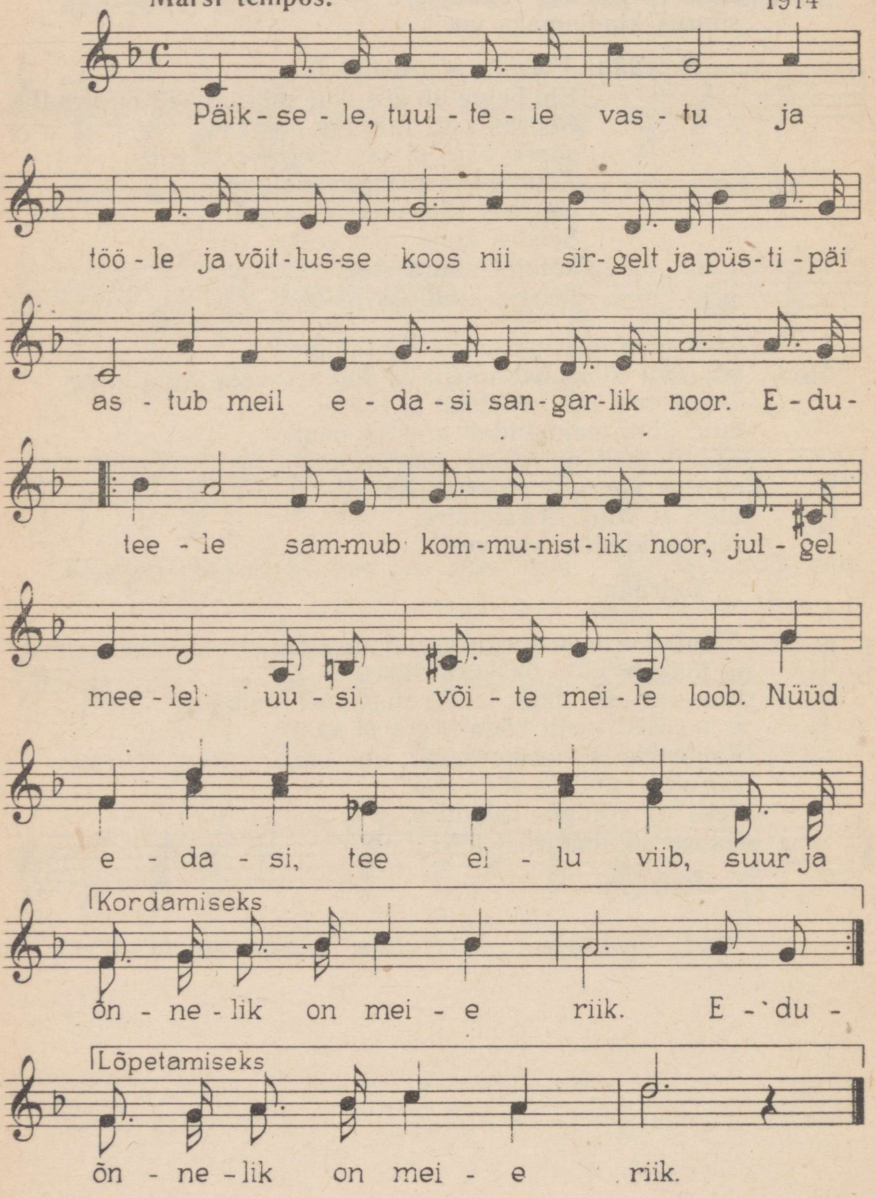
Refrään.

Kommunistlikud noored

L. Ošanin

A. Ostrovski
1914

Marsi tempos.

1. Päiksele, tuulele vastu
ja tööle ja võitlusse koos —
nii sirgelt ja püstipäi astub
meil edasi sangarlik noor.

Refrään: Eduteele
sammub kommunistlik noor,
julgel meelel
uusi võite meile loob.
Nüüd edasi —
tee ellu viib,
suur ja õnnelik on meie riik.

2. See, kellel südames Lenin,
kel võitleja kartmatu hing,
kes eesmärgiks võidutee valib —
neid komsomol edasi viib.

Refrään.

3. Võitlusetahe meid kannab,
me unistus tiivustab meid.
Ei asjata meile ju anna
töid vastutusrikkaid partei.

Refrään.

Noorsoo laul

S. Mihhalkov

Marsi tempos **V. Muradeli**
1908

1. Noored kõigilt maadelt,
suurte, väikeste rahvaste liikmed,
ühte meie püüded
kogu hingest
ja südamest liitkem!

Refrään: Võidelda tõe ja rahu eest
on meie soov,
nähku kõik emad,
et nüüd me tee
lastele õnne toob.

2. Noored kõigilt maadelt,
meie sõprus on tugev ja kindel.
Võimas
rahulootus
koondas kõiki meid ühisel rindel.

Refrään.

3. Noored kõigilt maadelt,
hirmu tuua meil keegi ei suuda.
Teame —
võit jääb meile.
Õige eesmärk meid võitmatuks muudab.

Refrään.

Tervist, noorus

N. Labkovski

M. Ferkelmann
1908

laul et ik - ka voo - gaks, kau - ge -
le et kan - duks ta. Mei - e
soov, et ik - ka lau - laks se - da
mf
lau - lu linn - ja maa. Mei - e
soov, et sel - les lau - lus, arm ja
mp
sõp - rus õits - ma looks ja et
loi - daks õn - ne hel - gus, et see
cresc.
f
in - du mei - le tooks. Mei - e

1. Tervist, noorus, laula, õnnelik, laula veel —
muusika ja taevasina, me jaoks on see!
Sõbrad me kõik siin, kostku lauluviis,
tervist, peopäev, tervist, nooruse festival!

Refrään: Meie laul et ikka voogaks,
kaugele et kanduks ta.
Meie soov, et ikka laulaks,
seda laulu linn ja maa.
Meie soov, et selles laulus
arm ja sõprus õitsma lööks
ja et loidaks õnne helgus,
et see indu meile tooks.
Meie soov, et ikka laulaks,
seda laulu linn ja maa!

2. Sellel tunnil rõõmsalt kohtuvad paljud käed,
huuled naervad, silmis sõpruse helki näed!
Ühtsust meile loob meie töö ja hool.
Tervist, peopäev, tervist, nooruse festival!

Refrään.

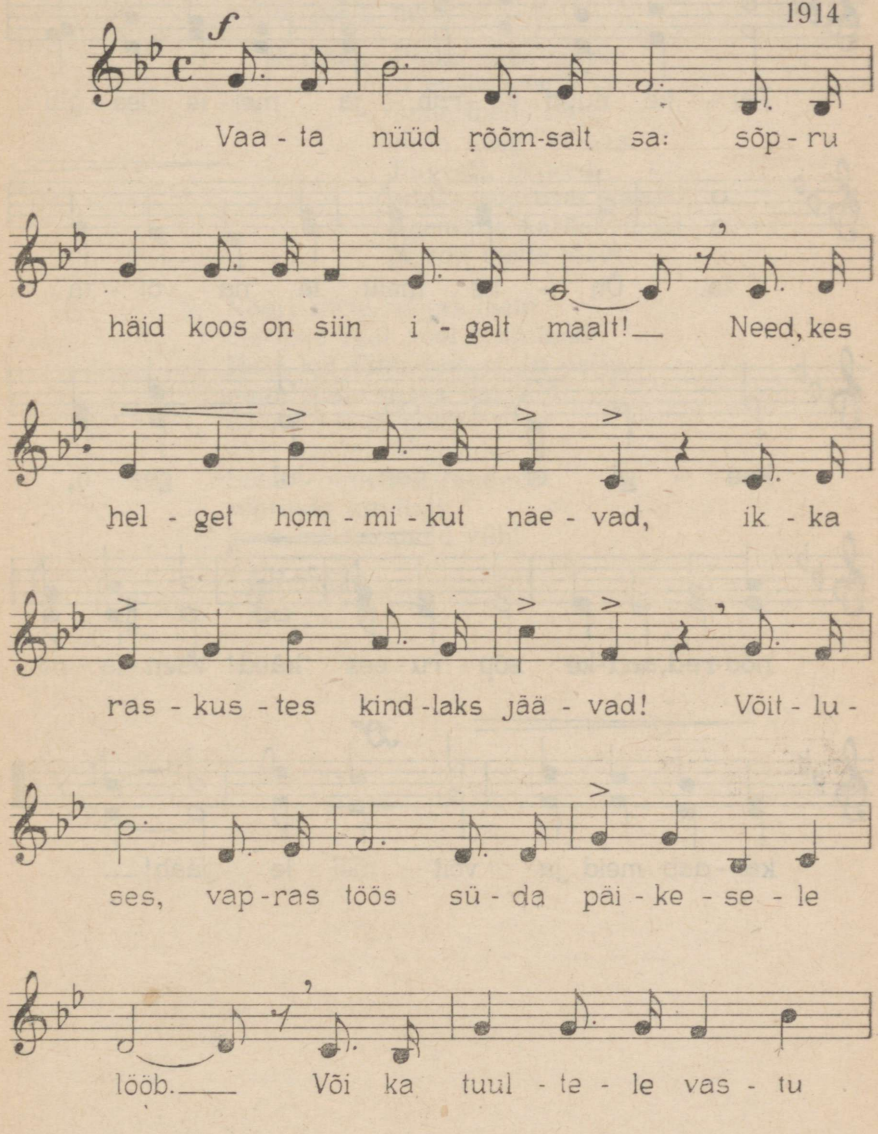
3. Kuigi praegu meil ju tulebki lahkuda,
kindlalt meie sõprus jääb siiski püsima!
Jäägu meelde meil kaunis valsilaul,
tervist, peopäev, tervist, nooruse festival!

Refrään.

See oleme meie, noorus

L. Ošanin

S. Tulikov
1914

jul - ges - ti as - tub — pal - ju, pal - ju neid
f
Päi - ke nüüd sä - rab, ja mei - le lee - gib
ta. Õn - ne meilt tä - na võt - ta
kee - gi ei saa. Jul - ges - ti,
noo-red, and-ke sõp - ru - ses käed! Vaen - la - ne
ff
kar - dab meid ja võit mei - le jääb! —

1. Vaata nüüd rõõmsalt sa —
sõpru häid koos on siin igalt maalt!
Need, kes helgelt hommikut näevad,
ikka raskustes kindlaks jäävad!
Võitluses vapras, töös
süda päikesele lööb.
Või ka tuultele vastu
julgesti astub
palju, palju neid.

Refrään: Päike nüüd särab
ja meile leegib ta.
Õnne meilt täna
võtta keegi ei saa.
Julgesti, noored,
andke sõpruses käed!
Vaenlane kardab meid
ja võit meile jääb!

2. Noori meid, noori meid
üle maa igal pool miljoneid!
Meid kui tähti taevas on palju,
nagu tilku meres on palju,
Lä'evad kõik noorte jõud
ühel meelel, ühel nõul.
Sõber, õnne kui hindad,
sõpruses kindlalt
koos me tee meid viib!

Refrään.

Noorte laul

A. Saarik

T. Vettik
1898

1. Täis noorustuld on meie tee.
Me tuleme võimsa väega
ning ehitame linnuse,
mis seisab ajast aega.

Refrään: Rairaa, rairaa, rairallallaa,
rairalla, ralla, lalla, lallalaa!
Rairaa, rairaa, rairallallaa!
Me rõõm, see kestab ajast aega!

2. Täis sangarsamme sünnimaa.
Me, noored, kõik kaasa lööme!
Nii kolde loome kaunima,
töös võidupärgi toome.

Refrään: Rairaa, rairaa ... jne.

. . . . . .

Me noored võidupärgi toome.

3. Nii rõkatame rõõmulla,
ja rinnas meil noorusäike.
Me tööle lähme lauluga,
meid saadab kuldne päike.

Refrään: Rairaa, rairaa ... jne.

. . . . . .

Meid saadab kuldne päike.

Coda

Ja rõõm ja töö ja päike!

Nõukogude Eestile

M. Raud

E. Kapp
1908

Kindlalt, hooga

1. Me rahva võitlused, me hool ja töö,
on sulle pühendatud, Eestimaa.
Nii läbi vägivalla raske öö
kõik mured murdumata kandsid sa.
Jäi kõiges kaljukindlaks usk sul see,
et võidu pärib tasujate julge tee.

2. Sind, Eesti, äratas ja kutsus siis
Oktoobri võitluslipu võimas tõus.
Partei meid võidule siis vastu viis
töörahva vabaduse tões ja jõus.
Ja põrmuks viimseni on löödud nüüd
meid vägivallas tallajate raudsed rüüd.

3. Sa, Eesti, õnnelikke aegu näed
nüüd Liidu rahvastega kindlalt koos.
On sulle ustavad me töökad käed
su nurmil, tehastes ja merevoos.
Jää, Eesti, vankumatult seisma sa,
Nõukogu suure vendlusaate vaba maa!

Mu Eestimaa

P. Grünfeldt

K. Türnpu
1865 — 1927

Kindlalf

1. Eesti, mu armas, kallis kodumaa,
mu ilus maa, mu püha maa!
Ma lähen läbi sinu eest
su priiust kaitstes tulest, veest,
et õitsta sa võiks vabana!

2. Koidu ja hämariku kodumaa,
mu sünnimaa, mu laulumaa!
Kes oma maa ja merega
said vabastatud verega! —
jää seisma sa, mu Eestimaa!

3. Eesti, mu armas, kallis kodumaa,
mu ilus maa, mu püha maa!
Ma lähen läbi sinu eest
su priiust kaitstes tulest, veest,
et õitsta sa võiks vabana!

Laul

M. Mets

A. Velmet
1910

Vaimustusega

1. Kui lauldes esiema
last hällis kiigutas,
:,: siis mõistis juba tema —
laul on, mis tiivustab. :,:

2. Laul aitab muret kanda,
saab laulust rõõmsaks meel,
:,: laul kannab koduranda
ka mõtted kaugelt teelt. :,:

3. Kes laululättest joonud
on päevil halvul, häil,
:,: neid laul on kokku toonud,
truuks laulule nad jäid. :,:

Kodupõllud

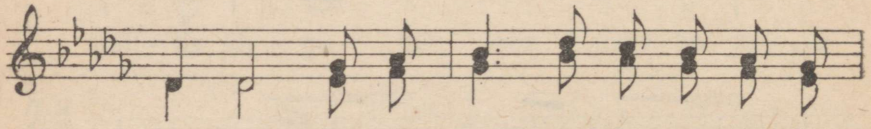
V. Beekmann

G. Podelski
1927

Voolavalt

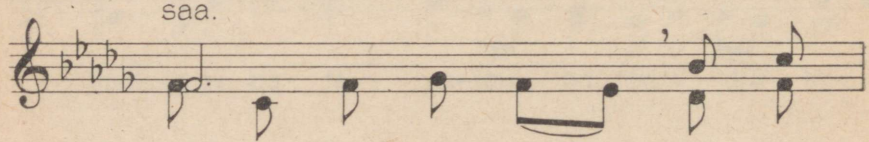

mp Kõr - gel tae - vas lin - nu - lau - lu
mf Ruk - ki - kõr - red vä - si - nud on
f Ko - du - põl - lud ää - re - tud ja

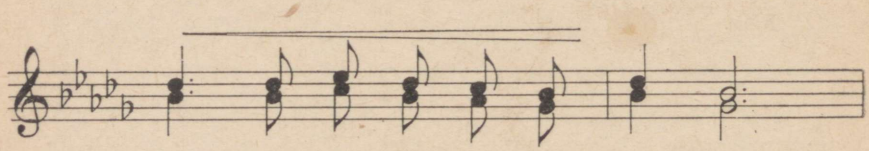

kuu - led, kui see tee sind la - ge - da - le
kand-mast vil - ja - ton - ne lai - ne - ta - vais,
rik - kad, kus-kil kau - ne - maid ei ol - la

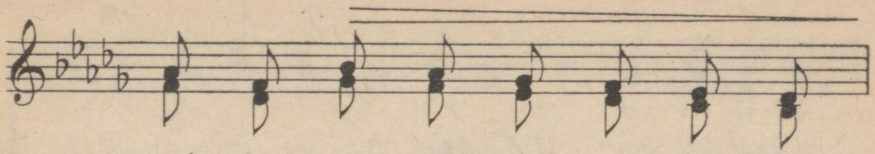
viib.
päis.
saa.

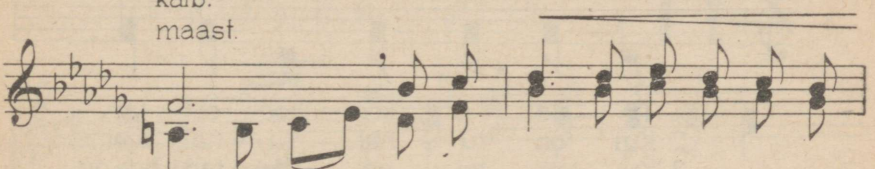
viib, see tee sind viib. Ko - du -
lai - ne - ta - vais päis. Na - gu
saa, ei ol - la saa. Lau - lab,

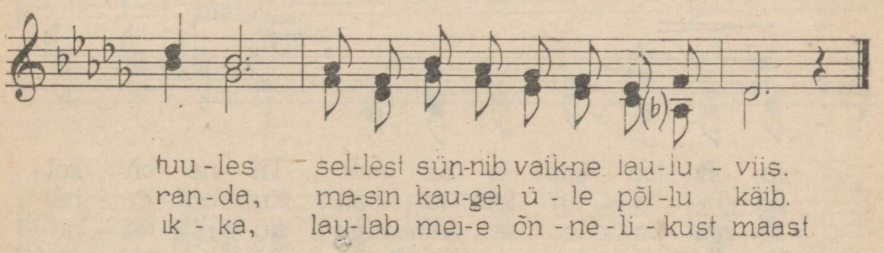

põl - lud lai - ne - ta - vad tuu - les
laev, mis sõu - ab si - ni - ran - da,
lõo - ke o - ma lau - lu ik - ka,

viis.
käib.
maast.

1. Kõrgel taevas linnulaulu kuuled,
kui see tee sind lagedale viib.
:,: Kodupõllud lainetavad tuules —
sellest sünnib vaikne lauluviis. :,:

2. Rukkikõrred väsinud on kandmast
viljatonne lainetavais päis.
:,: Nagu laev, mis sõuab siniranda
masin kaugel üle põllu käib. :,:

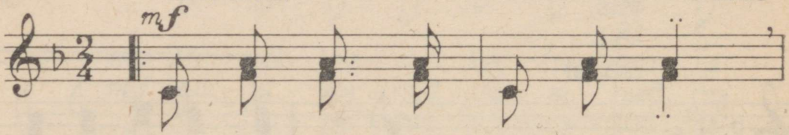
3. Kodupõllud ääretud ja rikkad,
kuskil kaunimaid ei olla saa.
:,: Laulab lõoke oma laulu ikka,
laulab meie õnnelikust maast. :,:

Kolhoositar

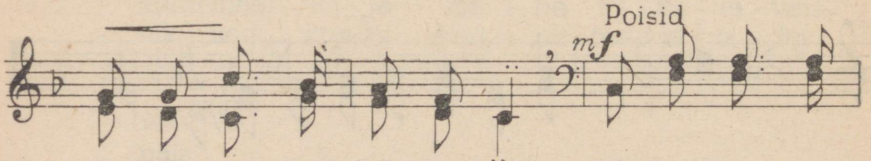
F. Kotta

Elavalt — R. Päts

Tüdrukud — 1899

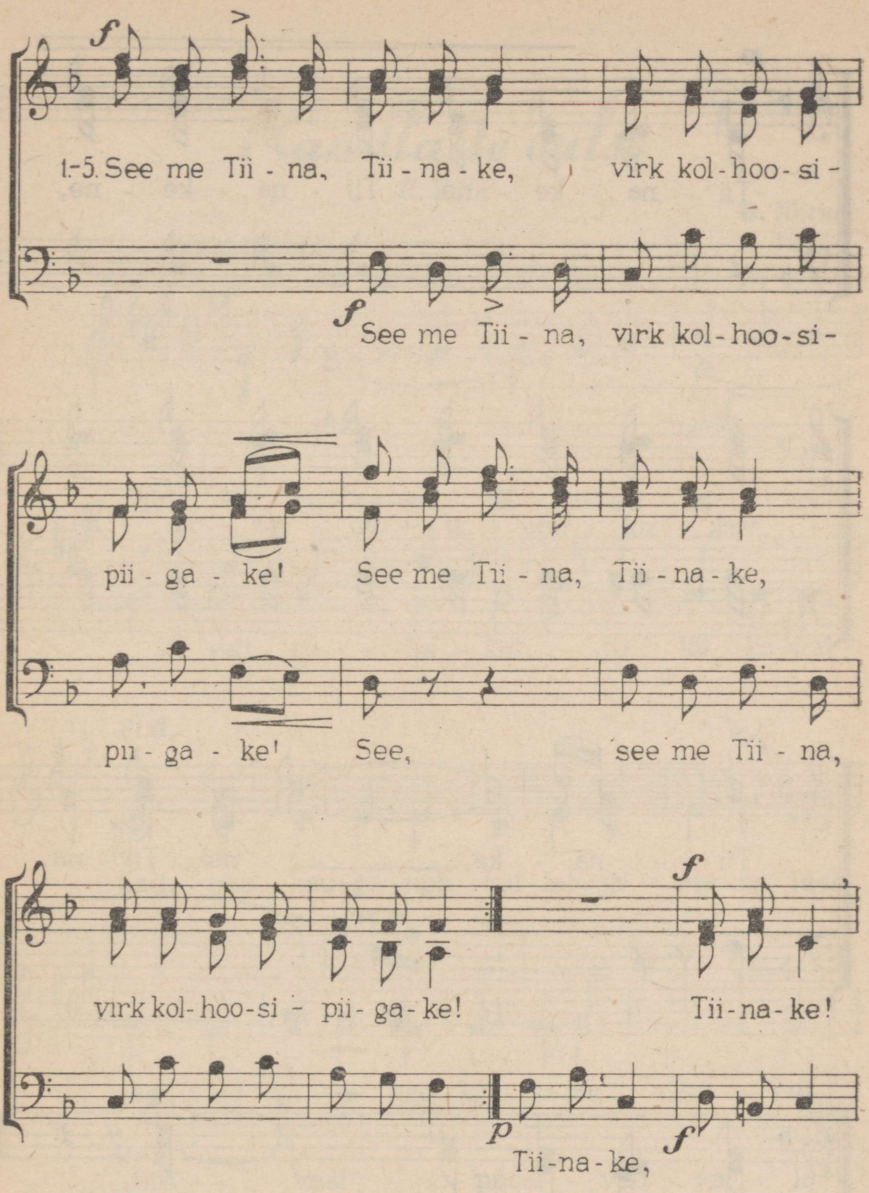
1. Tii - na on kol - hoo - si - tar,
2. Kui on lu - hal Tii - na lool,
3. Ku - ni tei - ne võ - tab hoo-gu,
4. Põl - lul töö ta kä - tes keeb,
5. Vä - ga kurb on rah - va - ma-ja,

ta on töö - kas, ta on tark. Tii - na on kol-
as - ja - ta on teis - te hool, Kui on lu - hal
lu - hal po - le e - nam loo-gu. Ku - ni tei - ne
köi - dab vih - ku, i - met teeb. Põl - lul töö ta
kui seal Tii - na naer ei ka-ja. Vä - ga kurb on

hoo - si - tar, ta on töö - kas, ta on tark.
Tii - na lool, as - ja - ta on teis - te hool.
võ - tab hoo-gu, lu - hal po - le e - nam loo-gu.
kä - tes keeb, köi - dab vih - ku, i - met teeb.
rah - va - ma-ja, kui seal Tii - na naer ei ka-ja.

f
1.-5. See me Tii - na, Tii - na - ke, virk kol - hoo - si -
f
See me Tii - na, virk kol - hoo - si -
pii - ga - ke! See me Tii - na, Tii - na - ke,
pii - ga - ke! See, see me Tii - na,
f
virk kol - hoo - si - pii - ga - ke! Tii - na - ke!
p
f
Tii - na - ke,

p
Tii - na - ke - ne, Tii - na - ke - ne,
virk kol - hoo - si - pii - ga - ke - ne.
f
Tii - na - ke, me Tii - na,
Tii - na - ke,
Tii - na, Tii - na - - ke!
me Tii - na - - ke!

Randlaste valss

E. Vain

B. Kõrver
1917

Valsi tempos

lau - - lud tor-mis ja tuu - les
sün-di-des tor-mis ja tuu - - les
me-hi-selt tõu-se-vad päi-ke-se al - la
tõus - - vad päik - se al - la
noor-te ja va-na-de huu - - lilt.
noor - te, va-na-de huu-lilt.
Va - ra või hil - ja nad on
Ad-ra-na ae-rud va-ra või hil - ja
künd-mas on va - hu - seid põl - de,
võr-gud täis hel - ki-vat hõ-be-dast vil - ja,
2. Kui
hool-sai - le hel - ded on veed.

1. Kui koidikul laineile libiseb paat,
(II h.: Aaa...)
vett rohekat lõikavad aerud,
(vett rohekat ju lõikavad nad)
pea kaugeneb kallas ja maha jääb saar,
vaid kajakad kõrgusis naerul.

Refrään: Siis vast laulud pääsevad valla
(I h: Siis vast pääsevad valla laulud)
sündides tormis ja tuules,
(tormis ja tuules)
mehiselt tõusevad päikese alla
(tõusevad päikese alla)
noorte ja vanade huulilt,
(noorte, vanade huulilt).
Adrana aerud vara või hilja
(vara või hilja nad)
kündmas on vahuseid põlde,
võrgud täis helkivat hõbedast vilja,
hoolsaile helded on veed!

2. Kui päikese tõusu eel kiireneb tuul,
(II h.: Aaa...)
ja tantsitab lainetel paati,
(ja tantsitab ju lainetel ta)
siis kalurid veavad, muhelus suul,
veest varjule siplevat saaki.

Refrään.

3. Ja tagasi rannale libiseb paat,
(II h.: Aaa...)
mis süvavee kaladest raske,
(mis raskegi on ju kaladest),
siis tänase püügi parim brigaad
seab rõõmsana piipusid põske.

Refrään.

TRÜ Raamatukogu

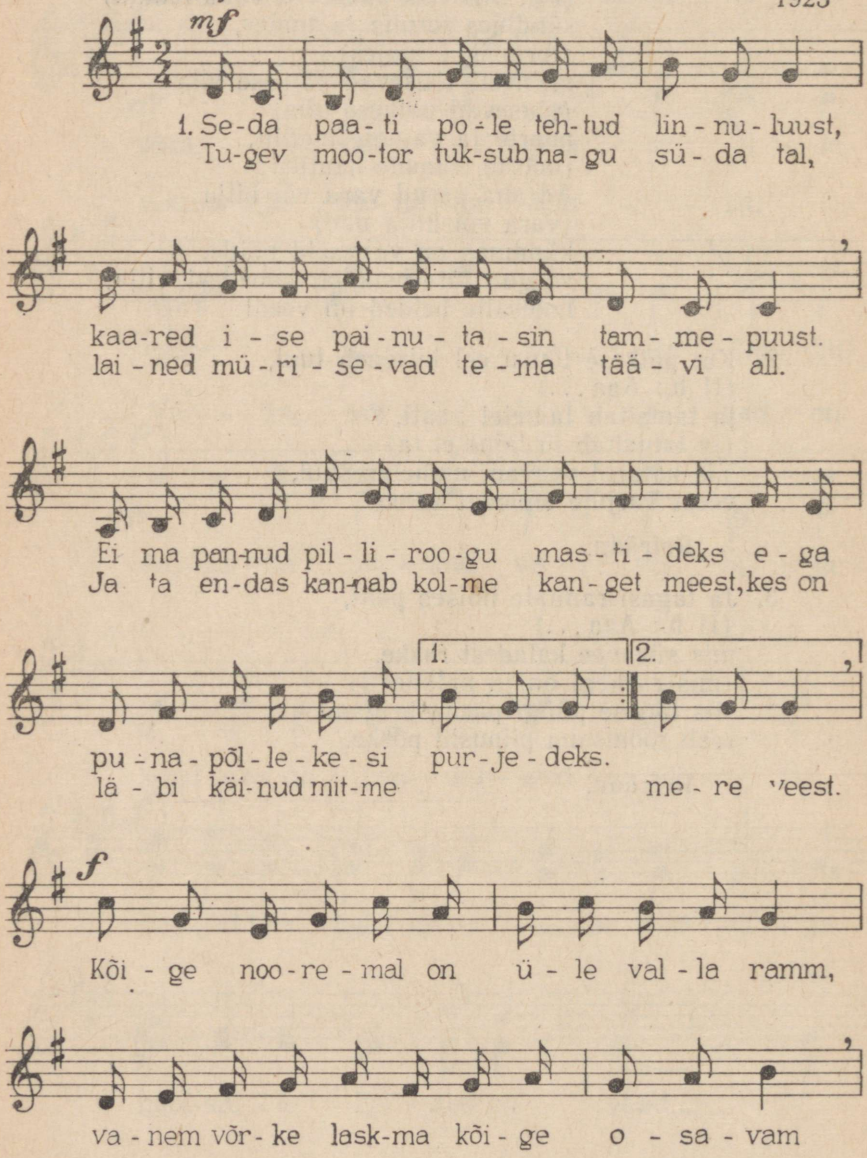
Rannakolhoosis

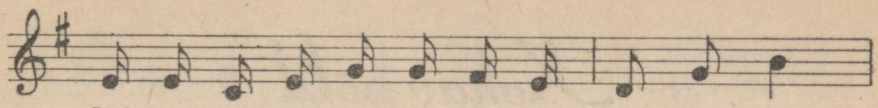
D. Vaarandi

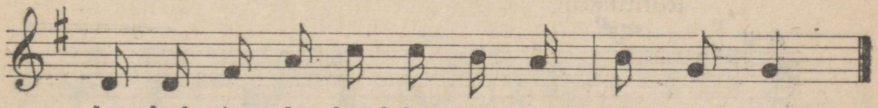
V. Ojakäär
1923

Parajalt

mf

1. Seda paati pole tehtud linnuluust,
kaared ise painutasin tammepuust.
Ei ma pannud pilliroogu mastideks
ega punapõllekesi purjedeks.
Tugev mootor tuksub nagu süda tal,
lained müriseva tema täävi all.
Ja ta endas kannab kolme kanget meest,
kes on läbi käinud mitme mere veest.
Kõige nooremal on üle valla ramm,
vanem võrke laskma kõige osavam.
Kolmas aga väga palju laule teab,
kalad teda kuuldes merest tõstvad pead.

2. Igal mehel noorik randa maha jäi,
igaühel kallis paadi vastas käib.
Aga harva näen ma oma päiksekiirt,
tema on ju tähtis karjabrigadir.
Küll ta kaunis on, kuid k'be nagu sool.
Ütleb — sina merest kehva kala tood.
Rohkem kasu toovad minu kirjakud
kui su lahjad tursad, lestad kõversuud.
Oota, oota! Tulgu kagutuuled vaid,
näha toon sull' iludusi — angerjaid.
Sihvakad ja sirged, sabakuubedes,
tulevad ja kummardavad sinu ees.
Oota, küll sa minu karja näha saad!
Lõhed laiad, laugud otsas säravad.
Seljauimed vikerkaarest värvitud,
küljed hõberahadega kirjatud.

Kohav põld

Ņ. Budaškin

1. Sa kahise, kullane väli,
mu südame rõõm oled sa,
ei kaunimat avarust ole
kui stepid ja põllud me maal.
Ja talvel kesk tuisku ja tormi
ma kujutlen unelmais siis
kuis tuul paitab heljuvaid nurmi
ja heliseb ööbiku viis...

2. Ma armastan mägesid kaugeid
ja kevadist lõhnavat maad
ja kõiki neid lõbusaid laule,
mis kostavad õhtusel a'al.
Kui õhtu on vaikne ja jahe
ja hajunud päevane lõõm,
siis kohtan ma sõpru ning laulan,
ja hinges meil loidab suur rõõm!

3. Sa kahise, kullane väli,
mu südame rõõm oled sa,
ei kaunimat avarust ole
kui stepid ja põllud me maal!

Meri kohab

V. Balašov

B. Mokroussov
1909

Parajalt

1. Merepind lai
kohab me eel,
kajakas vaid
saadab meid teel.
Vaikus me ümber end punub,
sõbrad, kas laulud teil unund?
Laulan laulukest ma,
muistsest ajast on ta.
:,: Laulsid meil seda
hälli ees emad:
«Äiu-äiu-lii.» :,:

2. Lauluga nii
võrsudes koos
kaasa ta viib
kodunt siis noor.
Lauluke saadab meid merel,
elab me ühises peres.
Saatjaks laul oli meil
raskeil võitluseteil.
:,: Lüüęs me vaenlast,
matsime lain'tes:
«Äiu-äiu-lii.» :,:

3. Pilvekest tuul
kaugele viib,
lendab me laul
tuulega siit.
Oleme kodus või kaugel,
meie ei unusta laule.
Laulan laulukest ma,
muistsest ajast on ta.
:,: Laulsid meil seda
hälli ees emad:
«Äiu-äiu-lii.» :,:

Ustavate sõprade laul

M. Matussovski

T. Hrennikov
1913

1. Kas ma läksin rännuteile,
kas mind kandsid vood,
minuga, mu sõbrad, teie
kõikjal ikka koos.
Rahutul ja raskel ajal,
muretundidel,
valgustas me teed ja rada
sõprustuluke.

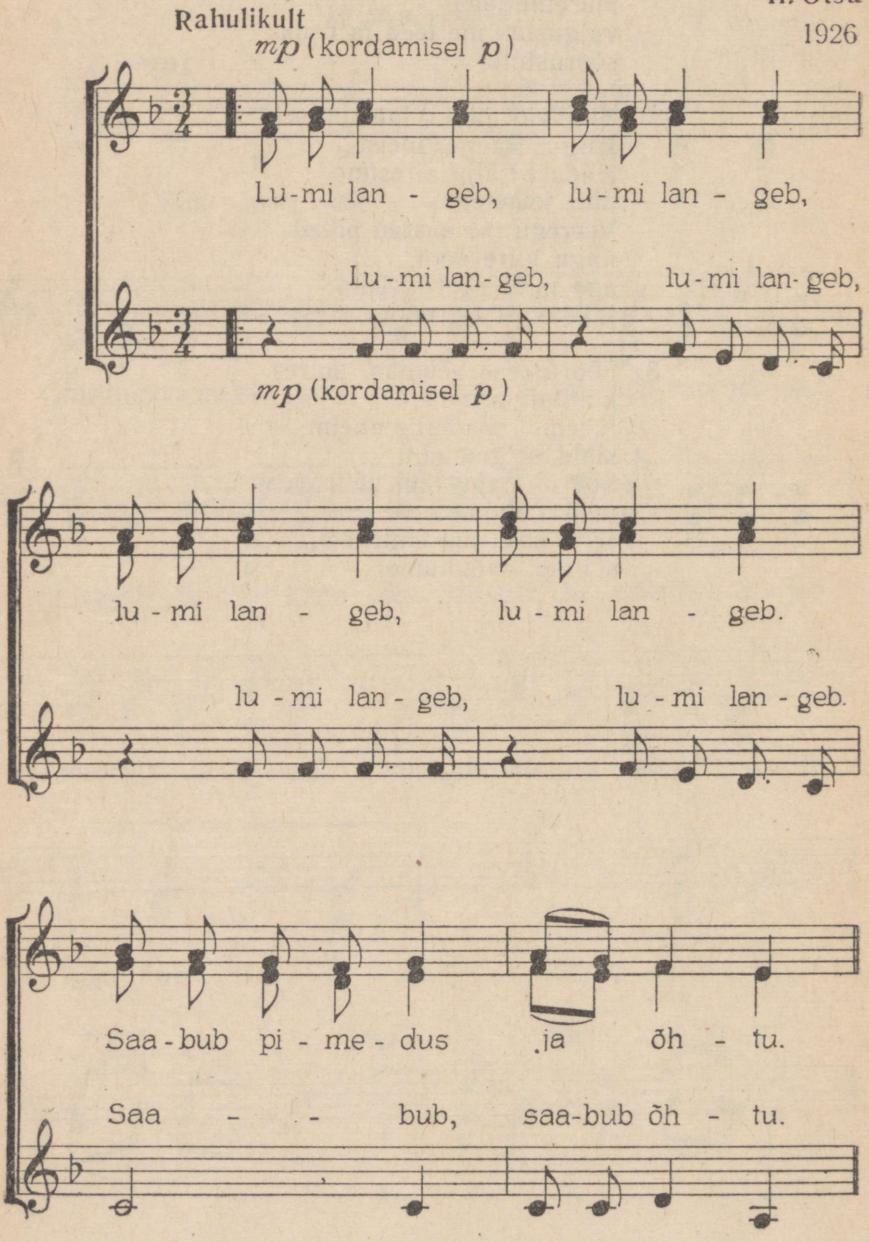
2. Kindlaks jäime lahkumisel,
kurbus kaugel meist,
Hädast välja aitasime
tihti teineteist.
Veeregu me aastad pikad
nagu kiire vool,
aga meie sõprus ikka
jäädavalt on noor.

3. Sõprusesse rõõmus, mures
kindlalt usu sa,
lähemal siis sulle unelm,
sihid selgemad.
Sõprus nagu laul meil meeles,
mis ei unune.
Ikka koos me eluteedel,
sõbrad, sammume.

Saabub nääriõhtu

A. Pirn

H. Otsa
1926

Laulu jätkamisel
rit. Lõpetamisel
Saabub nää-ri – õh - tu. Saa-bub nää-ri – õh - tu.
Fine
mf
I - gal ak - nal sä - rab val - gust uu - el aas - tal'
mf
f
vars-ti al - gus. Pal-ju õn - ne, pal-ju jul - gust,
f
poco rit.
uu - eks aas - taks pal - ju õn - ne!
D.C. al Fine

Head uut aastat

J. Belinski

A. Ostrovski
1914

1. Karge põhjamaa lumisest majast
kauge linnani lõunamaa ra'al,
aastat uut võtab vastu sel ajal
kogu õnnelik rahvas me maal.

Refrään: Head uut aastat nüüd teil',
palju õnne nüüd teil',
head uut aastat, mu Kodumaa suur!
:,: Saabub taas
aasta uus;
rõõmus laul kõlab sõprade suus! :,:

2. Suurte tegude, mõtete nimel
toosti tõstavad piduööl taas
akadeemikud teaduserindel,
rahvas tehastes, linnades ja maal.

Refrään.

3. Sinu terviseks kõlagu laulud,
saabuv aasta, sa õnne meil too!
Sinu terviseks, seltsimees kallis,
meie töödel veel kasvagu hoog.

Refrään.

Lumehelbeke

J. Liiv

A. Kapp
1878 — 1952

Rahulikult

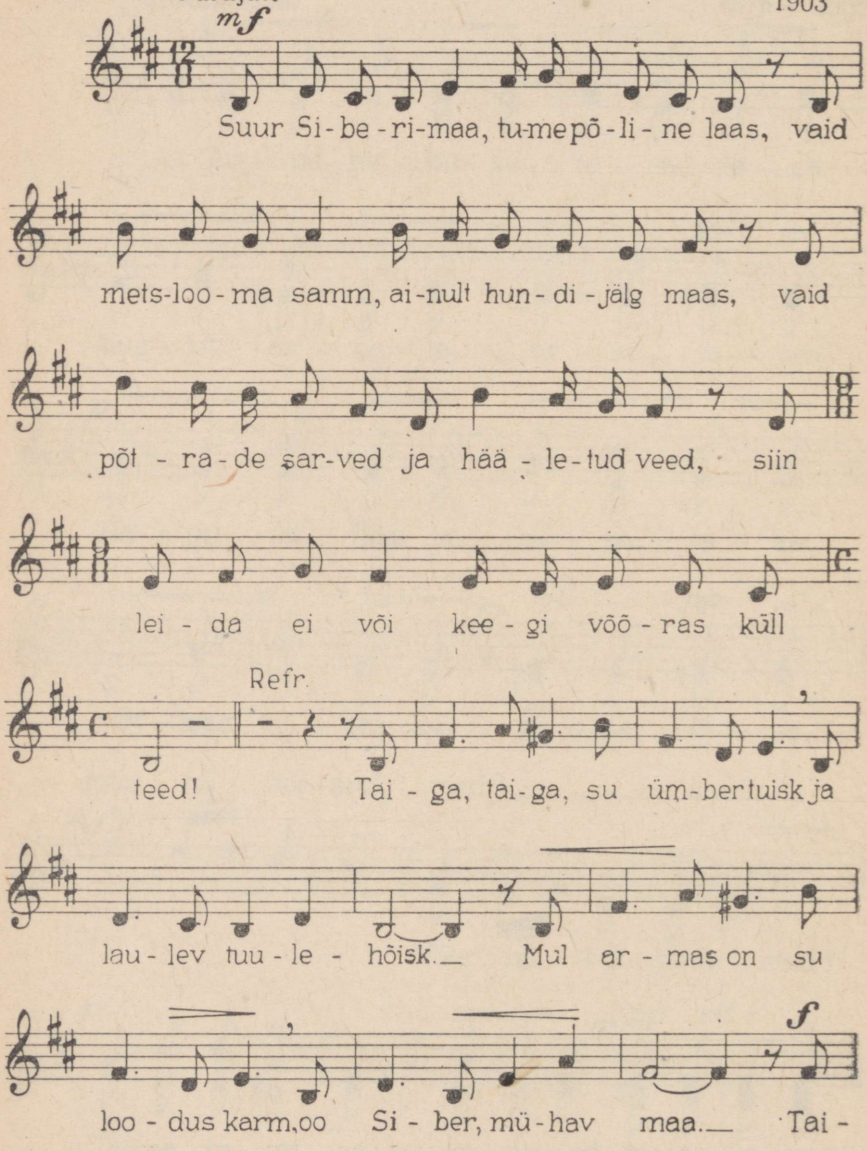

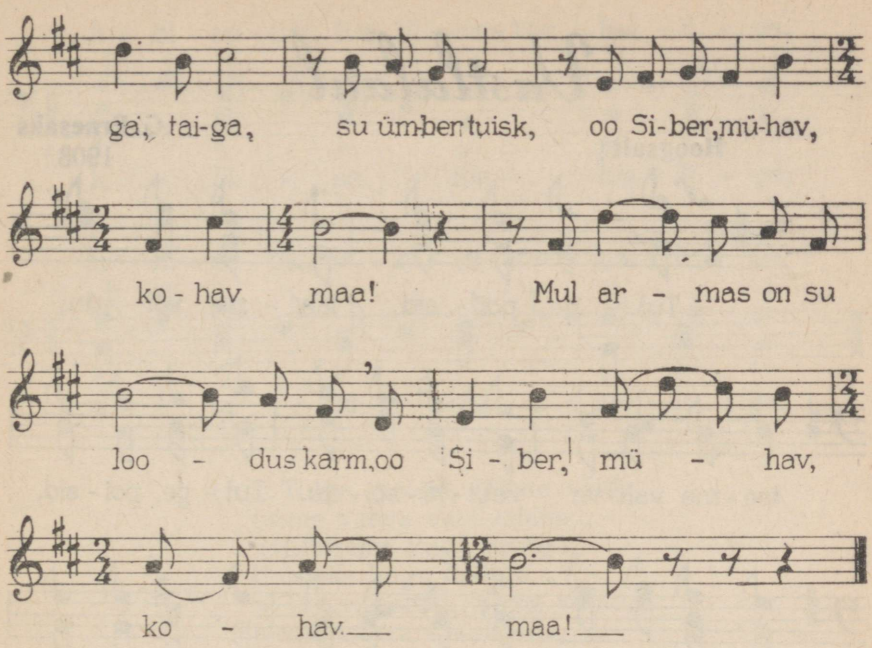
Lumehelbeke tasa, tasa
liugleb aknale, tasa, tasa...
Nagu viibiks ta tasa, tasa,
mõtleks tulles ka: tasa, tasa...
Miks nii tuksud, rind?
Tasa, tasa!
Rahu otsib sind —
tasa, tasa...

Taiga

Operetist «Rahutu õnn»

J. Miljutin
1903

1. Suur Siberimaa — tume põline laas,
vaid metsloomа samm, ainult hundijälg maas,
vaid põtrade sarved ja hääletud veed,
siin leida ei või keegi võõras küll teed!

Refrään: Taiga, taiga, su ümber tuisk
ja laulev tuule hõisk.
Mul armas on su loodus karm,
oo, Siber, mühav, kohav maa.
Mul armas on su loodus karm,
oo, Siber, mühav, kohav maa.

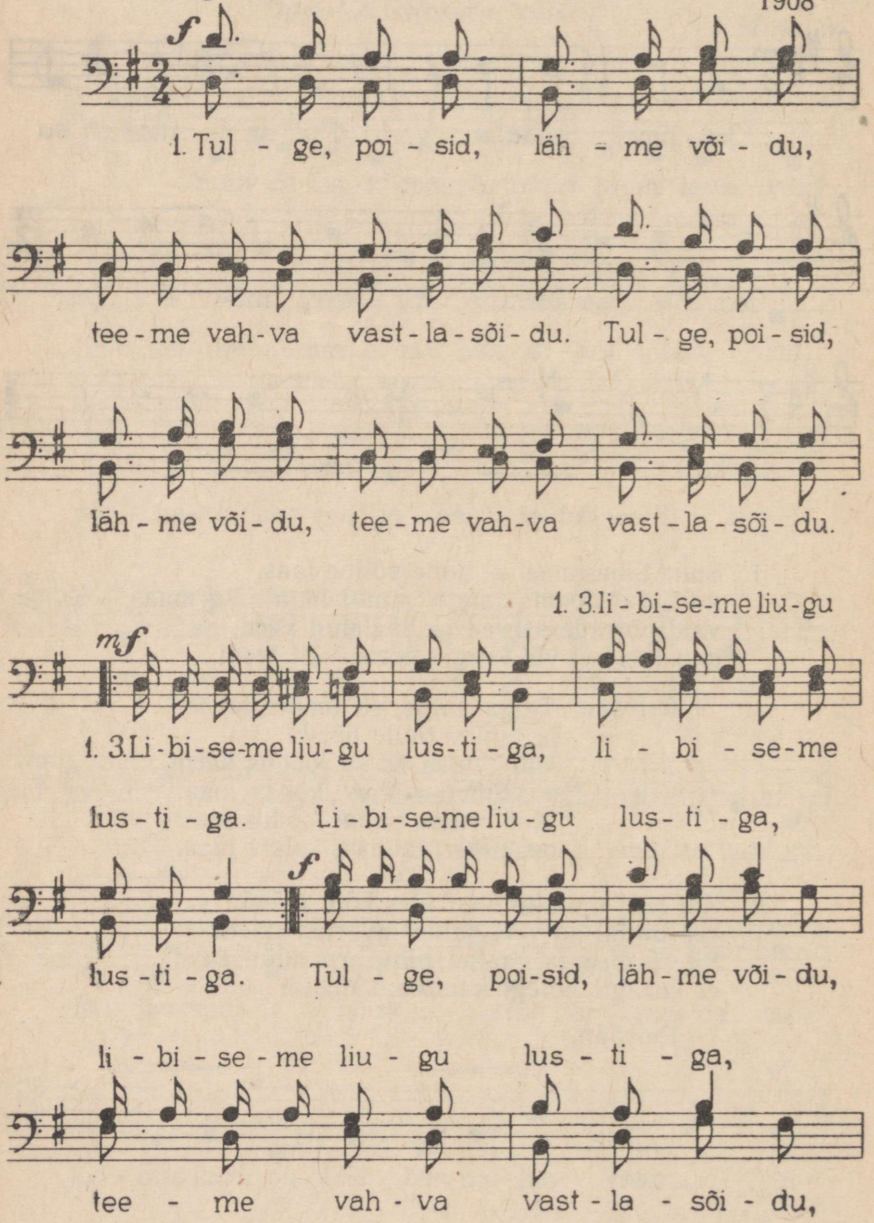
2. Käi läbi maailm, otsi üles kõik mäed,
kas mujal sa veel sellist avarust näed?
Sa võrdled ja vaatad ning aru nüüd saad,
et kusagil polegi kaunimat maad!

Refrään.

Vastlalaul

Hoogsalt!

G. Ernesaks
1908

1. :,: Tulge, poisid, lähme võidu,
teeme vahva vastlasõidu :,:
:,: Libiseme liugu lustiga,
libiseme liugu lustiga. :,:
:,: Tulge, poisid, lähme võidu,
teeme vahva saanisõidu,
libiseme, libiseme lustiga,
libiseme, libiseme lustiga. :,:

2. :,: Viime kelgu künka pääle,
laseme sealt alla jääle. :,:
:,: Libiseme liugu lustiga,
libiseme liugu lustiga. :,:
:,: Viime kelgu künka pääle,
laseme sealt alla jääle,
libiseme, libiseme lustiga,
libiseme, libiseme lustiga. :,:

3. :,: Tulge, poisid, veel kord võidu,
teeme vahva vastlasõidu. :,:
:,: Libiseme liugu lustiga,
:,: libiseme liugu lustiga,
:,: Tulge, poisid, veel kord võidu,
teeme vahva saanisõidu,
libiseme, libiseme lustiga,
libiseme, libiseme lustiga. :,:

Mine, mine, lumekene

J. Liiv

V. Kapp
1913

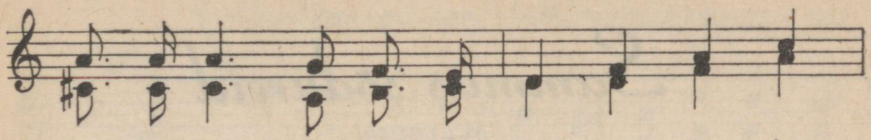

kii - ku' kop - lis all.
f
(b)
mar-ja - maa-le, kii - ku' kop - lis, kii - ku' kop - lis.
f
Mi - ne, mi - ne, lu - me-ke - ne, ka - o kii - res - ti,
tu - le, tu - le, su - ve - ke - ne, tu - le ru - tus - ti!
p
Mi - ne, mi - ne, lu - me-ke - ne, ka - o kii - res - ti,
tu - le, tu - le, su - ve - ke - ne,
ppp
tu - le ru - tus - ti!

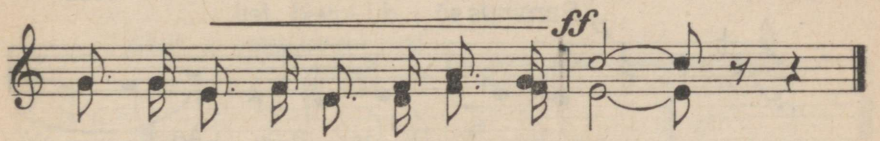
Rahva-armee

K. Korsen

B. Kõrver
1917

1. Emakene hoolas tuleb vastu,
kui käib lauldes tänaval me rood.
Kas ta poeg ehk selles rivis astub?
Siin ta ongi — kaaslastega koos.

Refrään: Poeg tal rõõmus, tubli, uljameelne
nagu kõik Nõukogude armees.
Tõotusvande andis, minnes teele:
seista valvel rahva õnne eest.

2. Noori pioneere tuleb vastu,
kui käib lauldes tänaval me rood.
Kas ka nende vendi rivis astub?
Siin neid sammub — kaaslastega koos.

Refrään: Vennad rõõmsad, tublid, uljameelsed
nagu kõik Nõukogude armees.
Tõotusvande andsid, minnes teele:
seista valvel rahva õnne eest.

3. Palju rahvast tuleb teedel vastu,
kui käib lauldes tänaval me rood.
Kas neil omakseid ses rivis astub?
Siin nad ongi — kaaslastega koos.

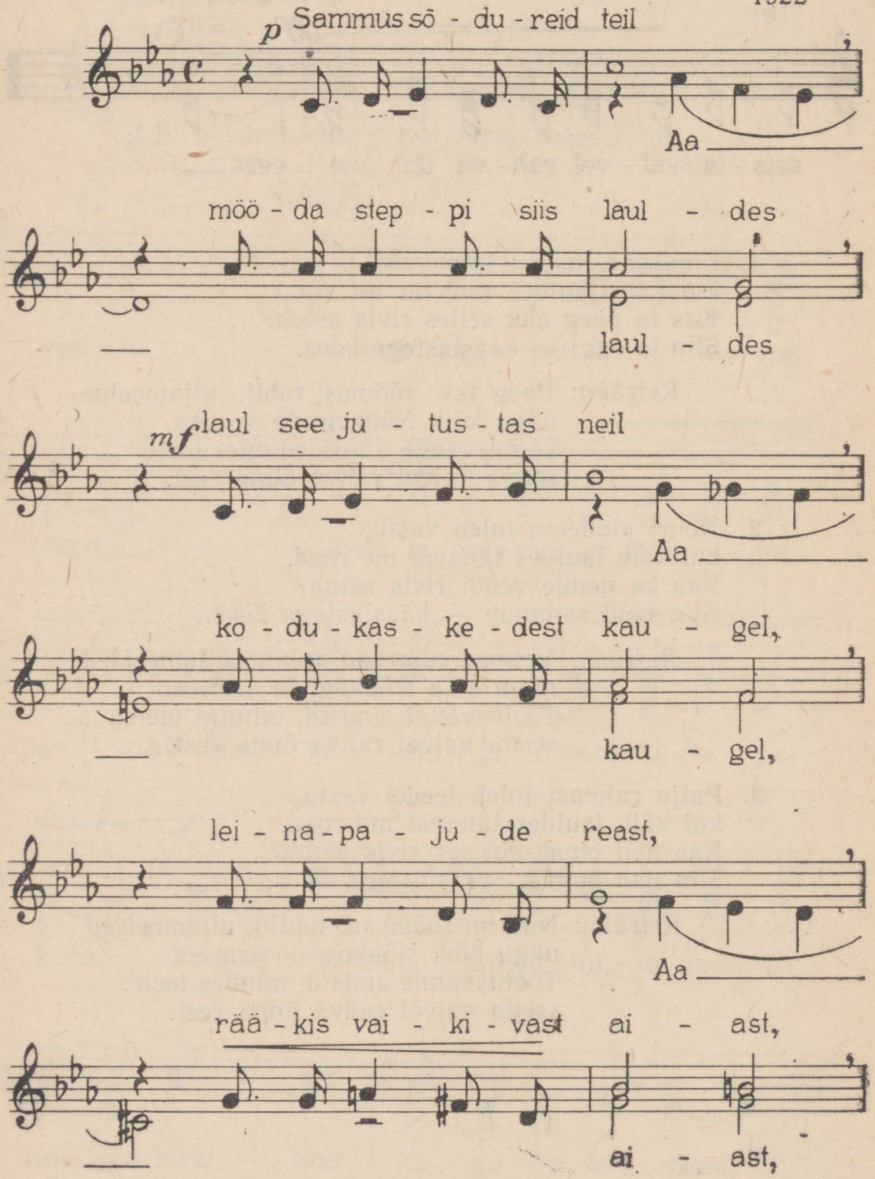
Refrään: Nad on rõõmsad, tublid, uljameelsed
nagu kõik Nõukogude armees.
Tõotusvande andsid, minnes teele:
seista valvel rahva õnne eest.

Sammus sõdureid

M. Lvovski

K. Moltšanov
1922

Mõõdukalt

1. Sammus sõdureid teil
mööda steppi siis lauldes,
laul see jutustas neil'
kodukaskedest kaugel,
leinapajude reast,
rääkis vaikivast aiast,
metsast kauguses seal,
metsast kauguses seal
ja me nurmest nii laiast.

2. Sammus sõdureid teil,
meeste laul muutus valjuks,
sest see jutustas neil'
kantsist kindlast kui kalju,
surmast kodumaa eest,
rääkis sangareist vahvaist,
meie õiglasest teest,
meie õiglasest teest,
isamaast ja me rahvaist.

2. Sammus sõdureid maal,
mis ju tundmatu neile.
Vaenlast võitsid siis nad,
kodu kaugeile teile
jälle pöördusid siis,
kus on vaikivad aiad,
kodumetsade piir,
kodumetsade piir
ja me nurmed nii laiad.

Hakkame, mehed, minema

Rahvaluule

G. Ernesaks

1908

Marsi taktis

Hakkame, mehed, minema,
kodu poole kõndima, tare poole
tõttama, tare poole tõttama.

Paneme piibud põlema,
vanad tobid tormama, —
uhked tobid uhkumaie. —

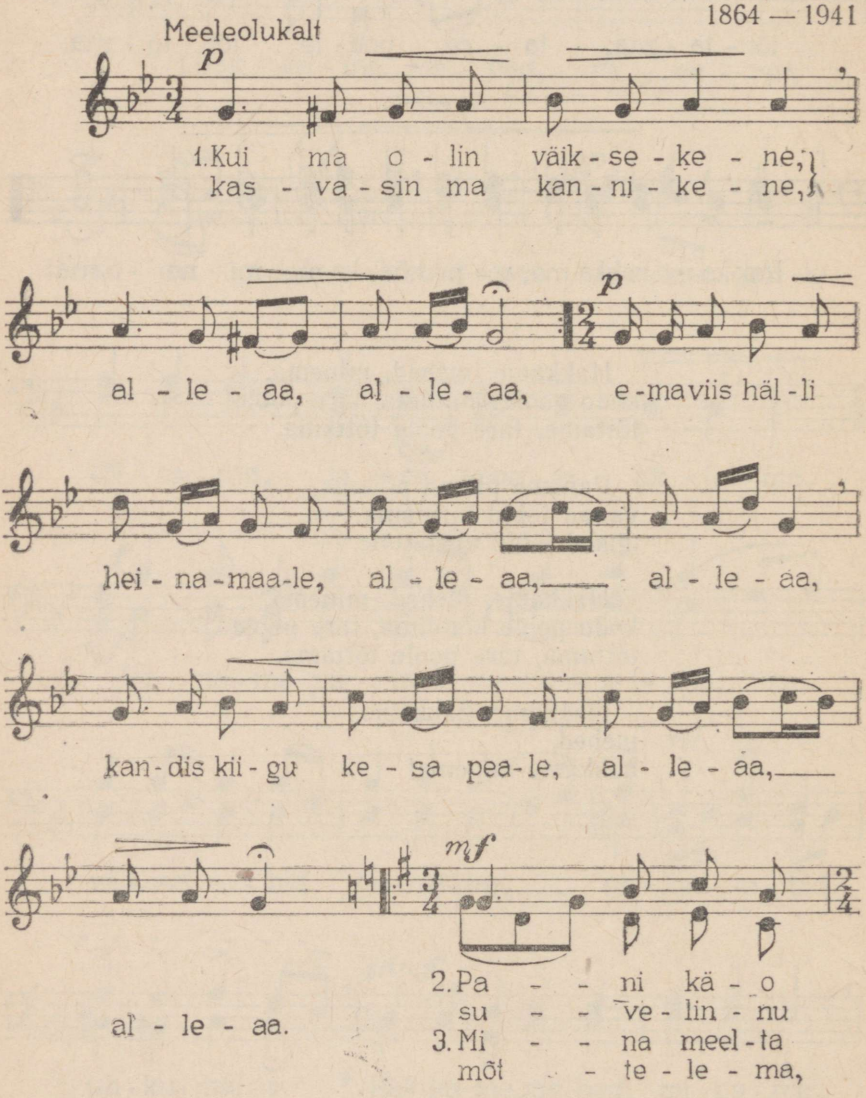
Hakkame, mehed, minema,
kodu poole kõndima, tare poole
tõttama, tare poole tõttama.

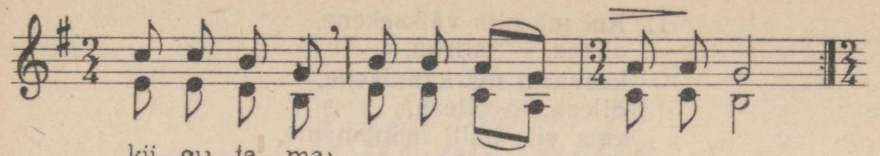
Hakkame, hakkame,
mehed,
hakkame minema!

Lauliku lapsepõli

Rahvaluule

Eesti rahvaviis
M. Härma
1864 — 1941

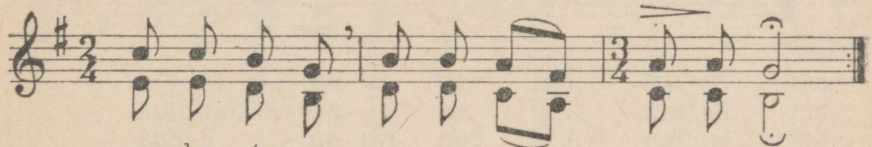
kii - gu - ta - ma,
lii - gu - ta - ma,
mõt - te - le - ma,
võ - te - le - ma,
al - le - aa,
al - le - aa.

Seal siis kä - gu pal - ju kuk - kus,
su - - vi - lin - du lii - alt lau - lis,
Kõik ma pa - nin pa - be - ris - se,
rai - - u - sin kõik raa - ma - tus - se,
al - le - aa,
al - le - aa,

al - le - aa.
al - le - aa.
4. Kõik ma pa - nin
rai - - u - sin kõik

pa - be - ris - se,
raa - ma - tus - se,
al - le - aa,
al - le - aa.

1. Kui ma olin väiksekene,
alleaa, — alleaa,
kasvasin ma kannikene,
alleaa, — alleaa,
ema viis hälli heinamaale,
alleaa, — alleaa,
kandis kiigu kesa peale,
alleaa, — alleaa.

2. Pani käo kiigutama,
alleaa, — alleaa,
suvelinnu liigutama,
alleaa, — alleaa,
seal — siis kägu palju kukkus,
alleaa, — alleaa,
suvilindu liialt laulis,
alleaa, — alleaa.

3. Mina meelta mõttelema,
alleaa, — alleaa,
mõttelema, võttelema,
alleaa, — alleaa,
kõik — ma panin paberisse,
alleaa, — alleaa,
raiusin kõik raamatusse,
alleaa, — alleaa.

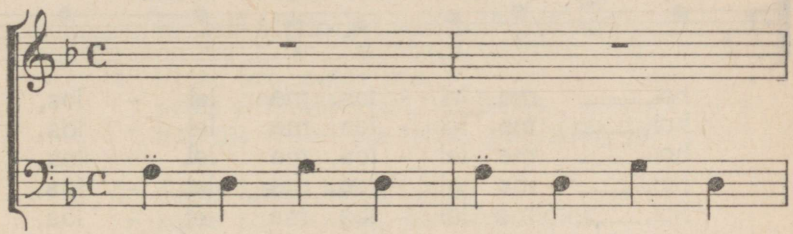
4. Kõik — ma panin paberisse,
alleaa, — alleaa,
raiusin kõik raamatusse,
alleaa, — alleaa.

Pill oll' helle

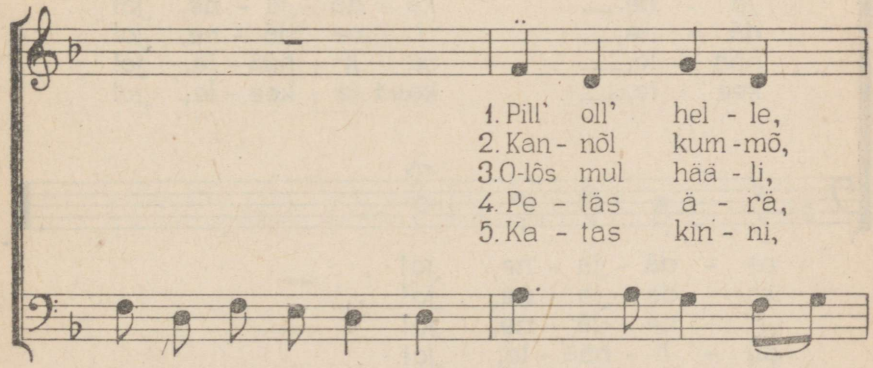
Rahvaluule

Seto viis
R. Päts
1899

Hoogsalt

f 1. Pill' oll' hel - le, pill' oll' hel - le,
mf 2. Kan - nõl kum - mõ, kan - nõl kum - mõ,
f 3. O-lõs mul hää - li, o-lõs mul hää - li,
mf 4. Pe - täs ä - rä, pe - täs ä - rä,
f 5. Ka - tas kin - ni, ka - tas kin - ni,

1. Pill' oll' hel - le,
2. Kan - nõl kum - mõ,
3. O-lõs mul hää - li,
4. Pe - täs ä - rä,
5. Ka - tas kin - ni,

hel - le, pe - dä - jä - ne. Hoi, ma lel - los,
kum-mõ, ka - da - ja - ne. Hoi, ma lel - los,
hää - li i - ne - dä - ne. Hoi, ma lel - los,
pe - täs pil - li - hää - le. Hoi, ma lel - los,
ka - tas kand-le - kee - le. Hoi, ma lel - los,

pill' oll' hel - le, hel - le pe - dä -
kan - nel kum - mõ, kum-mõ, ka - da -
o-lõs mul hää - li, hää - li, i - ne -
pe - täs ä - ra, pe - täs pil - li -
ka - tas kin - ni, ka - tas kand-le -
hoi, ma lel - los, ma lel - los,
hoi, ma lel - los, ma lel - los,
hoi, ma lel - los, ma lel - los,
hoi, ma lel - los, ma lel - los,
hoi, ma lel - los, ma lel - los,
jä - ne, pe - dä - jä - ne, jo!
ja - ne, ka - da - ja - ne, jo!
dä - ne, i - ne - dä - ne, jo!
hää - le, pil - li - hää - le, jo!
kee - le, kand-le - kee - le, jo!
pe - dä - jä - ne, jo!
ka - da - ja - ne, jo!
i - ne - dä - ne, jo!
pil - li - hää - le, jo!
kand - le - kee - le, jo!

1. Pill oll' helle, pill oll' helle,
helle, pedäjäne. Hoi, ma lellos,
hoi, ma lellos, ma lellos, pedäjäne, jo!

2. Kannol kummo, kannol kummo,
kummo, — kadajane. Hoi, ma lellos,
hoi, ma lellos, ma lellos, kadajane, jo!

3. Olos mul hääli, olos mul hääli,
hääli inedäne. Hoi, ma lellos,
hoi, ma lellos, ma lellos, inedäne, jo!

4. Petäs ärä, petäs ärä,
petäs pillihääle. Hoi, ma lellos,
hoi, ma lellos, ma lellos, pillihääle, jo!

5. Katas kinni, katas kinni,
katas kandlekeele. Hoi, ma lellos,
hoi, ma lellos, ma lellos, kandlekeele, jo!

Kus on kurva kodu

Rahvaluule

Eesti rahvaviis
M. Härma

Tundmusega

1. Kus on, kus on kurva kodu,
kus on halva aseke,
lesenaise nutunurka,
vaeselapse varjupaik, vaeselapse varjupaik.

2. Seal, kus tuul on toa teinud,
vesi palgid veeretand,
sadu seinad sammeldanud,
kaste magand katuse.

3. Seal on, seal on kurva kodu,
seal on halva aseke,
lesenaise nutunurka,
vaeselapse varjupaik, vaeselapse varjupaik.

Pulmalust

Rahvaluule

Eesti rahvaviis
M. Härma

1. Oh seda elu ja õnne,
oh seda pidu ja põlve.
Oh seda lusti ja rõõmu,
torupill kui kutsub meid tantsma.

Refrään: Trillalla, trallalla,
pane pulma jalg alla,
võta pill siis kätte
ja astu meie ette.

2. Sinisukka meistrimehe poega
Punapärga talumehe tütar
nüüd peavad uhkesti pulmi,
nüüd peavad uhkesti pulmi.

Refrään.

3. Ilust pulma pilli ja laulu,
lõbust mängu, nalja ja tralli.
Seda lusti, lõbu ja rõõmu,
kaerajaani, tuljaku tantsu!

Refrään: Hiir hüppas, kass kargas,
vana karu lõi trummi,
kirp aknast välja,
nahkpüksid jalga.
Tril-la-la-la ...

Meil aiaäärne tänavas

L. Koidula

Eesti rahvaviis
C. Kreek

1. Meil aiaäärne tänavas,
kui armas oli see,
kus kasteheinas põlvini
me lapsed jooksime!

2. Kus ehani ma mängisin
küll lille, rohuga,
kust vanataat käe kõrval mind
tõi tuppa magama.

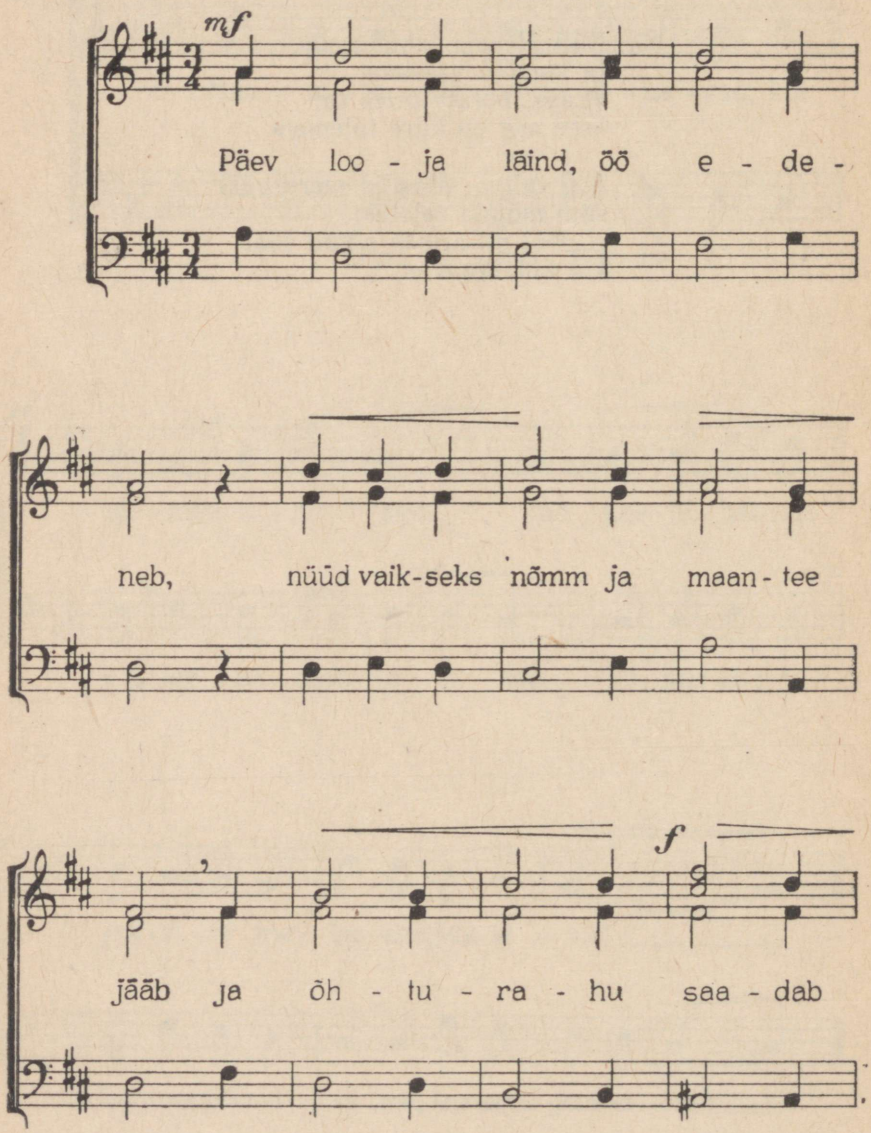
3. Küll üle aia tahtsin siis
ta kombel vaadata.
«Laps, oota!» ütles ta,
«see aeg on kiire tulema.»

4. Aeg tuli... Maa ja mere pääl
silm mõnda seletas;
ei pool nii armas olnud sääl
kui külatänavas.

Õhturahu

L. Koidula

R. Th. Hansen
1849 - 1913

1. Päev looja läind, öö edeneb,
nüüd vaikseks nõmm ja maantee jääb,
ja õhturahu saadab taas
kõik päevakära vaikima.

2. Mets vaikseks jääb ja oruke,
kõik linnud ammu vagusi,
vaat lilleke ning allikas
on unenägu nägemas.

3. Taas langeb kaste ülevalt
ja tolmu võtab kõrre pealt,
ja ehatähe hõbesilm
sind teretab sa vaikne ilm.

Tudu, tudu, tuvikene

Rahvaluule

Eesti rahvaviis
M. Saar
1882

Ornalt

1. Tudu, tudu, tuvikene,
kiigele, kiigele!
Tsuu, tsuu, suureks,
kasva kangeks sa.
Memm läks metsa
marju tooma,
taat läks linna
saia tooma.

2. Tudu, tudu, tuvikene,
kiigele, kiigele!
Maga marjaoksakene,
kiigele, kiigele!
Tsuu, tsuu, suureks
kasva kangeks sa!
Memm toob metsast maasikmarja,
Taat toob linnast sarvesaia.

Hällilaul

M. Issakovski

M. Blanter
1903

1. Kuupaiste kuldne me katusel mängib,
õhtu ju õue peal käib.
Väikesed linnud ja lapsedki sängis
ammugi uniseks jäid.
Hommikul ärkad ja helendav päike
uuesti särab su ees...
Uinu, mu pojuke, värvuke väike,
maga, mu tilluke mees.

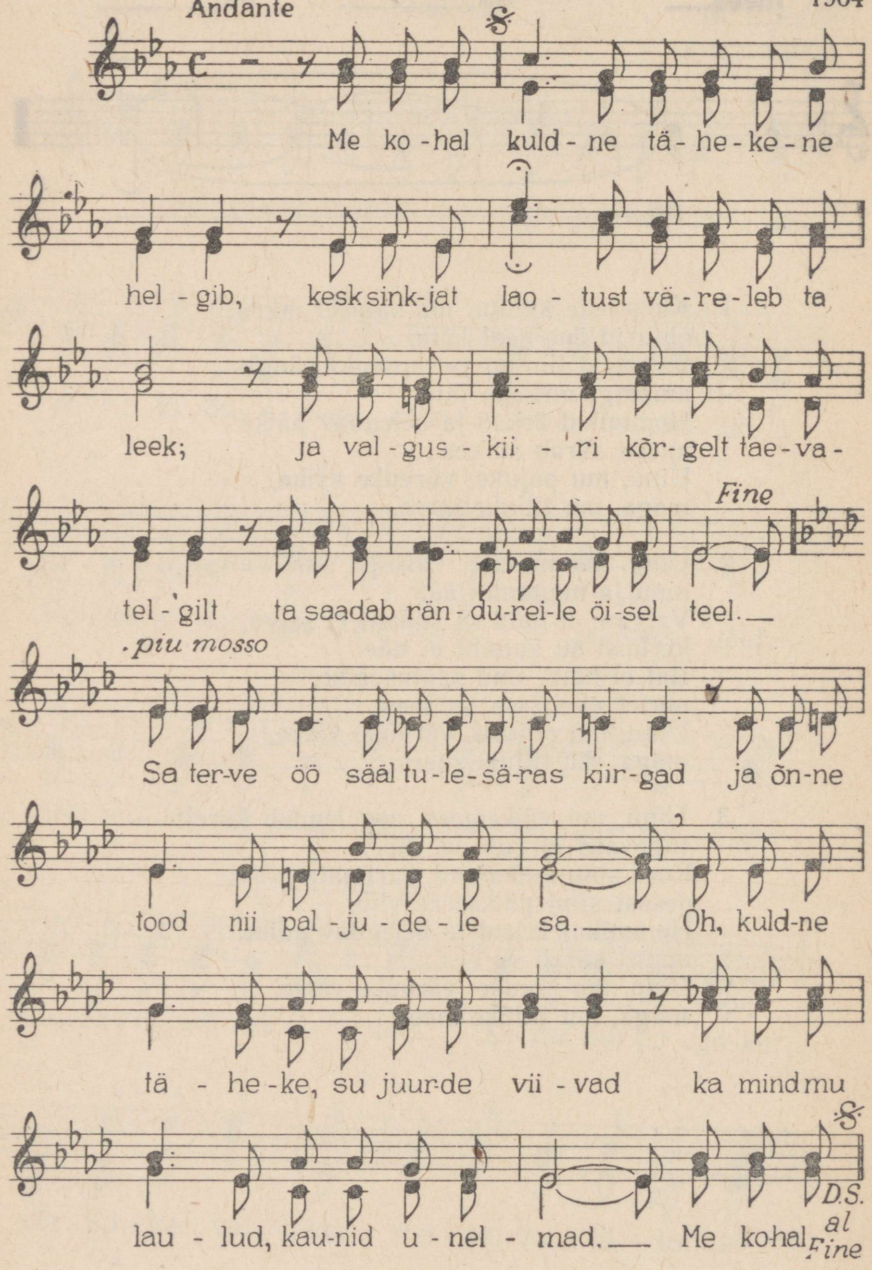
2. Uinu, mu linnuke, vaikselt sind valvan, —
uinu ja magama jää.
Valvan, et valu su südant ei salva,
kurbust su kulmul ei näe.
Iial ei häiri sind saatuseäike,
muret ei mässa su sees...
Uinu, mu pojuke, värvuke väike,
maga, mu tilluke mees.

3. Uinu, mu väikemees, aeg lendab kiirelt —
tugevaks sirgub su tiib.
Kord sinu kotkalend, kartmata piire,
pesast sind päiksesse viib.
Hommikul ärkad ja helendav päike
uuesti särab su ees...
Uinu, mu pojuke, värvuke väike,
maga, mu tilluke mees.

Täheke

S. Neris

B. Dvarionas
1904

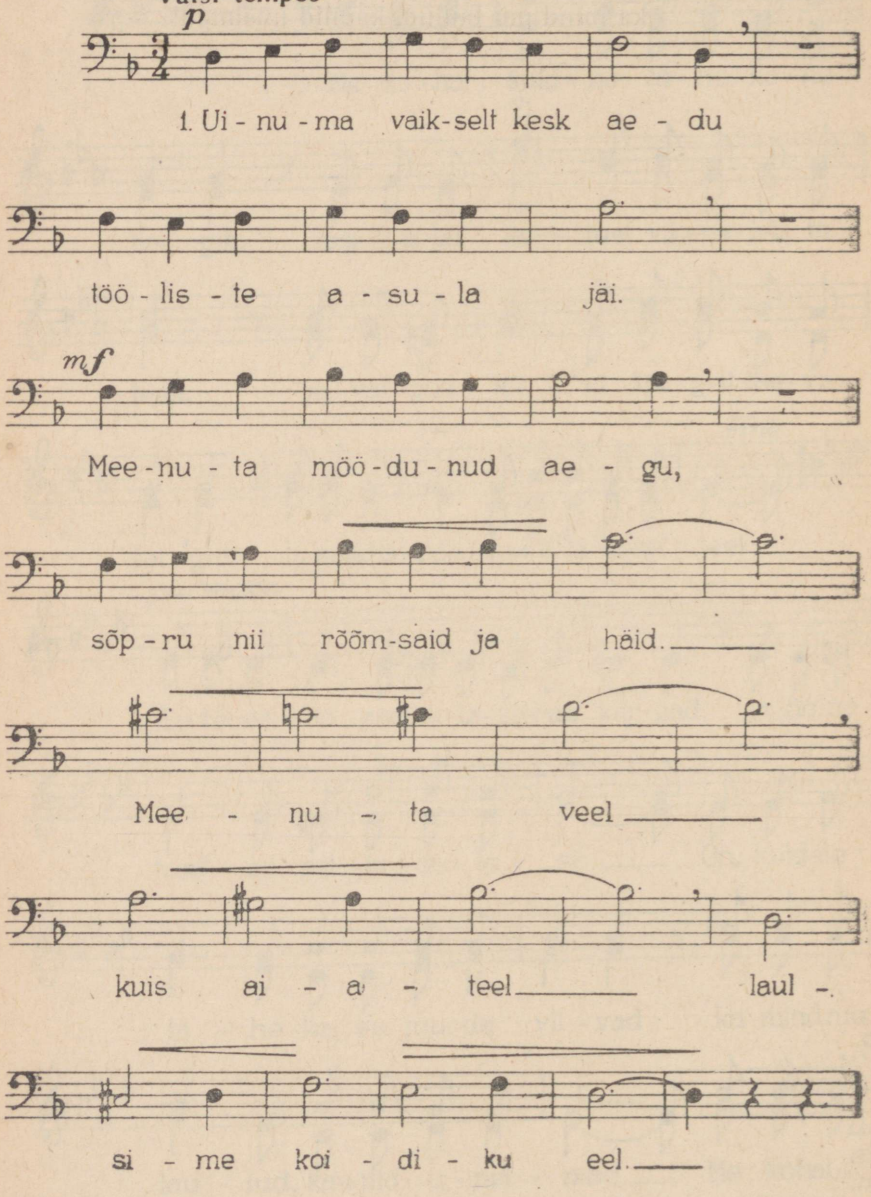
Me kohal kuldne tähekene helgib,
kesk sinkjat laotust väreleb ta leek;
ja valguskiiri kõrgelt taevatelgilt
ta saadab rändureile öisel teel.
Sa terve öö seal tulesäras kiirgad,
ja õnne tood nii paljudele sa!
Oh, kuldne täheke, su juurde viivad
ka mind mu laulud, kaunid unelmad!

Mälestus

D. Samoilov

I. Dunajevski
1900 — 1955

Valsi tempos

f
Mee - nu - ta u - nel - maid hin - ges,
kui - das me - naer - si - me siis,
f
ko - du - sest pe - sast kui lin - de
sü - gis - tuul lah - ku meid viis.
p
Ah, väi - ke lind,
mil - lal näen sind, kau -
p
ge - le tee kand - nud mind.

1. Uinuma vaikselt kesk aedu
tööliste asula jäi.
Meenuta möödunud aegu,
sõpru nii rõõmsaid ja häid.
Meenuta veel
kuis aiateel
laulsime koidiku eel.

Refrään: Meenuta unelmaid hinges,
kuidas me naersime siis.
Kodusest pesast kui linde
sügistuul lahku meid viis.
Ah, väike lind,
millal näen sind,
kaugele tee kandnud mind.

2. Lapsena tänavas olla
tahaksin jällegi ma,
päikese paistel kui tollal
istuda puude all maas
me aias seal,
kus põõsad reas,
armsate sõprade seas.

Refrään.

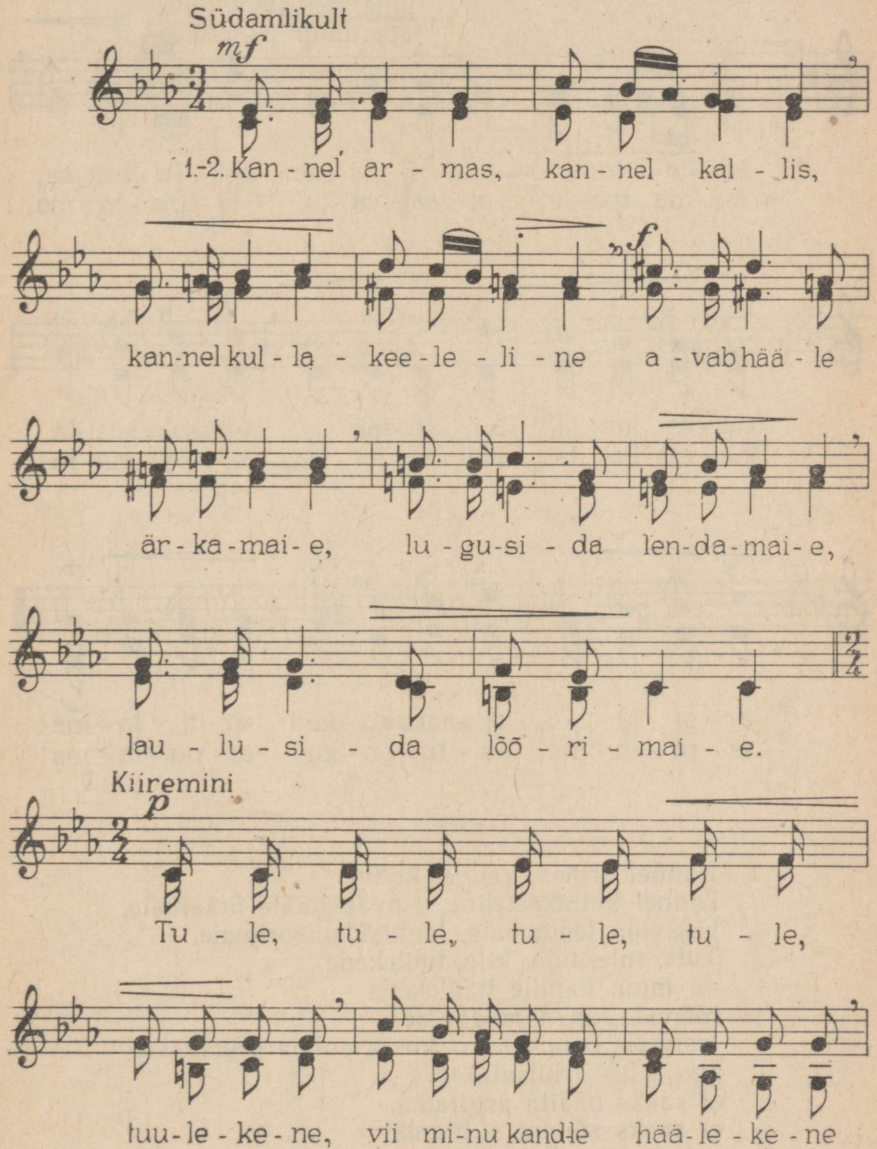
3. Kohtume jälle, kui õide
kevadel toomingas lööb.
Tehase aias me võime
sinuga kõndida siis
Laulame veel
õitseval teel
jällegi koidiku eel.

Refrään.

Kannel

Rahvaluule

A. Thomson
1845 — 1917

1. Kannel armas, kannel kallis,
kannel kullakeeleline, / avab hääle ärkamaie,
lugusida lendamaie, laulusida lõõrimaie.
Tule, tule, tule, tule, tuulekene,
vii minu kandle häälekene
rõõmsa rahva ridadesse,
lustiliste laua taha, / kussa pulma peetanekse
kussa lustil luisatakse,
et saaks häälta ärgitama,
et saaks südant sütitama!

2. Kannel armas, kannel kallis,
kannel kullakeeleline, / avab hääle ärkamaie,
lugusida lendamaie, laulusida lõõrimaie.
Tule, tule, tule, tule, tuulekene,
vii minu kandle häälekene
leinajate keskeelle, / vaeste kurva südamelle,
et saaks valu vaigistama, / kurvastusta kustutama,
leinamista lepitama,
nutuohku uinutama!

Sind teretame, kuldapäike

A. Haava — **A. Velmet** 1910

1. Sind teretame, kuldapäike,
sind, õierikas kevade!
:,: Veel puhkab ööde põues äike,
veel taevas lahke, sinine. :,:

2. Veel hüüdvad linnud hõiskelugu
ja lätted lustil kohavad,
:,: veel helisevad õhtuõhud
ja metsad tasa mühavad :,:

3. Sind teretame, kuldapäike,
sind, õierikas kevade!
:,: Veel puhkab ööde põues äike,
veel taevas lahke sinine. :,:

Kevadpäev

V. Malkov

A. Ostrovski
1914

1. Haljas avarus kütkestab meeli,
kõikjal kahiseb lehestik noor;
tulvil indu, me tõttame teele,
nooruspäevad nii kaunid meil koos!

Refrään:

On kevadpäev nii soe ja valge,
ja valla meie ees kõik teed;
:,: me noorusaeg,
me noorusaeg on helge,
ei leidu neid,
kel' elu õnnelikum veel!

2. Spordiväljakud, aiad ja pargid
rõõmsalt tõtlevaid noori on täis;
hõljuv süstadeahelik stardil
valge kajakaparvena näib.

Refrään.

3. Käsi rüppe ei pane meist keegi,
noorte jõudu ei väärata saa!
Igal kevadel võimsam on veelgi
meie päikseküllane maa!

Refrään.

Saabusid kuldnokad

M. Matussovski

I. Dunajevski
1900 — 1955

Kiires valsi tempos

1. On metsad end ehtesse uude
taas rõivastand kevade auks,
ja täna me rõõmuks nii suureks
meid äratas kuldnoka laul.
Taas tuttavaid vidinaid kuuldus —
me kohe kõik tundsime neid!
Oi, noored! Oi, noored!
On kuldnokad tulnud! On kuldnokad tulnud!
Nad tiibadel kevade tõid!

2. Kõik rändlinnud kodumaa poole
nüüd alustand tagasiteed;
siin kanaleist uutest nad joovad
ja uued on metsad neil ees.
Aprillikuu päike nii kuldne
me kohal ju särama lõi!
Oi, noored! Oi, noored!
On kuldnokad tulnud! On kuldnokad tulnud!
Nad tiibadel kevade tõid!

3. On talverüü heita ju suutnud
kõik väljakud, nurmed ja veed;
ja näe, igal kevadel muutub
me kodumaa kaunimaks veel!
Jõel laevade vilesid kuuldub,
maal traktorid lõksuma lõid.
Oi, noored! Oi, noored!
On kuldnokad tulnud! On kuldnokad tulnud!
Nad tiibadel kevade tõid!

Matkale

Kaanon

Sevastoopoli valss

G. Rubljov

K. Listov
1900

kal - da - teel.
1-3. Se - vas
too - po - li valss,
sü - gis -
ei see,
päe - va - de kuld
u - nu - ne mul.
ik - ka
Kõik - jal
1.
neid mi - na mee - nu - tan,
kan - nan sind mee - les ma,
ja Te
sil - ma - de tuld.
Se - vas -
2.
sü - gis - päe - va - de kuld.

1. Laineid hällitab tuul,
kumab kullane kuu...
Käime kaldal, kus raugevad vood,
lauldes koos,
lauldes koos.
Tasa langeb meie eel
sügislehti kaldateel.

Refrään: Sevastoopoli valss,
sügispäevade kuld —
ikka neid mina meenutan,
ja Te silmade tuld.
Sevastoopoli valss,
ei see ununе mul.
Kõikjal kannan sind meeles ma,
sügispäevade kuld.

2. Kus Malahhov-kurgaan,
uduvaip kattis maad...
Kailt Te viipavat kätt nägin veel,
kui meil taas
algas tee.
Ja sealtsaadik kõigil mail
näen Te kauneid silmi vaid.

Refrään.

3. Sevastoopoli taas
kaugelt saabusin ma!
Jälle õites on kastanid siin...
Ootan Teid
nagu siis...
Koos me kõnnime alleel
nagu tookord, lauldes veel.

Refrään.

Sportlaste laul

K. Korsen

B. Kõrver
1917

Energiliselt Marss

1. Jooksuradadele,
heitepaikadele,
ruttab meie sportlaste kolonn.
Läbi säravatest
päikses tänavatest,
kutsub noori rõkkav staadion.

Refrään: Tahtekindlaks kasvatanud meid
kommunismi kodumaa partei!
Olgem võitjad!
Võidud kõikjal
sulle pühendame, kallis kodumaa!

2. Meie read on sirged,
rüht ja samm on virged,
töö ja õppus karastanud meid.
Meie tahe kindel,
täna võistlusrindel
püstitame uusi rekordeid.

Refrään.

3. Jooksus ette kõigist!
Kaugust juurde võitke!
Kõrge olgu hüpetel me tõus!
Kaasa kõik, kel uljust,
võidutahet, julgust —
tööks ja kodu kaitseks kõik me jõud!

Refrään.

4. Kõrgel lippu kandke!
Töökus, oskus andke
õnneliku tuleviku heaks.
Sõprust sõpradele!
Rahu rahvastele!
Ausad püüded liitnud meie read.

Refrään.

Pärnu lahel

I. Kolla

E. Arro
1911

1. Las selgele lahele kannab meid tuul,
me kevadet tunneme sõites.
Jääb kaugele kallas, kus lõhnavad puud,
kus toomed on üleni õites.

Refrään: :,: Hoi-laa, hoi-laa, me linnake sa,
me töötav ja ehitav Pärnu! :,:

2. Meil rikkad on päevad täis võidukat tööd,
töörõõm meie laulugi kannab.
Täis lõhnu ja õisi on heledad ööd
ja koidikul läigivad rannad.

Refrään.

3. Tööpingi ees aitas meid hoolsus ja püüd,
me jõudsime võistlejaist ette.
Koos sõuame jälle ja heliseb nüüd
me laul üle siniste vete.

Refrään.

Puhkehetkil

I. Kolla

U. Veenre
1920

Parajalt

1. Purjeisse puhuvad tuuled,
sinetab kodune laht.
Ehasse puhkepäev raugeb,
merele kannab meid jaht.
Mõlemal VTK märgid
säravad pluusidel meil,
läbime liuglevaid laineid
õhtusel tumedal veel.

Refrään: Täna me liugleme lahel,
merele libiseb öö.
Puhkeval hommikul ootab
jälle meid sport ja me töö,
ja puhkeval hommikul ootab
jälle meid sport ja me töö.

2. Tööpäeval edukalt sina
ehitustellinguil taod,
mina ent kasvatan lilli
aedade, parkide jaoks.
Koos me väljakul, rajal,
samuti ujula vees,
seisame alati valvel
«Spartaki» spordiau eest!

Refrään.

Matkateedele

M. Kesamaa

V. Kapp
1913

1. Päev kevadel heliseb, laulavad veed,
kask magusat mahla ju tilgub,
ja soojades tuultes on tahenend teed —
nüüd kaugele pöörame pilgud.
Lõö põ vedel lahti lai kodumaa kaart —
teed suunduvad itta ja läände.
Näed linnu ja asulaid, mandrit ja saart
ning sinivee randade käände.

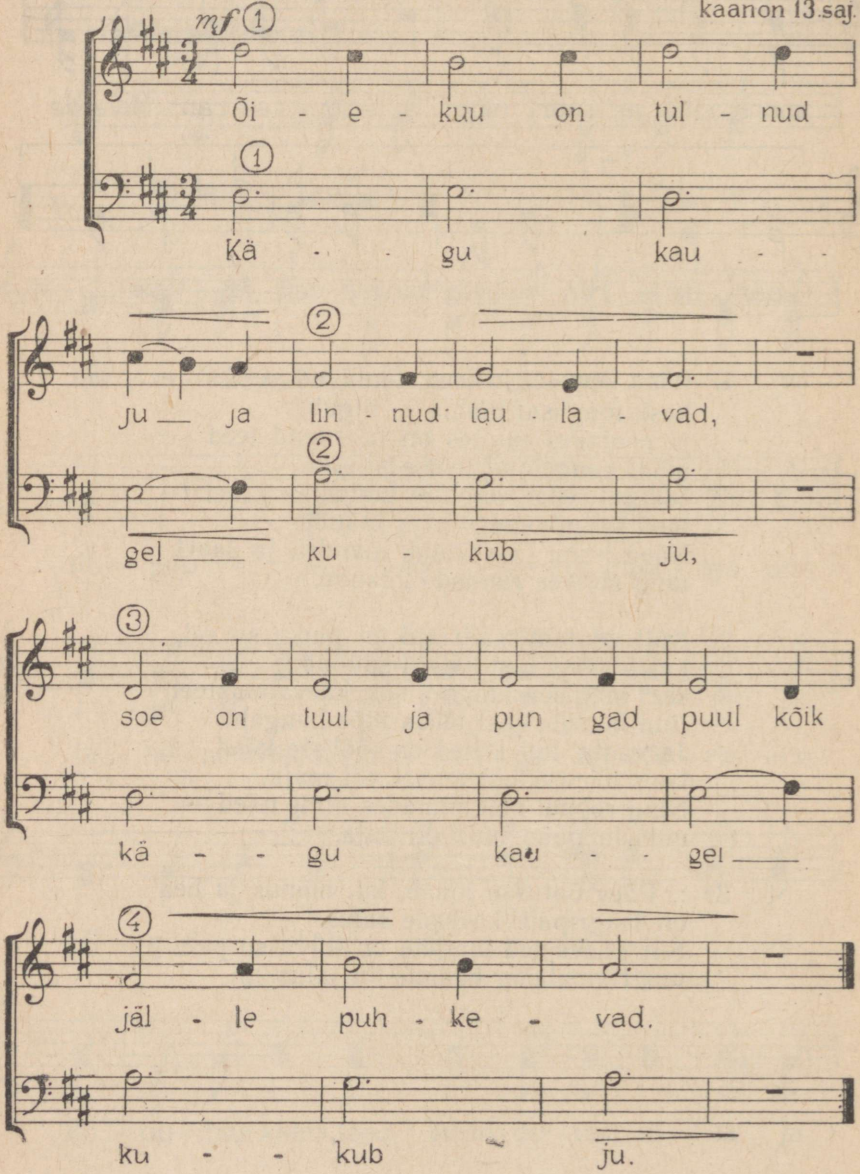
2. Küll vaatamisväärseid on paiku su eel,
kas kõikjal vast käiagi suudad:
seal mägised kingud, siin kaevandusteel
linn kutsub, seal tehas töös huugab.
Ja vaata, kui kiired on tööliste käed
koos loomas uut tehast või maja.
Ning rõõmu neil silmades alati näed —
uut elu nüüd luua on vaja.

3. :,: Päev õhtusse jõuab, kui mõnus ja hea
on laagripaik kaskede salus.
Siis päevaseid muljeid on tulvil su pea,
uus rännuhoog homme on jalus. :,:

Suvekaanon

Painduvalt

Vana inglise kaanon 13.saj.

Ketraja

Vene rahvaviis

1. Kambri valgust heidab
vilkuv koldeleek:
:,: akna all noor neiu
vaikselt ketrab veel :,:

2. Silmad tal on pruunid,
noor ja kaunis ta.
:,: Pehmed ruuged juuksed
õlgu katavad :,:

3. Juuksed katmas õlgu,
peake mõtteid täis . . .
:,: Mis sul meeles mõlgub,
väike, kaunis neid? :,:

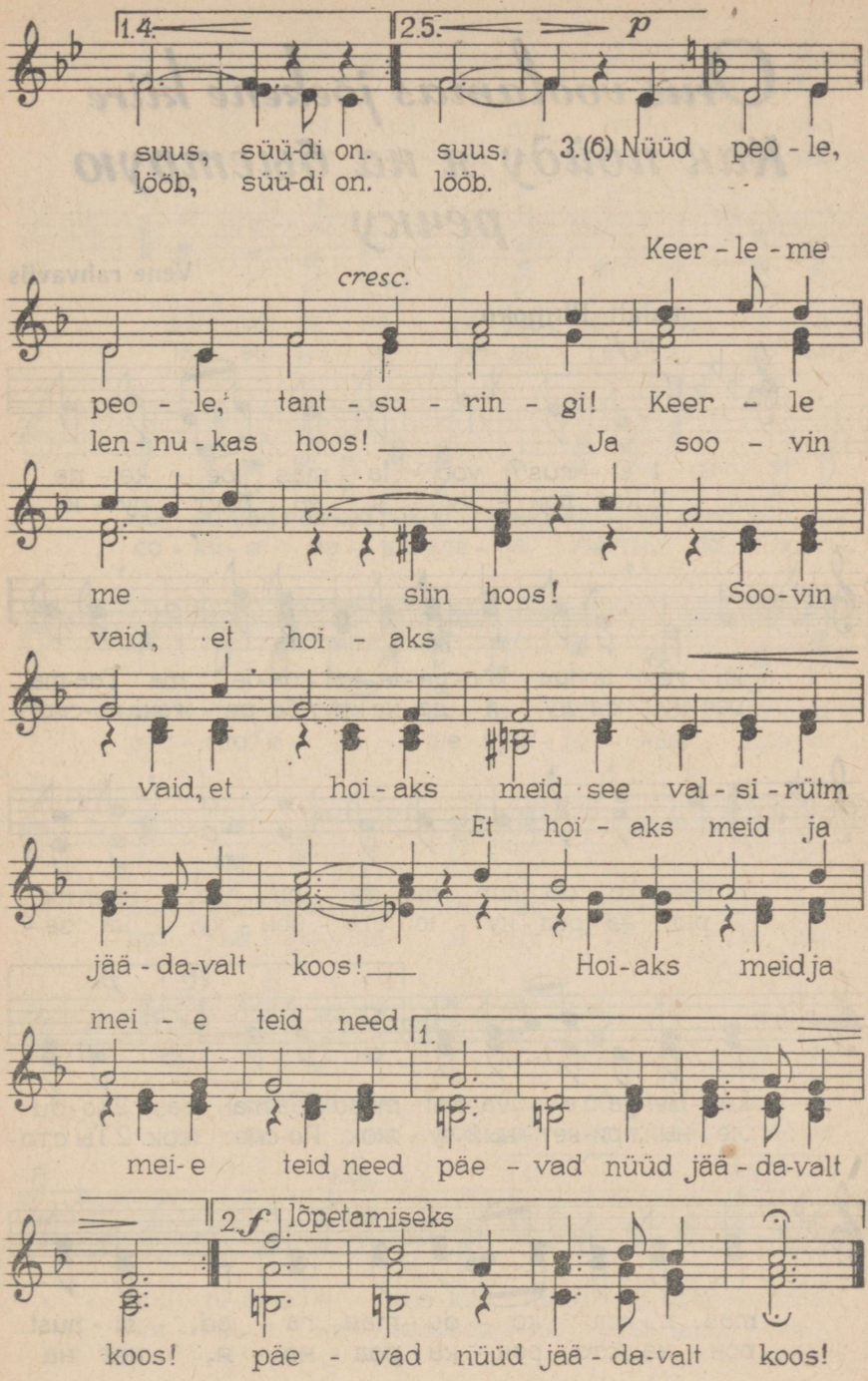
4. Kambri valgust heidab
vilkuv koldeleek;
:,: akna all noor neiu
vaikselt ketrab veel. :,:

Suvevalss

M. Veetamm

E. Aarne
1917

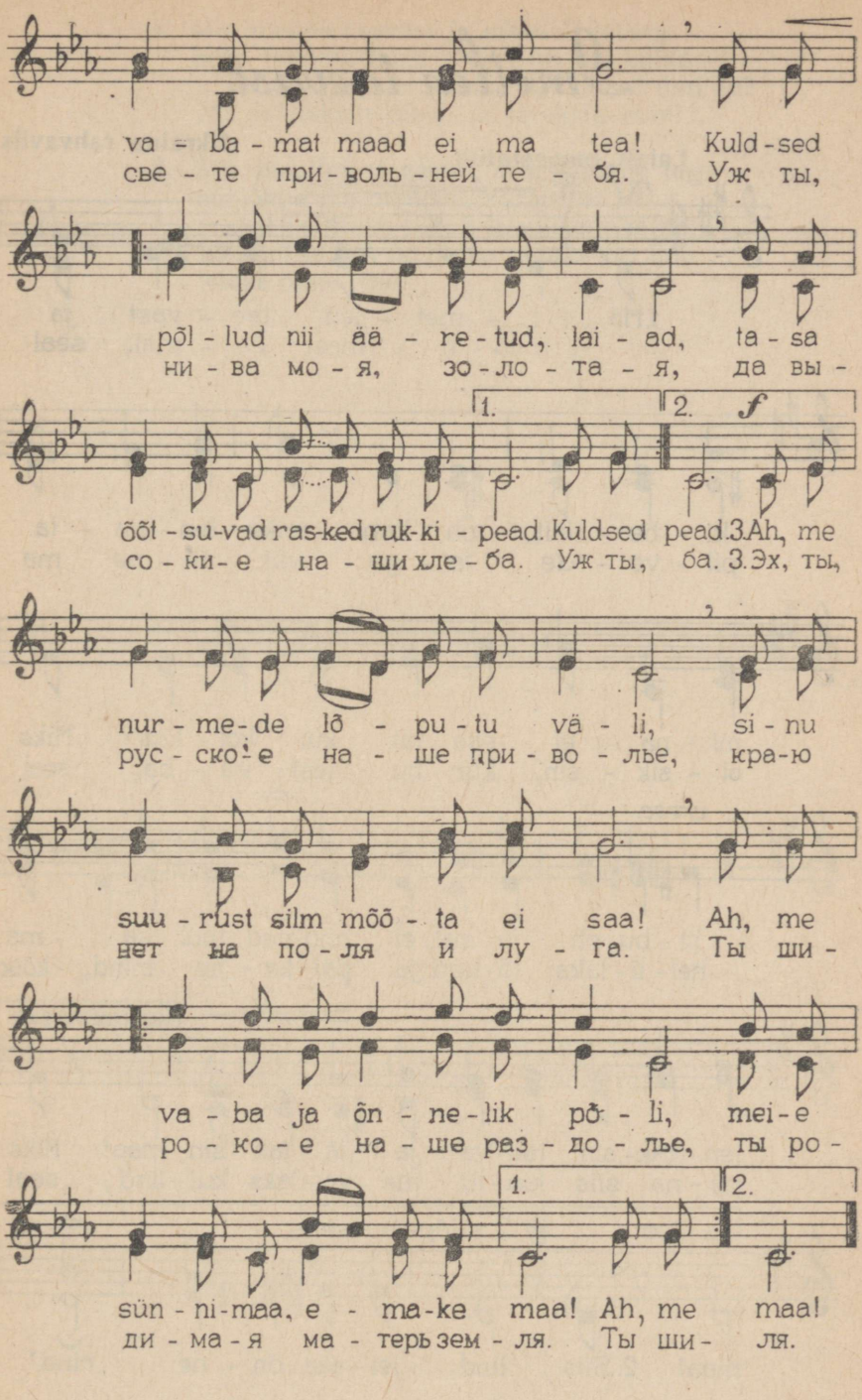

1.4.
2.5.
p
suus, süü-di on. suus. 3.(6.) Nüüd peo - le,
lööb, süü-di on. lööb.
Keer - le - me
cresc.
peo - le, tant - su - rin - gi! Keer - le
len - nu - kas hoos! Ja soo - vin
me siin hoos! Soo - vin
vaid, et hoi - aks
vaid, et hoi - aks meid see val - si - rütm
Et hoi - aks meid ja
jää - da-valt koos! Hoi - aks meid ja
mei - e teid need
1.
mei - e teid need päe - vad nüüd jää - da-valt
2. f lõpetamiseks
koos! päe - vad nüüd jää - da-valt koos!

Orus voolamas jõekene kiire
Как пойду я на быструю речку

Vene rahvaviis

va - ba - mat maad ei ma tea! Kuld - sed
све - те при - воль - ней те - бя. Уж ты,
põl - lud nii ää - re - tud, lai - ad, ta - sa
ни - ва мо - я, зо - ло - та - я, да вы -
1. 2. f
õõt - su - vad ras - ked ruk - ki - pead. Kuld - sed pead. 3. Ah, me
со - ки - е на - ши хле - ба. Уж ты, ба. 3. Эх, ты,
nur - me - de lõ - pu - tu vä - li, si - nu
рус - ско - е на - ше при - во - лье, кра - ю
suu - rust silm mõõ - ta ei saa! Ah, me
нет на по - ля и лу - га. Ты ши -
va - ba ja õn - ne - lik põ - li, mei - e
ро - ко - е на - ше раз - до - лье, ты ро -
1. 2.
sün - ni - maa, e - ma - ke maa! Ah, me maa!
ди - ма - я ма - терь зем - ля. Ты ши - ля.

Imetlen taevast

Laialt, hingestatult

Ukraina rahvaviis

1. Ma imetlen taevast ja kibedalt ohkan:
miks lennata mina ei saa nii kui kotkas?
:,: Miks tiibu, oh Jumal, ei andnud mul sa?
Ma lendaksin taeva ja jätaksin maa! :,:

2. Siis maailmast eemal, seal pilvede taga
uut õnne ma otsiksin, kurbusest vaba,
:,: seal hellitaks tähed ja päikene mind,
kõik piina siis laulu ma valaks kui lind, :,:
leiaks õnne rind!

Mäed Aragvi teel

Baratašvili

Gruusia rahvaviis

1. Mäed Aragvi teel
tõketeks on eel,
võit jääb siiski veel:
heitleb, kuristikes keeb,
kuni kütkeist vabaneb.

2. Valges vahus veed,
salud, järsud mäed
ehteks Gruusial:
helgib lumi mägedel,
õites salu lokkab all.

3. Kartmatu grusiin
ratsu peatab siin,
kus Aragvi veed
kiirel jooksul mänglevad,
kärestikus tunglevad.

4. Karge kaste veel
salus koidu eel,
mäed ju hõbedas;
grusiin ratsu saduldab,
veel kord jõele sosistab:

5. «Aeg on lahkuda,
joon, Aragvi, ma
sõõmu sinu veest:
et su visa võitlustee
iial mul ei ununeⁱ»

Samuur

A. Alibeili

Azerbaidžaani rahvaviis

1. Su vesi magus on, Samuur,
riik uhke sulle on, Samuur!
:,: Küll kitsi, lambaid karjana
su juurde tuleb nüüd, Samuur. :,:

2. On steppi sirgund noored puud,
maad katab lillerõivas uus
:,: ja kõigist kaartest terviseid
sull' toovad lennul ööbikud. :,:

3. Ja nii, Samuur, näid kaunis sa,
su kaldad kaetud metsaga...
:,: kõik selle rahvas võimaldas —
sull' andis jõu ja ilu ta. :,:

Pääsulind

Armeenia rahvaviis

Südamlikult

1. Pääsulind, pääsulind!
Räägib kevadest su lend!
Kuhu kiirustad sa nii?
Kuhu lennutee sind viib?

2. Pääsu, tõtta, kiirusta,
Aštarakki lenda sa!
Oma pesa ehita
minu räästa alla sa!

3. Kodus hallipäine taat
ootab, millal saabun ma;
olen tal ju ainuke,
kes veel jäänud järele.

4. Ja kui õue astub ta,
minu poolt sa tervita!
Talle kõigest pajata,
mida hinges kannan ma!

5. Lenda kiirelt, pääsulind,
sinna, kus Armeenia;
seal ju ammu ootab sind
minu kodu — Aštarakk.

Visla

Rahvaluule

Parajalt **Poola rahvaviis**

Solist

1. Läbi metsa voolab Visla,
sinine, sinine,
kaldal karjakelli kajab
kaugele, kaugele.
Puhub karjus pajupilli
karjateel, karjateel,
helendavad sillerdused
jõe veel, jõe veel.

2. Oi, sa Visla, taeva sina
oled sa, oled sa,
oma jooksul kaugeid radu
tervita, tervita!
Sina voolad suurde merre
sinav tee, sinav tee,
voola, voola kuni leiad
merevee, merevee.

Tantsulaul

Slovaki rahvaviis

1. Tantsi, tantsi, keeruta, keeruta,
ära ahju purusta, purusta,
kes mul kannaks kahjukest, kahjukest,
kust saaks jälle ahjukest, ahjukest!
La-lal-lal-lal jne.

2. Kauneid kindaid kandsin ma, kandsin ma,
mustlasele andsin nad, andsin nad.
Mustlane, mu kullake, kullake,
võlu mulle peiuke, peiuke.
La-lal-lal-lal jne.

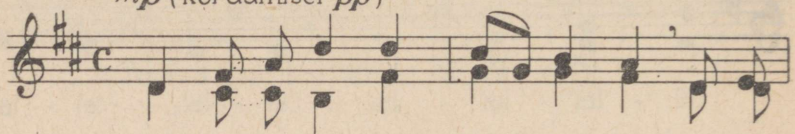
3. Kui ma hakkan võluma, võluma,
pean veel lisa paluma, paluma,
üsna, üsna veidike, veidike,
lapse jaoks üks kleidike, kleidike.
La-lal-lal-lal jne.

Toomed on järve rannalla
Tuomen juurella

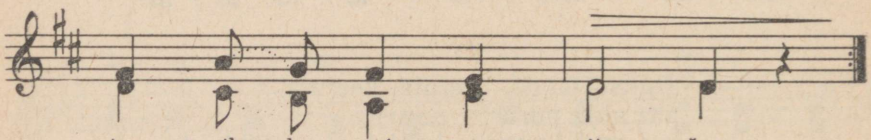
Rahvaluule

Pikkamisi — **Soome rahvaviis**

mp (kordamisel *pp*)

1. Too - med on jär - ve ran - nal - la, nen-de
2. Pei - da, too - ni, pi - sa - rad, su - le
1. Tuo - mi on vir - ran reu - nal - la, jon-ka
2. Kät - ke, tuo - ni, kyy - ne - leen', sul - je,

juu - ril - la mi - na it - ken;
sur - ma mi - nu sil - mad.
juu - rel - la mi - nä it - kin;
kuo - lo, sil - mä - se - ni

mp (kordamisel *pp*)

Võõ - rai - le mai - le kul - da - ni läi - nud ja
O - le mul - le sõb - rak - si, ku - na
vie - rail - le mail - le kul - ta - ni läh - ti ja
o - le sit - te üs - tä - vän' kos - ka

jät - nud mu sii - a ük - si.
jäin maa - il - ma ük - si.
jät - ti mun tän - ne yk - sin.
jäin mi - nä yk - si äi - ni!

1. :,: Toomed on järve rannalla,
nende juurilla mina itken. :,:
:,: Võõraile maile kuldani läinud ja
jätnud mu siia üksi. :,:

2. :,: Peida, tooni, pisarad,
sule surma minu silmad. :,:
:,: Ole mulle sõbraksi, kuna
jäin maailma üksi. :,:

1. :,: Tuomi on virran reunalla,
jonka juurella minä itkin; :,:
:,: vieraille maille kultani lähti
ja jätti mun tänne yksin. :,:

2. :,: Kätke, tuoni, kyyneleen',
sulje, kuolo, silmäseni :,:
:,: ole sitte üstävän'
koska jäin minä yksiäini! :,:

Soome polka

Soome rahvaviis

1. Neiukesed, hellakesed, kullakesed, kallid,
tulge, tulge, lähme, lähme tantsima!
Jalakesed tillukesed, tantsuringi, kaunid,
seame kanna sinnapoole sammuma.

Refrään: Hakkame, hakkame, liikuma,
lähme üles kiigemäele kiikuma!
Tuhat tulist jalaga vastu maad,
tantsu lööme nii, et küllalt saab!

2. Neiukene, ära sina kartlik nüüd vaid ole,
õnn ei lase väga kaua oodata.
Tantsuringi keerisesse julgesti nüüd tule,
rõõmusta ja hõiska ühes meiega.

Refrään.

3. Unustame siin vaid hetkeks argipäeva rutu,
laulame ja tantsime me kaunim neid!
Lendab sinu mõttekene unelmate uttu,
tantsuviisi helivõlu köidab meid.

Refrään.

Laul vasarast

Rahvaluule

Aeglaselt — Inglise tööliste laul

1. Mull' andke vasar!
Ma sellega taoks vara.
Taoks hilja öisel ajal,
et kuuleks mind kõik.
See olgu signaaliks;
löök kutsuks: olge valvel!
Ma vendluseahelad
rahvale taoks, ma taoks!
Kuuleksid mind siis kõik!

2. Tornikell mull andke!
Siis kella lööksin vara
ja hilja öisel ajal,
et kuuleks mind kõik.
See olgu signaaliks;
kell hüüaks kõiki: valvel!
Ta vendlusele kutsuks kõik —
maad ja rahvad, kõik maad!
Kuuleksid mind siis kõik!

3. Ja laul mulle andke!
Ma laulaks laulu vara
ja hilja öisel ajal,
et kuuleks mind kõik.
See olgu signaaliks;
laul hüüaks kõiki: valvel!
Ta vendlusele kutsuks kõik —
maad ja rahvad, kõik maad!
Kuuleksid mind siis kõik.

4. Mul käes paugub vasar,
löön valjult tornikella,
ja laulan võimsal häälel —
mind kuulevad kõik.
See ühtsuse vasar
ja vabaduse kell see,
ning sõpruse- ja rahulaul
vendluse laul on see!
Rahust laula maailm!

Kodule

Kauboilaul

1. Kodu igatsen sinna, kus vaikne on õu,
kus gasellide, põtrade tee.
Kus on mahedam tuul
kõmab vaiksemalt kõu
pilved südant nii raskeks ei tee.

Refrään: Kodu ihaldan ma,
rahu kodutu leida ei saa.
Aset ihaldan sinava laotuse all,
kus kõik selge kui helkiv kristall.

2. Seal on avarust mõtetel,
helge on ilm,
võlulaulusid sosistab tuul.
Kutsub rõõmule elama päikesesilm,
lõbus naeratus mängleb mu suul.

Refrään.

3. Seal on hämaras kõrguses tähtede vöö,
nagu taevasi teateid ta toob,
õnneaimust loob hinges seal sätendav öö,
kuldset kangast mu südames koob.

Refrään.

4. Koduks ihaldan maad, kus on helkivad veed,
ülal tiirutab kajaka tiib,
kuhu suunduvad valgete luikede teed,
kuhu unelm mind tänagi viib.

Refrään.

Sõpruslaul

W. A. Mozart
1756 — 1791

Pidulikult aeglaselt

1. Õed, te käed nüüd liiduks andke!
Sellel kaunil tunnil kandku
meie hingi üllas rõõm!
Kõik, mis häirib, jäägu maha,
olgu sõprus meile püha,
:,: loitku jäävalt selle lõõm! :,:

2. Päevad nõnda mööda saatkem,
et on ikka meie aateks
töökus, voorus, eluteel!
Valgust, õiglust, õnne luua,
kõikjal austust tõele tuua, —
:,: jäägu meie püüdeks see! :,:

3. Rahvad, meeles kandkem seda,
olgu läänes, olgu idas,
lõunas kui ka põhjamaal:
õilis olla on me tahe,
sõprust hoida kõigi vahel —
:,: see me loosung jäädavalt! :,:

Vaikne öö

L. van Beethoven
1770 — 1827

Pikkamisi Rahulikult

1. Vaikne öö, oh kalla sa
oma üllast rahu ka
minu südamesse nüüd,
kui ma olen jätnud tööd.

:,: Ju tähed sädelevad,
mind kaugelt tervitavad;
mul teie sära igatsust
hinge toob. :,:

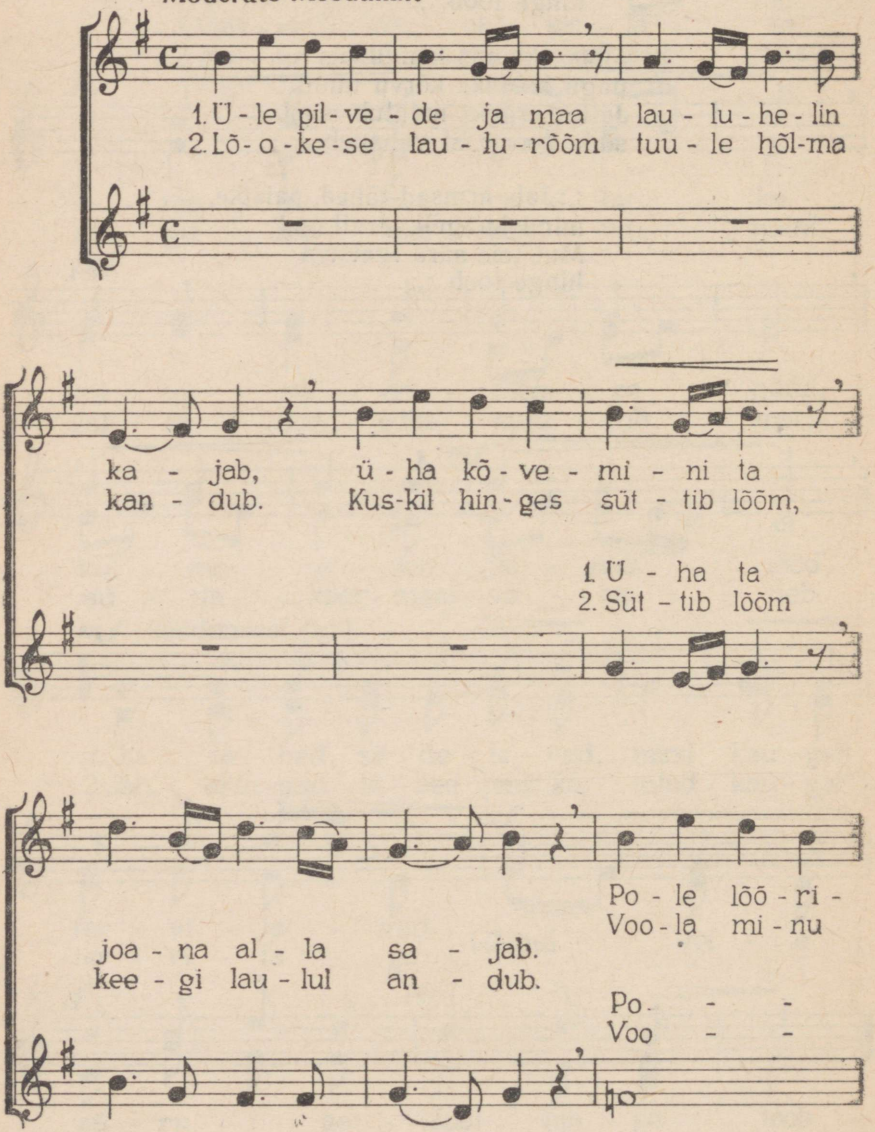
2. Mahe, kaunis kandleviis
nagu kostaks kõrvu nüüd.
Jälle kergeks muutub meel,
süda koormast vabaneb.

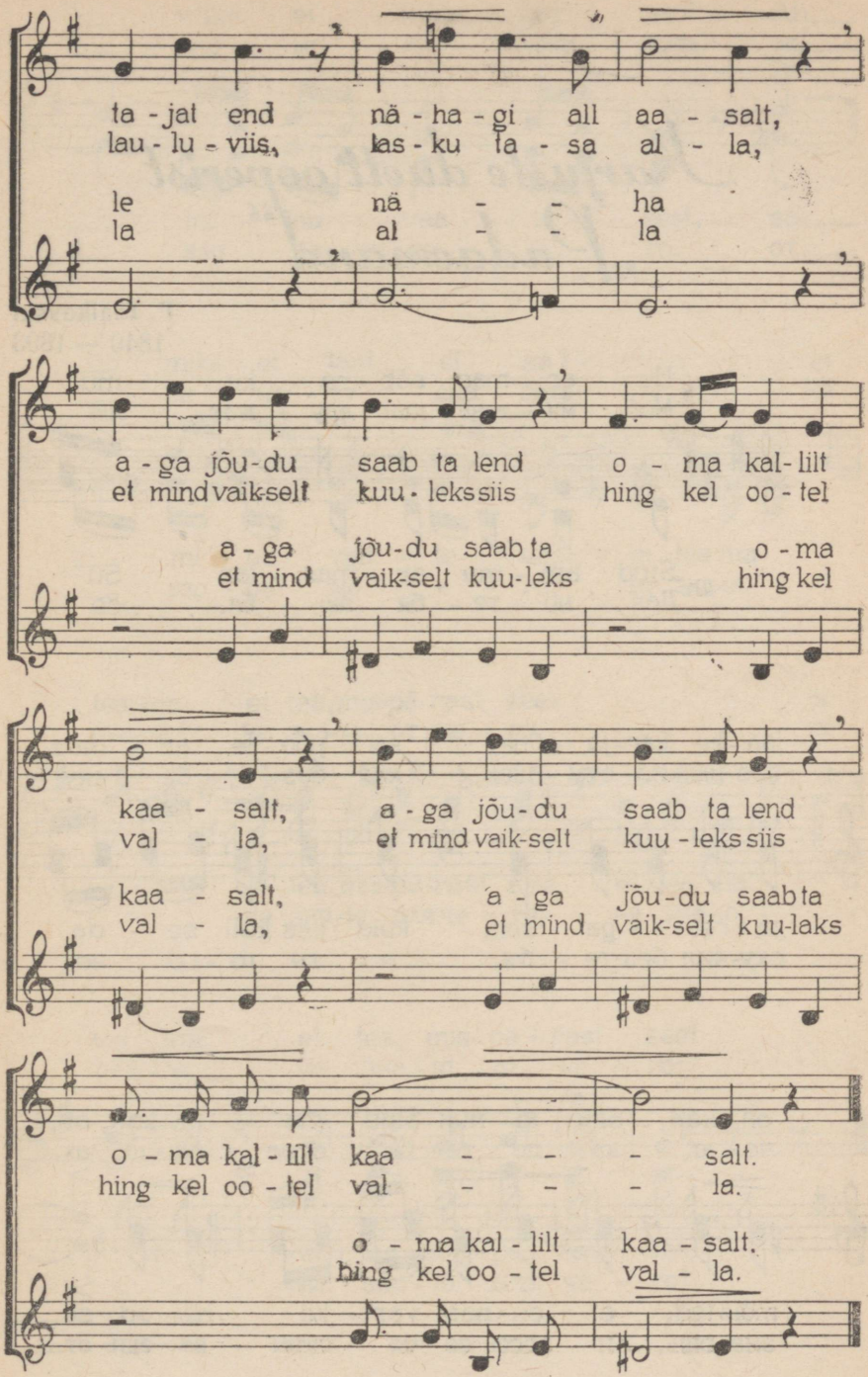
:,: Jah, armsad tähed, paistke,
mind kaugelt tervitage!
Mul teie sära igatsust
hinge toob. :,:

Lõoke

M. Glinka
1804 — 1857

Moderato Mõõdukalt

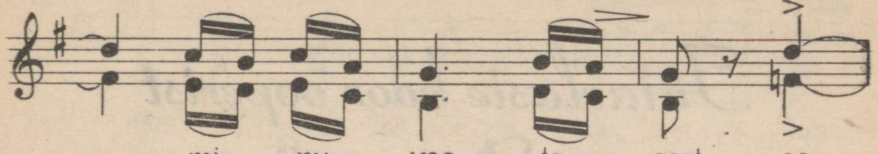

ta - jat end nä - ha - gi all aa - salt,
lau - lu - viis, las - ku ta - sa al - la,
le nä - - ha
la al - - la
a - ga jõu - du saab ta lend o - ma kal - lilt
et mind vaik - selt kuu - leks siis hing kel oo - tel
a - ga jõu - du saab ta o - ma
et mind vaik - selt kuu - leks hing kel
kaa - salt, a - ga jõu - du saab ta lend
val - la, et mind vaik - selt kuu - leks siis
kaa - salt, a - ga jõu - du saab ta
val - la, et mind vaik - selt kuu - laks
o - ma kal - lilt kaa - - - salt.
hing kel oo - tel val - - - la.
o - ma kal - lilt kaa - salt.
hing kel oo - tel val - la.

Karjuste duett ooperist „Padaemand“

P. Tšaikovski
1840 — 1893

— miks ei tant - si sa? Ah,—
— не мо - гу ска - зать! ах,—

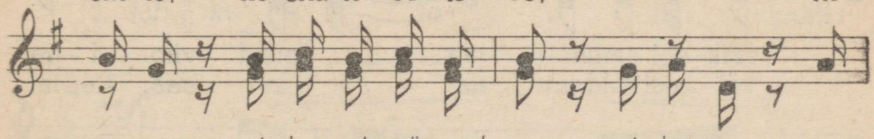
— mi - nu vaa - te eest, sa—
— взо ра мо е го, от—

— miks ei tant - si sa? ei
— не мо - гу ска - зать! Не

— mi - nu vaa - te eest, ei tea ma
— взо - ра мо - е - го, не зна-ю,

tea ma, ei tea, mis-pä-rast see, ei
зна-ю, не зна-ю от че - го, не

ei tea, mis-pä-rast see, ei tea ma,
не зна-ю для че - го, не зна-ю,

tea ma ei tea, mis pä - rast see!
зна - ю, не зна - ю от че - го!

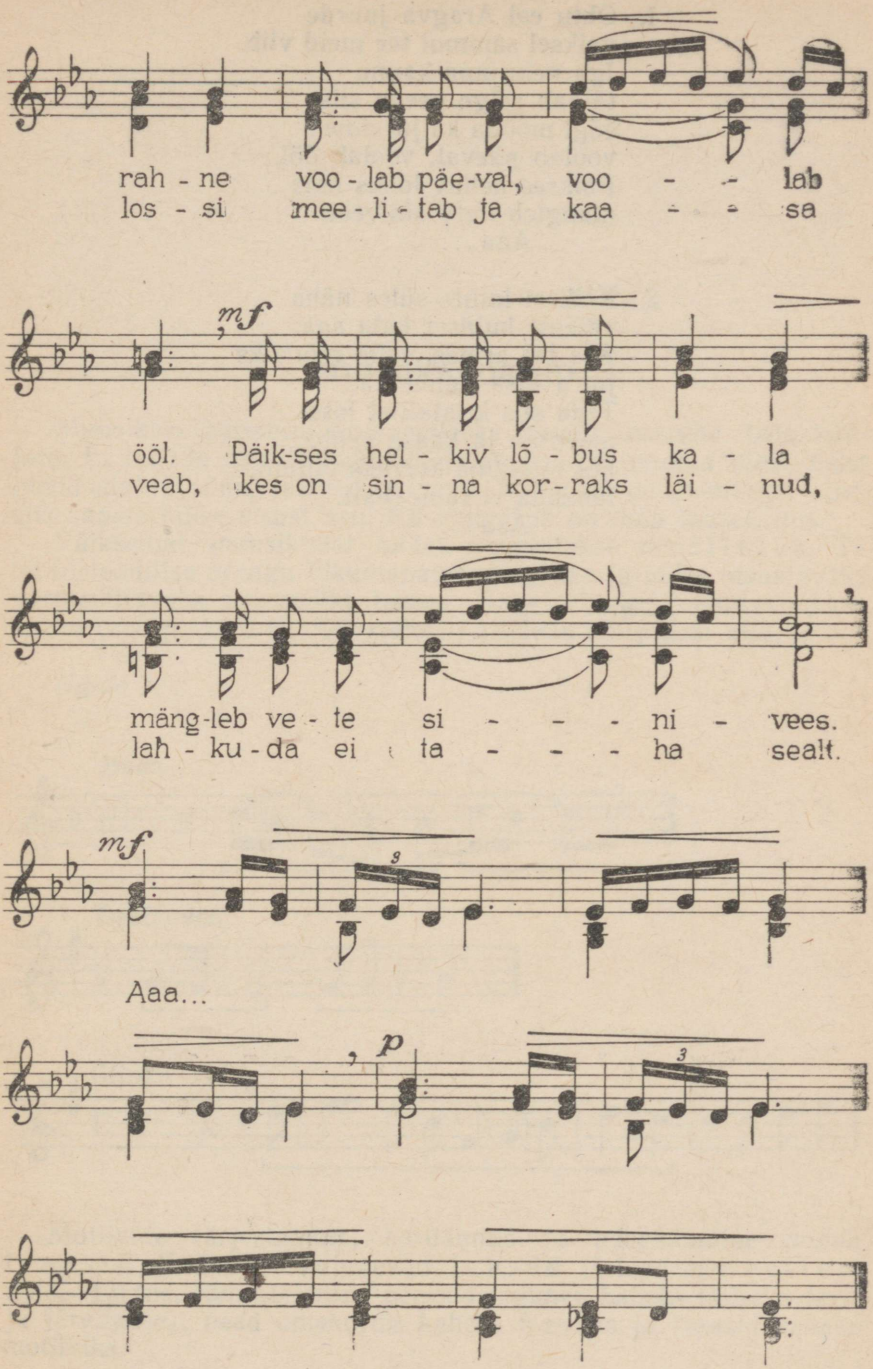

ei tea mis - pä - rast see!
не зна - ю для че - го!

Tütarlaste koor ooperist „Deemon“

A. Rubinstein
1829 — 1894

rah - ne voo - lab päe-val, voo - - lab
los - si mee - li - tab ja kaa - - sa
mf
ööl. Päik-ses hel - kiv lõ - bus ka - la
veab, kes on sin - na kor-raks läi - nud,
mäng-leb ve - te si - - - ni - vees.
lah - ku - da ei ta - - - ha sealt.
mf
3
Aaa...
p
3

1. Õhtu eel Aragva juurde
vaiksel sammul tee meid viib.
Iga neiu oma kannu
täidab selge veega siis.
Jõgi mööda kaljurahne
voolab päeval, voolab ööl.
Päikses helkiv lõbus kala
mängleb vete sinivees.
Aaa...

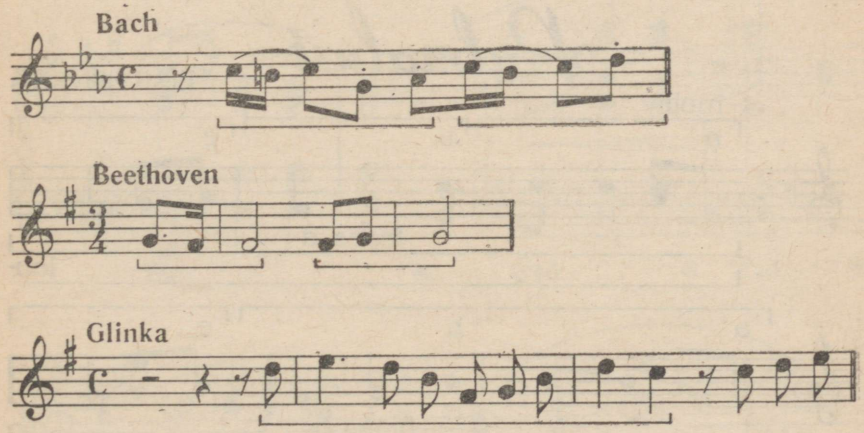
2. Kõik ei lainte süles näha
väikest kuldset kala saa.
Kes tal armas, selle rõõmuks
juttu tasa puhub ta.
Teda siis kristallist lossi
meelitab ja kaasa veab,
kes on sinna korraks läinud,
lahkuda ei taha sealt.
Aaa...

MUUSIKAVORMID

Muusikast paremini arusaamiseks peame oskama teda kuulata. Et lugeda mõnda kirjandusteost, peame tundma tähti, neist moodustatud sõnu, lauseid, panema tähele kirjavahemärke, alles siis saame lause sisust aru. Ka muusikas on oma lauseehitus.

Väiksemat muusikalist mõtet nimetatakse *motiiviks*. Ta on meloodilise arengu liikumapanevaks jõuks ja üldse otsustavaks vormiehitavaks elemendiks lauses. Sageli langeb motiivi pikkus kokku taktiga, kuid ta võib sellest ka lühem või pikem olla.

Näide 1.

Motiivide järjestamine, kordamine ja teisendamine annab *fraasid*. Fraasidest kujunevad *laused* ja lausetest *perioodid*. Lihtne, sümmeetriline periood jaguneb kaheks lauseks (eel- ja järellause), need omakorda kaheks fraasiks ja fraasid kaheks motiiviks.

Näide 2.

Eesti rahvaviis

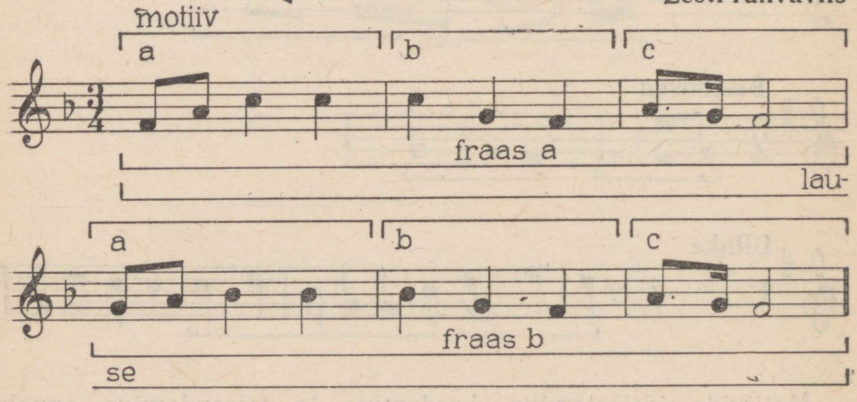

Harvem esineb kolme motiiviga fraase.

Näide 3.

Pulmalust

Eesti rahvaviis

Paljud lihtsad laulud on perioodi vormis, kuid ka instrumentaal-muusikas leiame näiteid, kus kogu pala on vormilt üks periood.

Näide 4.

PRELÜÜD

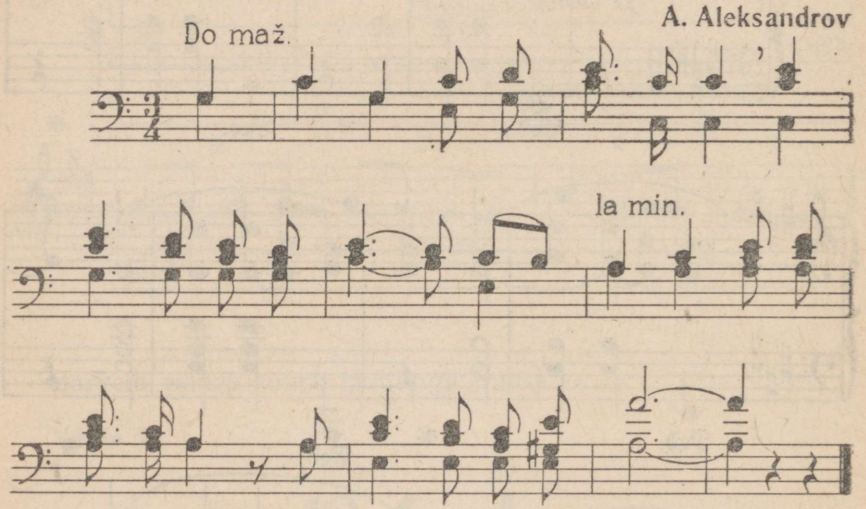
F. Chopin
1810 — 1849

Kui helitöö on kirjutatud ühes perioodis, nimetatakse seda ka üheosaliseks vormiks. (Vt. lk. 170 S. Deškin «Noorte pioneeride marss»). Periood võib esineda ka laiendatud kujul, kui ta lauseid või fraase on korratud või varieeritud; sel juhul nimetatakse teda laiendatud perioodiks.

Kui perioodi jooksul toimub üleminek ühest helistikust teise, nimetatakse seda moduleerivaks perioodiks.

Näide 5.

Kahe- ja kolmeosaline lihtvorm

Sageli märkame laulus kahte eriilmelist osa ja analüüsides neid leiame, et kumbki osa on periood. Seda nimetatakse kaheosaliseks lihtvormiks: a b.

Näit. K. A. Hermanni «Isamaa ilu hoieldes», A. Thomson «Kannel», K. Türnpu «Kevade tunne» jt. Siia kuuluvad ka peaaegu kõik refrääniga laulud. Meenutagem: A. Novikovi «Maailma Demokraatliku Noorsoo hümni», S. Tulikovi «Nõukogude noorsoo marssi», E. Arro «Rahulaulu» jt.

Kuid kaheosalist vormi märkame sageli ka klassikalises instrumentaal-muusikas. (Vt. lk. 178 W. A. Mozart «Menuett».)

Kolmeosalises lihtvormis on tavaliselt esimene ja kolmas osa sarnased, mispärast seda nimetatakse a b a vormiks. (Vt. lk. 171 P. Tšaikovski «Nuku matus».) Kolmeosalises lihtvormis on kirjutatud näiteks järgnevad laulud: Fr. Chopin «Soov», I. Dunajevski «Laul Kodumaale», B. Dvarionas «Täheke» jt. Märksa harvemini esineb vorm a b c, milles kõik kolm osa üksteisest erinevad.

Kahe- ja kolmeosaline liitvorm

Kahe- ja kolmeosaline muusikavorm võib esineda ka liitvormina. Sel juhul on iga osa omakorda veel kahe- või kolmeosaline. Nii on kaheosalises liitvormis M. Härma «Lauliku lapsepõli»: A (ab) B (aba).

Kolmeosalises liitvormis on kirjutatud näiteks J. Haydn'i «Menuett»: A (aba) B (aba) A (aba).

Homofoonia ja polüfoonia

Mitmehäälses muusikas esineb kaks väljenduslaadi, s. t. helitööde faktuur (ülesehitus) võib olla kas 1) homofooniline või 2) polüfooniline.

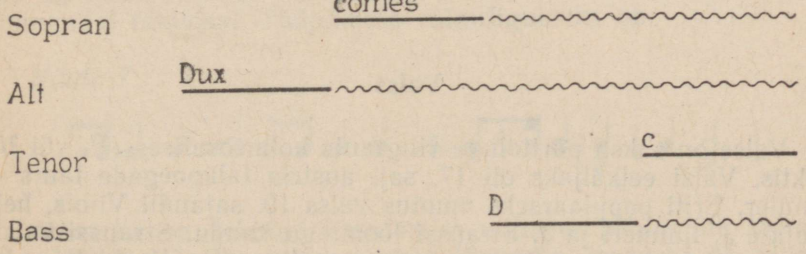
Homofoonia on selline faktuur, kus peatähtsus on ühel häälel (meloodial), teised on saatehääled, mis tavaliselt moodustavad akorde. Homofoonilises muusikas esineb meloodia tavaliselt ülemises hääles, kuid võib esineda ka teistes häältes (M. Härma «Tuljak»). Eesti heliloojate loomingust nimetagem homofoonilisi laule nagu: Fr. Saebelmann «Kaunimad laulud», K. A. Hermann «Isamaa ilu hoieldes», E. Kapp «Töö ja võitlus», G. Ernesaks «Hakkame, mehed, minema» jne.

Polüfoonia on selline väljenduslaad, kus kõikidel häältel on iseseisev meloodiline liikumine. Polüfoonilises muusikas esineb samaaegselt mitu meloodiat. Kui üks hääl jäljendab teist (meloodiliselt või rütmiliselt), nimetatakse seda imitatsiooniks. Täpset rütmilis-meloodilist imitatsiooni nimetatakse kaanoniks.

Polüfoonilise faktuuri kõige täiuslikumaks vormiks on fuuga. Fuuga koosneb kolmest osast:

1. ekspositsioon: fuuga teema esitamine kõigis häältes (fuuga on enamasti 2—6-häälne). Teemat nimetatakse ka «juhiks» — Dux, teema vastust «kaaslaseks» — Comes.

Näide 6.

2. töötlus võib teemat muuta kõige mitmesugusemal kujul (rütmilises laienduses, koonduses, meloodilises pöördes, «vähikäi-

gus» jne.) uutes helistikes ja viib ta pideva arengulise joonega repriisini.

3. repriisis ilmub teema põhihelistikus. Sageli esineb stretto, s. o. teemade kuhjumine ja lõpus orelpunkt, s. o. pikem seisev bassiheli dominandil või toonikal.*

Väikest fuugat nimetatakse fugetiks, fuugataolist helitööd fugaatoks. Suurim fuugade meister oli J. S. Bach (1685—1750).

Tänapäeva muusikas hinnatakse mõlemaid faktuure võrdselt ja sageli esinevad pikemates helitöödes mõlemad faktuurid — homofooniline ja polüfooniline. Eesti heliloojaist on polüfooniat harrastanud M. Saar (näit. «Lindude laul»), C. Kreek (Sirisege, sirbikesed»), R. Tobias («Varas») jt.

Marss

Marss on kaheosalises taktimõõdus ($^2/_2$, $^2/_4$, $^4/_4$, $^6/_8$) muusikapala, mis soodustab marssimist. Marss on väga vana muusikavorm. Juba kreeklaste tragöödiais (5. saj. e. m. a.) esines marsilaule koori liikumisel. Mars oli vanade roomlaste sõjajumal, kelle järgi hakati nimetama ka sõjaväemuusikat. Hiljem, 17. saj. keskel, esineb marsse ka heliteostes.

Kontsertmarss võib olla kas ühele sooloinstrumendile või tervele orkestrile. Karakterilt võib marsse olla mitmesuguseid: pidulikke, aeglaseid, kiireid, fantastilisi, leinamarsse (näide: lk. 171 P. Tšaikovski «Nuku matus») jne. Suurvormide (ooper, ballett, sonaat, sümfoonia) ühe osana on marsse loonud väga paljud kuulsad heliloojad nagu G. F. Händel, W. A. Mozart, L. Beethoven, Fr. Schubert, R. Wagner, Fr. Chopin, D. Šostakovitš, S. Prokofjev jne.

Rohkesti on heliloojate poolt loodud ka marsilaule, näiteks: A. Novikovi «Maailma Demokraatliku Noorsoo hümn», I. Dunajevski «Sportlaste marss», K. A. Hermann «Kevademarss», E. Kapp «Pioneeride-mitšuurinlaste marss» jne.

Näide lk. 170 S. Deškin: «Noorte pioneeride marss».

Valss

Valss on saksa päritoluga ringtants kolmeosalises ($^3/_4$ või $^3/_8$) taktis. Valsi eelkäijaks oli 17. saj. austria talupoegade tants — lendler. Eriti populaarseks muutus valss 19. sajandil Viinis, heliloojate J. Lanneri ja J. Straussi loomingu kaudu. Straussi valsid kujutavad endast nn. «ahelvalssi» — üks valss sisaldab endas

* Analüüsiks sobib J. S. Bach — «Fuuga g-moll».

mitu erineva iseloomuga, sageli ka erinevais helistikes valssi ja algab sissejuhatusega.

Peale tantsuvormide esineb valss veel suurvormides, nagu ballettides, ooperites, sümfooniates ja kontsertvalsina. Kuulsad on F. Chopini valsid klaverile, samuti F. Schuberti valsid. Üldtuntud on M. Glinka «Valss-fantaasia» sümfooniaorkestrile. Üldiselt kajastub valssides ergas, rõõmus meeleolu. Kuid on ka valsse, mis on väga sügava ja traagilise sisuga, nagu J. Sibeliuse «Kurb valss».

Rohkesti on heliloojate poolt loodud ka valsilaule, nagu: 1) I. Dunajevski «Koolivalss», 2) A. Ostrovski «Noor valss», 3) K. Listov «Sevastoopoli valss»), 4) soome rahvalaul «Mälestus Pühajärvelt», 5) B. Kõrveri «Randlaste valss», jne.

Näide lk. 173 F. Schubert «Valss» op. 18, nr. 6.

Polka

Polka on lõbusa ja hoogsa iseloomuga tšehhi rahvatants $^2/_4$ taktis. Käesoleval ajal on polka laialt levinud peaaegu kõikides maades. Polka eelkäijaks oli šoti rahvatants: ekossees. Polka on tavaliselt kolmeosalises vormis sissejuhatuse ja lõpuga (coda — «saba»).

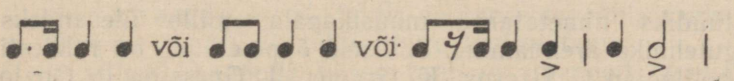
Polka on laialdast käsitlust leidnud heliloomingus, eeskätt tšehhhi heliloojate B. Smetana ja A. Dvořaki töödes. Polkad võivad esineda iseseisvate paladena (P. Tšaikovski «Polka» «Lastealbumist») ja mitmesugustes suurvormides (B. Smetana ooperis «Müüdud mõrsja» jt.). Samuti on laule polkarütmis, nagu: A. Ostrovski «Koolipolka», B. Kõrver «Meil kolhoosis», L. Tauts «Kolhoosi pillimehed», jt.

Näide lk. 175 R. Tobias «Polka».

Masurka

Masurka on hoogne poola rahvatants $^3/_4$ taktimõõdus, keskmises tempos. Masurka rütmiliseks iseärasuseks on rõhk teisel või kolmandal taktiosal. Tüüpiliseks rütmifiguuriks on:

Näide 7.

Masurka on leidnud kasutamist mitmete heliloojate loomingus. Näiteks F. Chopini masurkad klaveri'e, masurka M. Glinka ooperis «Ivan Sussanin», A. Hatšaturjan «Maskeraadis» jt.

Näide lk. 176 F. Chopin «Masurka» op. 7, nr. 1.

Polonees

Polonees on poola päritoluga pidulik ballitants $^3/_4$ taktimõõdus. Vorm on kolmeosaline A B A. Tüüpiliseks rütmifiguuriks on:

Näide 8.

Esineb ka heliloomingus. Näiteks F. Chopini poloneesid klaverile, M. Glinka ooperis «Ivan Sussanin», M. Mussorgski, N. Rimski-Korsakovi jt. loomingus.

Näide lk. 177 F. Chopin «Polonees» op. 40, nr. 1.

Menuett

Menuett on rokokoo-aegne prantsuse kõrgema seltskonna tants, $^3/_4$ taktimõõdus, rahulikus tempos ja graatsilise iseloomuga. Vormilt on kolmeosaline, sageli coda'ga. 18. sajandil leiab käsitlust ka heliloojate loomingus. J. Haydn ja W. A. Mozart võtsid menueti üheks sonaadi osaks. L. Beethoven kujundas menueti ümber skertsoks, mis esineb tema sonaatides ja sümfooniais.

Heliloojaist nimetagem veel prantsuse heliloojat J. Ph. Rameau'd, siis J. S. Bachi, J. Haydnit, W. A. Mozartit, L. Beethovenit, V. Kallinnikovi, A. Arenskit jt.

Näide lk. 178 W. A. Mozart «Menuett».

Gavott

Gavott on samuti kui menuettki rokokoo-ajastu prantsuse õukonnatants $^4/_4$- või $^2/_4$-taktimõõdus. Iseloomult graatsiline, rahulik, algab alati eeltaktiga, mis kordub kõikide lausete juures.

Gavotte on loonud paljud heliloojad, nagu prantsuse helilooja J. B. Lully (17. saj.), vene heliloojad A. Arenski, A. Glazunov, P. Tšaikovski; eesti heliloojatest A. Lemba, A. Kapp jt.

Näide lk. 179 J. B. Lully «Gavott» d-moll.

Etüüd

Etüüdiks nimetatakse muusikapala, mille ülesandeks on mängutehnika arendamine. Selliseid õppe-etüüde on rohkesti loonud heliloojad C. Czerny, K. Gramer, J. Gnessina jt. On loodud ka nn. kontsertetüüde, kus pala tehnilisus on allutatud sisule. Nii on F. Chopin loonud 27 etüüdi, peale selle on kontsertetüüde loonud veel heliloojad F. Liszt, A. Glazunov, A. Ljadov, S. Rahmaninov, D. Kabalevski jt.

Näide lk. 184 F. Chopin «Etüüd» op. 10, nr. 3.

Prelüüd

Prelüüd on eelmäng või sissejuhatus mõnele pikemale muusikateosele (fuuga, süit), või iseseisev improvisatsioonilist laadi lühihelind. Prelüüd võib esineda nii homofoonilises kui polüfoonilises faktuuris. Suurimaks prelüüdide meistriks oli J. S. Bach. Prelüüde on loonud veel F. Chopin, A. Ljadov, A. Skrjabin, S. Rahmaninov, D. Šostakovitš, D. Kabalevski jt.

Näide lk. 186 J. S. Bach «Väike prelüüd» — Do-mažooris.

Teema variatsioonidega

Teema variatsioonidega on nn. ahelvorm, mille aluseks on üks teema, mis on enamasti laululise karakteriga. See teema kordub kas meloodiliselt, rütmiliselt või harmooniliselt muudetud (varieeritud) kujul: AA^1 A^2 A^3 A^4 A^5 jne. Variatsioone esineb iseseisvate paladena kui ka tsükliliste (mitmeosaliste) vormide ühe osana.

Näide lk. 188 W. A. Mozart «Teema variatsioonidega» — Do-maž.

Rondo

Rondo (ringtants) vormis vaheldub üks peateema (peapartii) ühe või mitme kõrvalteemaga, nn. episoodiga: Viini klassikuil (J. Haydn, W. A. Mozart, L. Beethoven) esines rondos vähemalt 3 teemat: A BA CA BA. Teemade vahel võivad esineda iseseisvad vaheosad.

Rondo vormi esineb paljude heliloojate töödes.

Süit

Süit koosneb üksikutest lühematest muusikapaladest, pärineb 15/16. sajandist. Vanad süidid koosnesid tantsudest, millede arv ulatus 12-ni ja isegi enam.

Klassikalises süidis (18. saj.) oli neli kindlat osa:

1. Allemande — $^4/_4$ taktis, aeglane saksa tants;
2. Courante — $^3/_4$ taktis, kiire prantsuse tants;
3. Sarabande — $^3/_4$ taktis aeglane hispaania tants;
4. Qique — $^3/_4$, $^2/_4$ taktis, kiire inglise tants.

Neile võisid lisanduda teised tantsud: menuett, gavott jne. Klassikute loomingust nimetagem J. S. Bachi inglise ja prantsuse süite. Hilisemal ajal hakati süidi vormi kasutama vabamalt (näit. E. Grieg «Per Gynt») ja vokaalmuusikas; V. Makarovi «Jõgi-vägilane», G. Ernesaksa «Kuidas kalamehed elavad», E. Kapi «Pioneeride süit» jt.

Sonaat

17. sajandi algul hakati instrumentaalpala nimetama sonaadiks vastandina vokaalmuusikale, mida nimetatakse kantaadiks. Hiljem kujunes sonaat tsükliliseks (mitmeosaliseks) helitööks, mis tegi läbi pika arengu, olles aluseks suurvormidele (kontsert, sümfoonia jt.).

Alates klassikuist on sonaat neljaosaline kompositsioon sooloinstrumendile, millest üks osa, tavaliselt esimene, on nn. sonaat-allegro vormis. Sonaat-allegro vorm koosneb kolmest osast:

1) Ekspositsioon: teemade tutvustamine. Esimene (peateema) on tavaliselt energilise karakteriga, teine (kõrvalteema) rahuliku, laulva iseloomuga, peateemast erinevas helistikus.

2) Töötlus: teemade arendamine mitmetes helistikes. Võrreldes esimese osaga, on siin rohkem dünaamilist-dramaatilist pinget. Selles osas käib nagu võitlus teemade vahel.

3) Repriis: esimese osa kordamine, kus kahe teema kontrastsus ühes helistikus eriti esile kerkib.

Sonaadi II osa on tavaliselt aeglasema iseloomuga — Andante või Adagio, kolmeosalises või variatsioonivormis.

III osa on Menuett või Skertso.

IV osa (Finaal) on kiire rondo, variatsiooni või sonaat-allegro vormis, mis sageli lõpeb codaga.

Väiksema arendusega ja lihtsamat sonaati nimetatakse sonatiiniks. Sonaadi vorm oli Viini klassikute lemmikvormiks.

Sümfoonia

Sümfooniaks nimetatakse tsüklilist heliteost sümfooniaorkestrile. Tavaliselt on sümfoonia neljaosaline näit.: Allegro, Andante, Menuett või Skertso ja Finaal.

Sümfoonia vorm on läbi teinud pika arengutee 16-ndast sajandist tänapäevani. Selles arengus on tähtis koht Mannheimi kapellil, mis oli 18. saj. keskel kõrgeimaks orkestrimängu-kooliks Euroopas, ja Joseph Haydnil, kes tõi sümfooniasse dualistliku (kaheteemalise) printsiibi.

Kaasaegses muusikas on sümfoonia kõige ulatuslikumaks vormiks, kajastades sügavaid psühholoogilisi ja üldinimlikke probleeme. Kuulsamaid sümfooniate loojaid on: L. v. Beethoven, P. Tšaikovski, J. Brahms, S. Prokofjev, J. Sibelius, D. Šostakovitš jt.

Ooper

Ooper on lavaline suurvorm, milles kogu tekst lauldakse orkestri saatel. Ooper liidab endas muusika-, näite-, tantsu- ja maalikunsti. Alates 16. sajandist (taaselustati vanade kreeklaste

tragöödia) on ooper läbi teinud suure arengu ja saanud tänapäeval üheks tähtsamaks muusikavormiks. Ooper koosneb järgnevatest elementidest: avamäng (uvertüür), soolod (aariad), retsitatiivid, duetid, triod, kvartetid, ansamblid, koorid, vahemängud ja ballett.

Sisuliselt jagunevad ooperid: traagilised (G. Verdi «Traviata»), romantilised (W. A. Mozarti «Don Juan»), koomilised (B. Smetana «Müüdud mõrsja»), lüürilised (L. Delibes'i «Lakme»), ajaloolised (M. Glinka «Ivan Sussanin, A. Borodini «Vürst Igor»), fantastilised (M. Glinka «Ruslan ja Ludmilla») jne.

Tähtsamad ooperi arendajad on olnud: Cl. Monteverdi (1567—1643), D. Scarlatti (1659—1725), J. B. Lully (1633—1687), Ch. Gluck (1714—1787), W. A. Mozart (1756—1791), M. Glinka (1804—1857), M. Mussorgski (1839—1881), R. Wagner (1813—1883), P. Tšaikovski (1840—1893), G. Verdi (1813—1901), G. Puccini (1858—1924) jt.

Oratoorium

Oratoorium on ooperile lähedane suur eepilis-dramaatiline muusikavorm, mis kantakse ette ilma dekoratsioonideta ja lavalise liikumiseta. Oratooriumi sisu võib olla ilmalik («Aastaajad»), ajalooline («Johann Huss»), legendaarne («Acis ja Galathea») või vaimulik («Messias»). Muusikalised põhivormid on samad, mis ooperiski. Oratooriumi tähtsamaid viljelejaid: J. S. Bach, G. F. Händel, J. Haydn jt. Nõukogude heliloojate loomingust on tuntuim D. Šostakovitši oratoorium «Laul metsadest». Eesti heliloojate loomingust nimetagem R. Tobiase «Joonas», «Sealpool Jordanit», A. Kapi «Hiiob», E. Tambergi «Rahva vabaduse eest».

Kantaat

17. sajandil nimetati kantaadiks vokaalmuusikat, vastandina instrumentaalmuusikale, mida nimetati sonaadiks. Siitpeale areneb kantaat suuremas vormis heliteoseks koorile ja solistidele koos orkestriga. Esinevad aaria, ariooso, retsitatiiv, ansambel, koor ja vahemängud. Esineb nii soolo-, koori- kui ka segakantaate (soolo + koor). Palju kantaate loodi barokk-ajastul (J. S. Bach), aga ka hilisemad heliloojad pole kantaadi vormi unustanud. Näiteks võiks tuua E. Griegi kantaadi «Uus Isamaa», A. Arutjunjani kantaadi «Kodumaa», E. Kapi kantaadi «Rahva võim», G. Ernesaksa kantaadi «Tuhandeist südameist» jne.

Noorte pioneeride marss

S. Deškin

NUKU MATUS

P. Tšaikovski
1840 — 1893

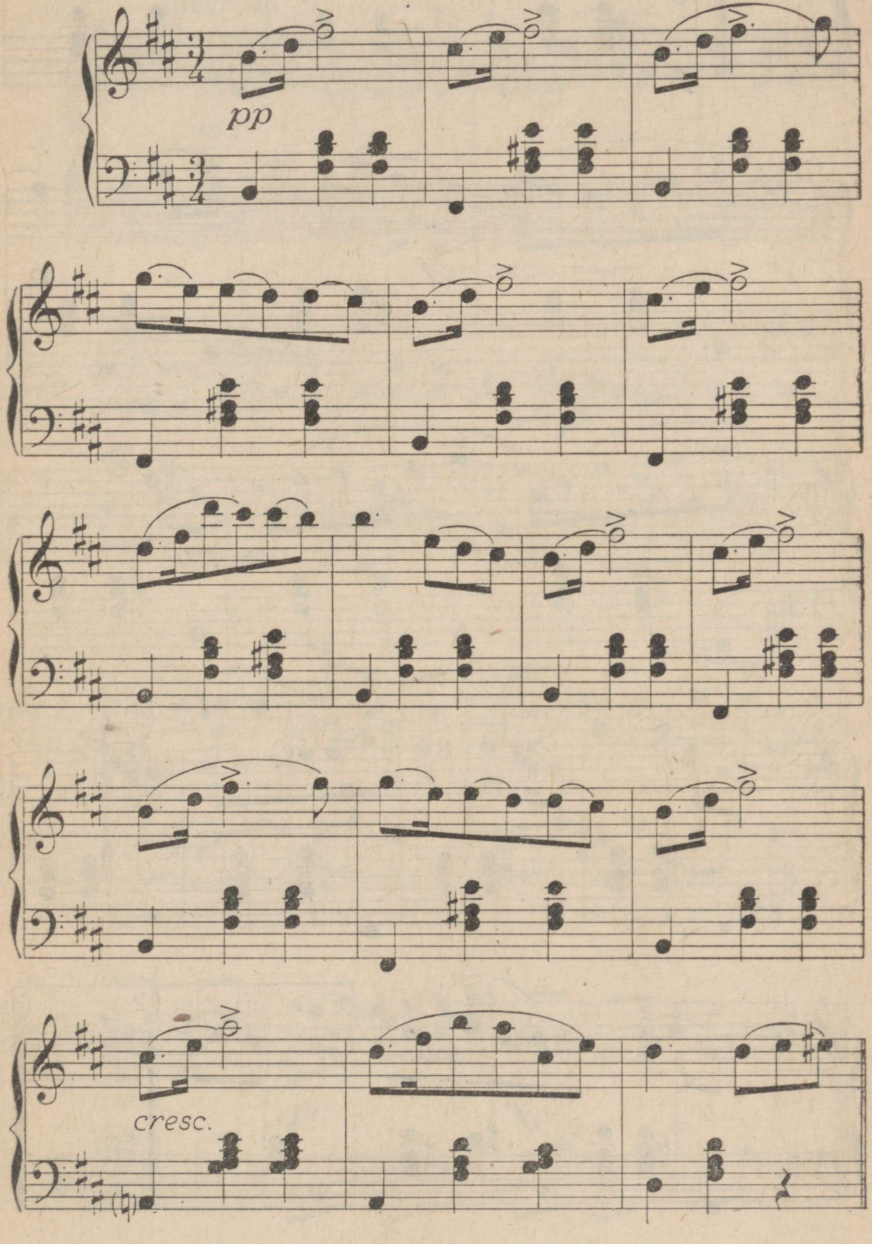
Aeglaselt

mf
pp a

VALSS

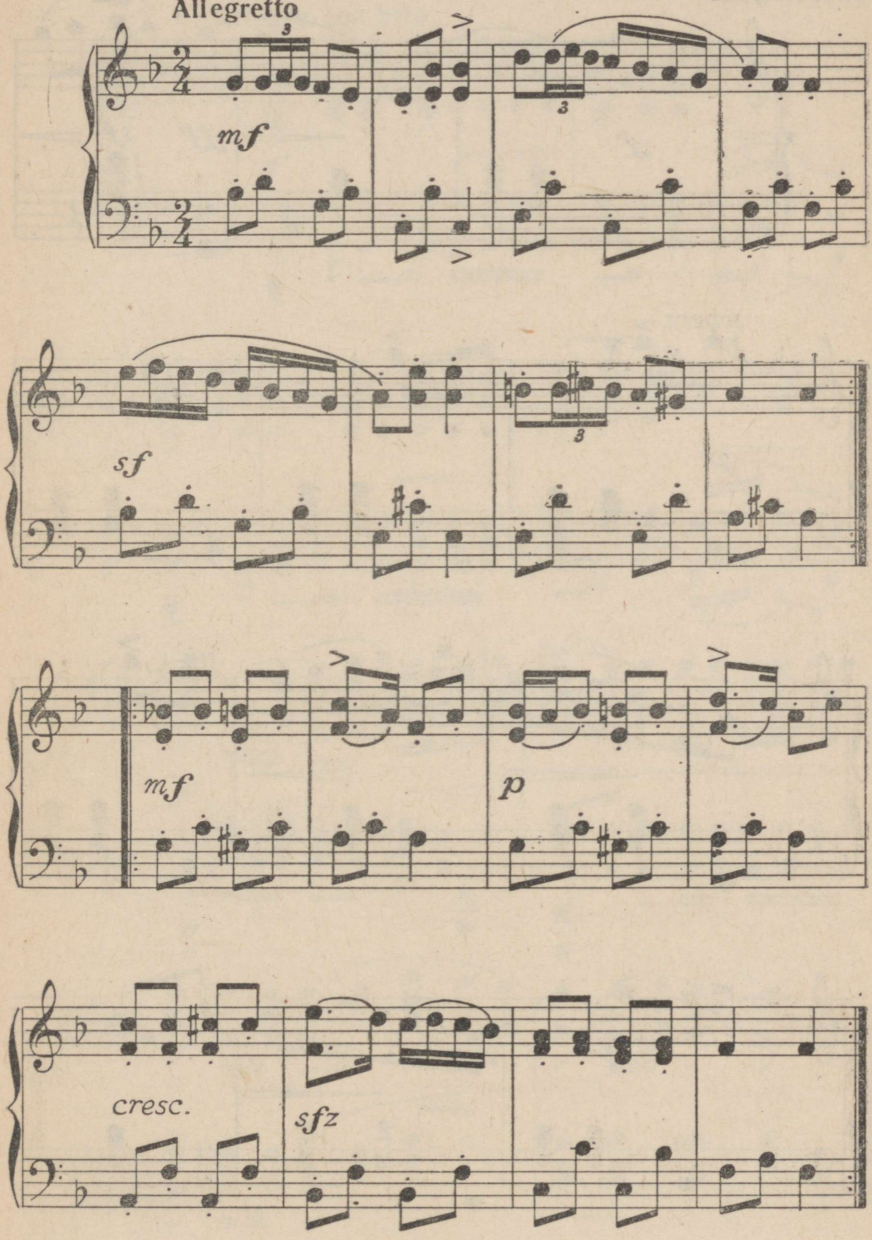
F. Schubert
1797 — 1828

mf
p
mf
p
pp
mf
1.
2.

POLKA

R. Tobias
1873 — 1918

MASURKA

F. Chopin
1810 — 1849

POLONEES

F. Chopin
1810 — 1849

MENUETT

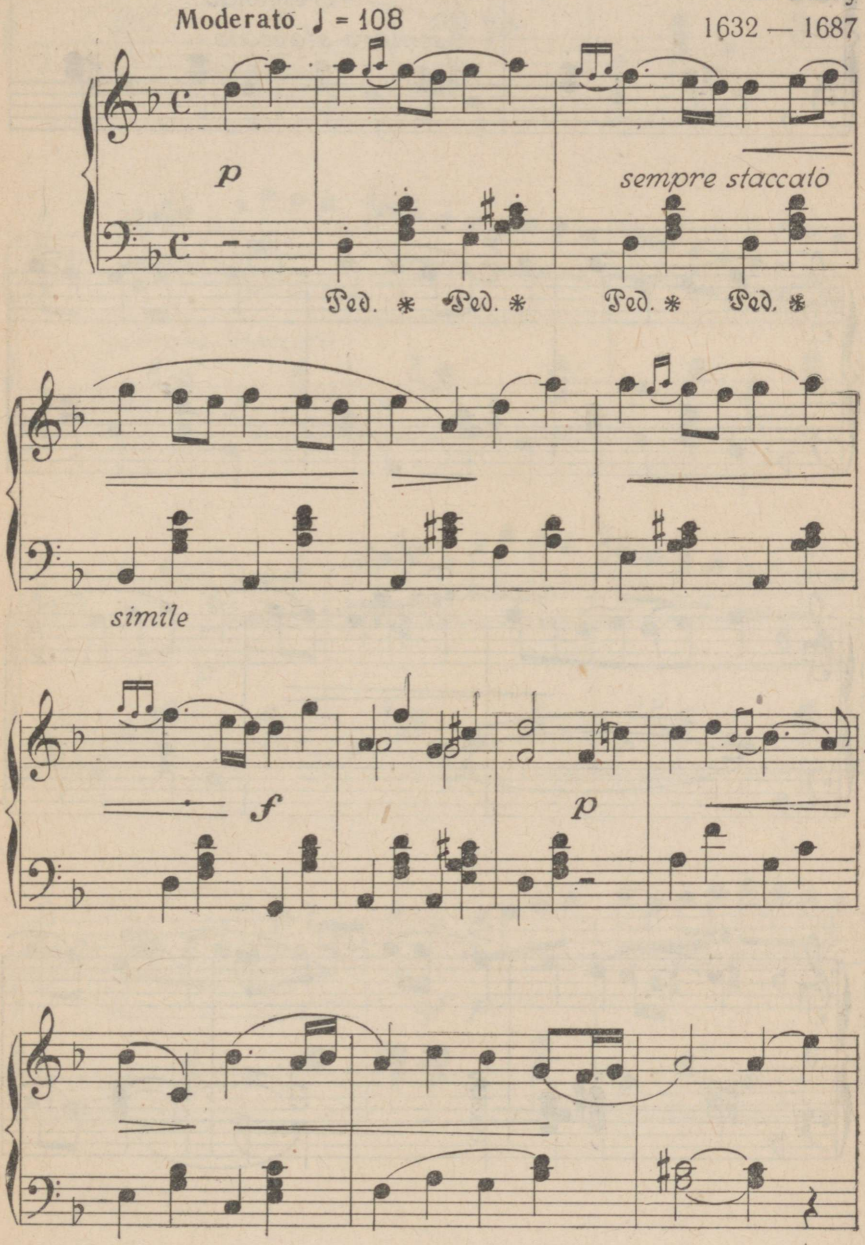
W. A. Mozart
1756 — 1791

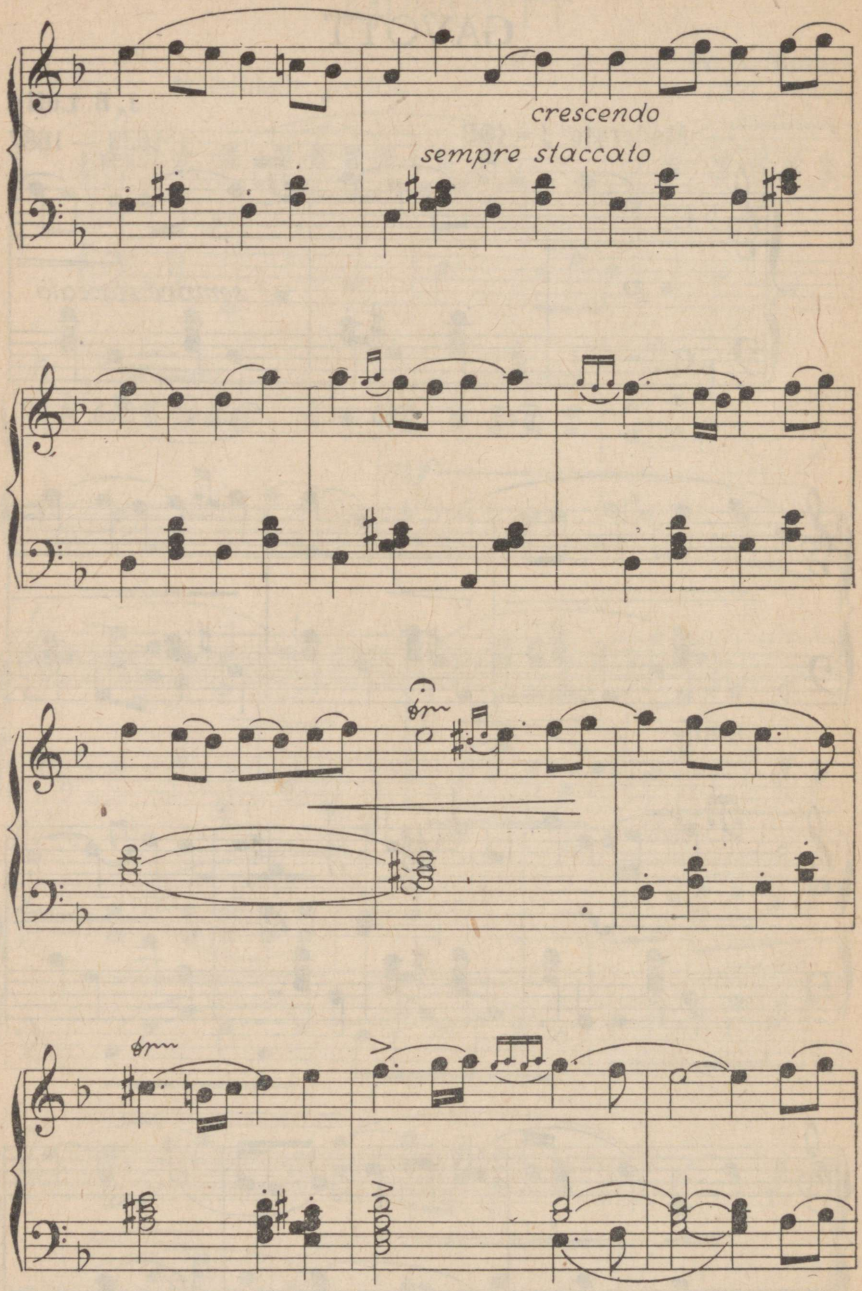
Mõõdukalt ♩ = 104

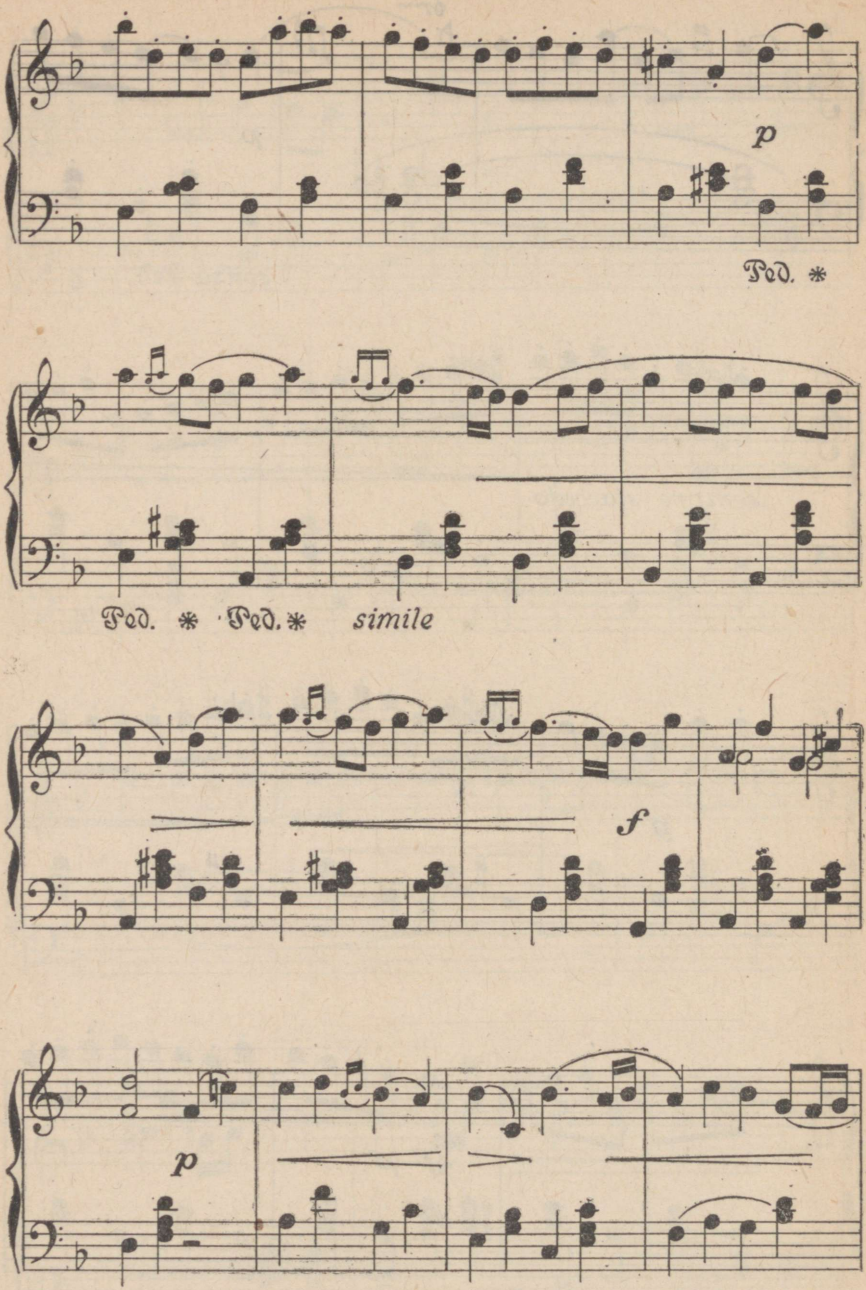
GAVOTT

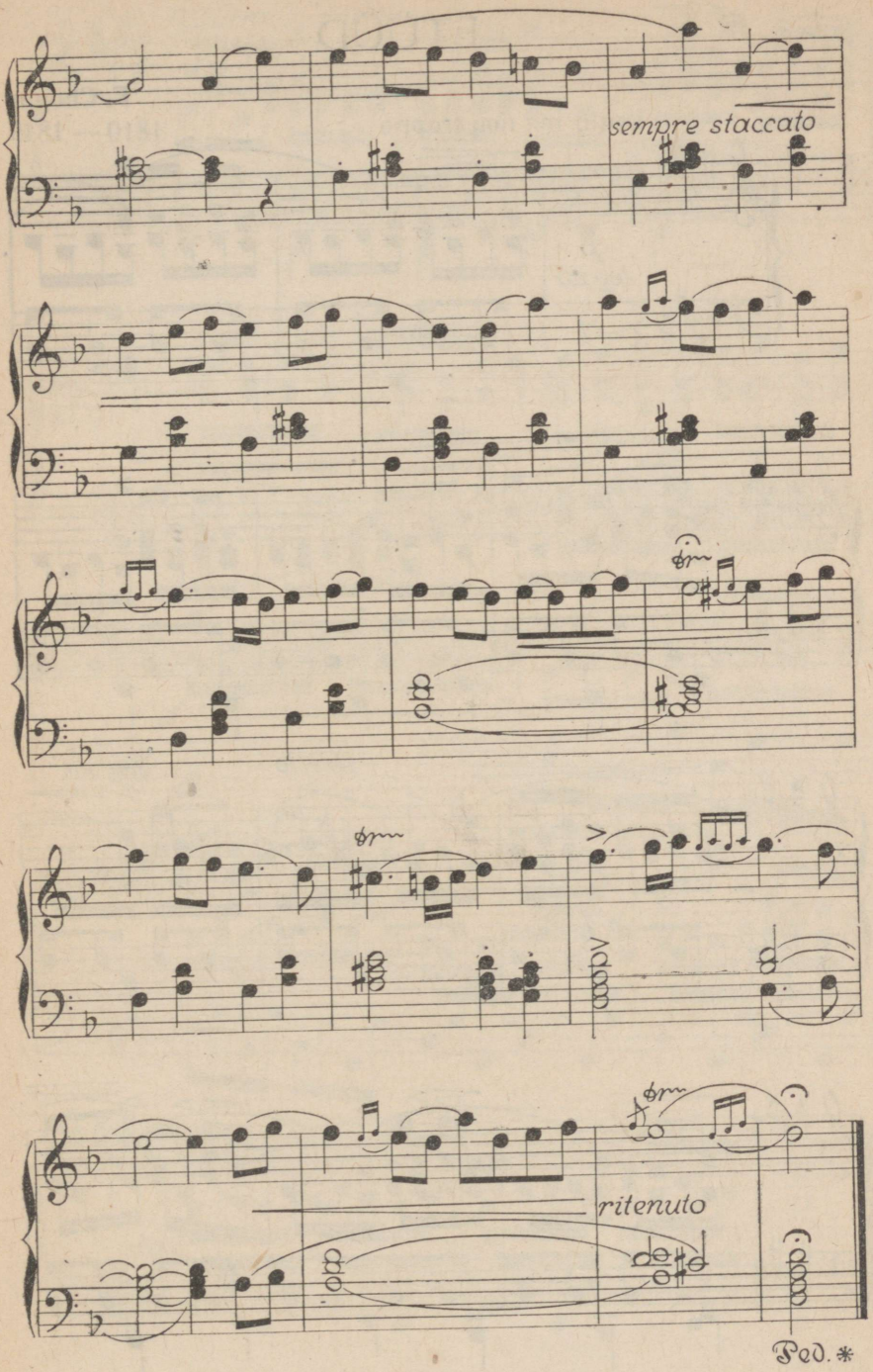
J. B. Lully
1632 — 1687

crescendo
sempre staccato

p
senza Ped.
sempre staccato
p
sf p

p
Ped. *
Ped. * Ped. * simile
f
p

sempre staccato
ritenuto
Ped. *

ETÜÜD

F. Chopin
1810 — 1849

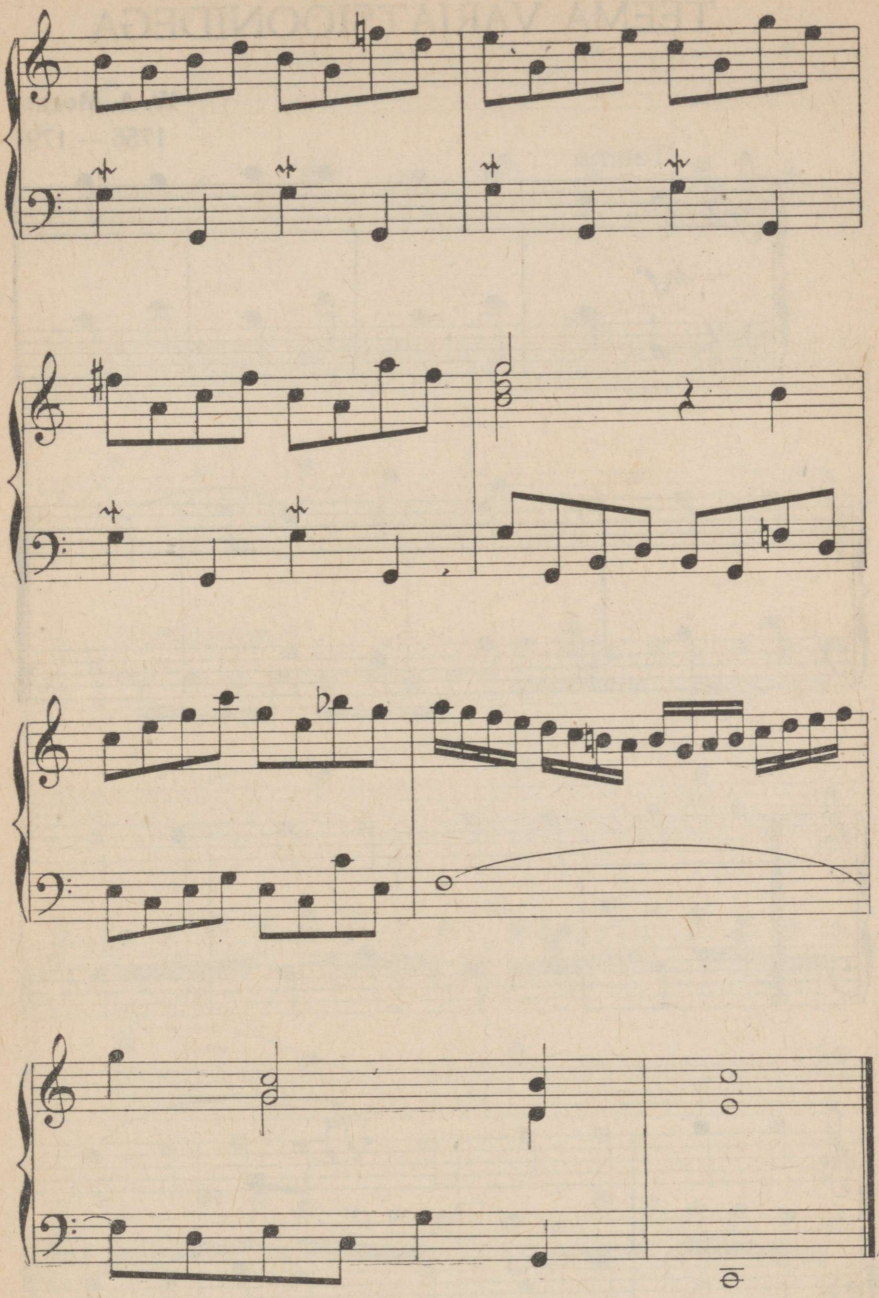

poco cresc.
stretto e piu cresc.
e rit.
ten.
ten.
f
dim.
sempre legato
ten.
pp
rall.
e
smorz.

PRELÜÜD

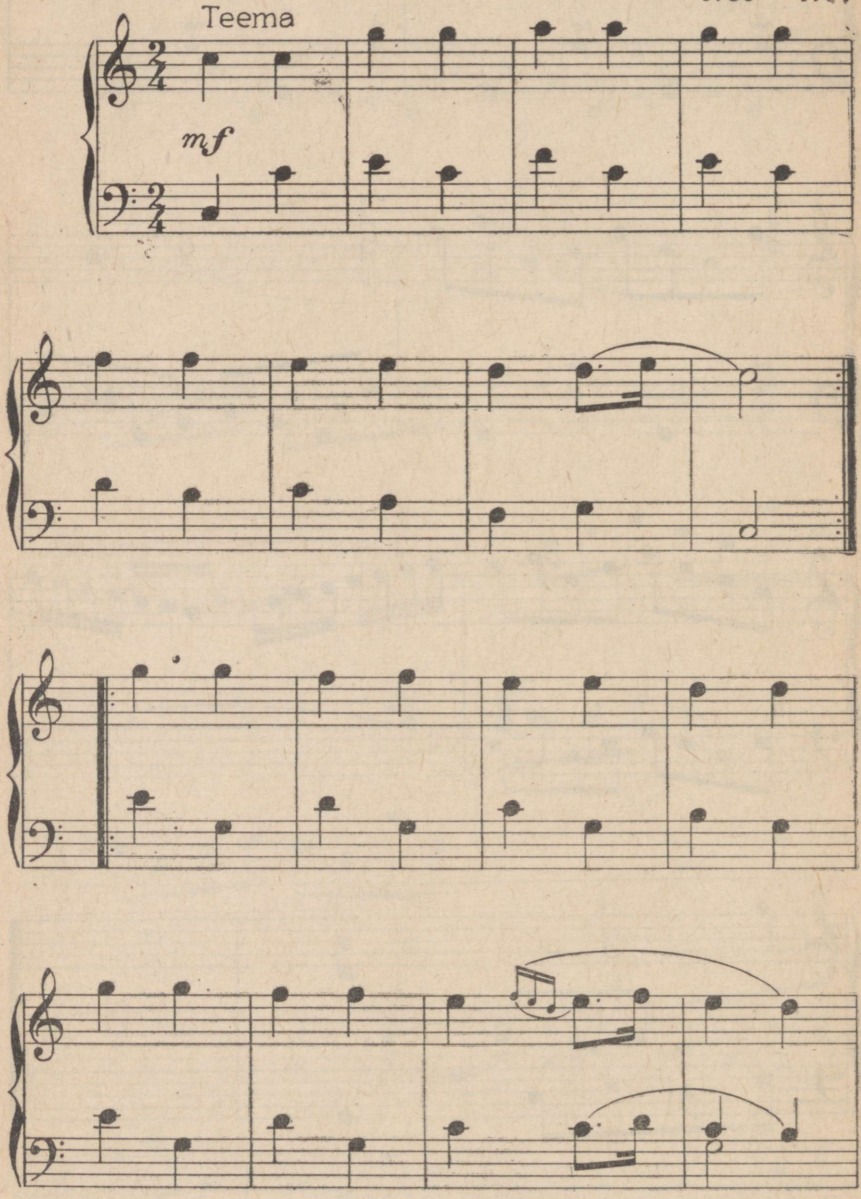
J. S. Bach
1685 — 1750

TEEMA VARIATSIOONIDEGA

W. A. Mozart
1756 — 1791

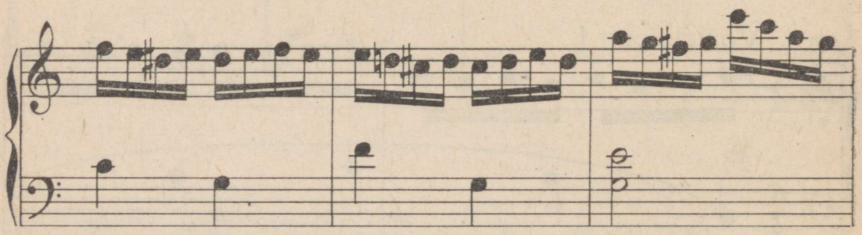

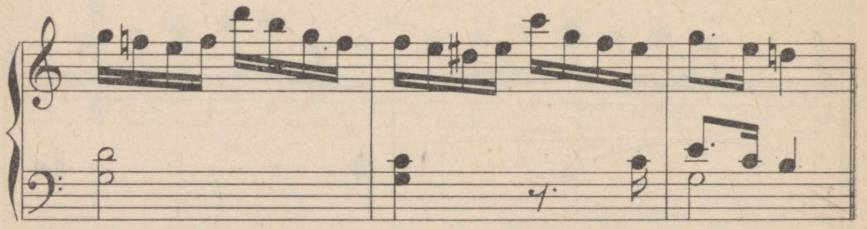

Variatsioon 1.
p

Fine

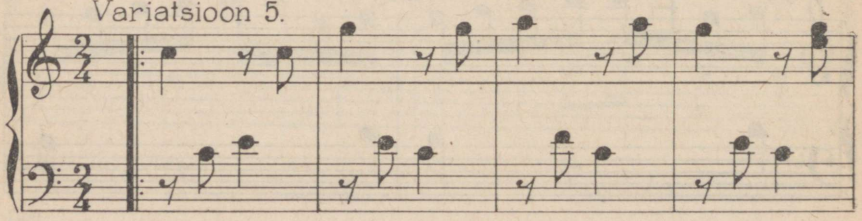

Da Capo al Fine

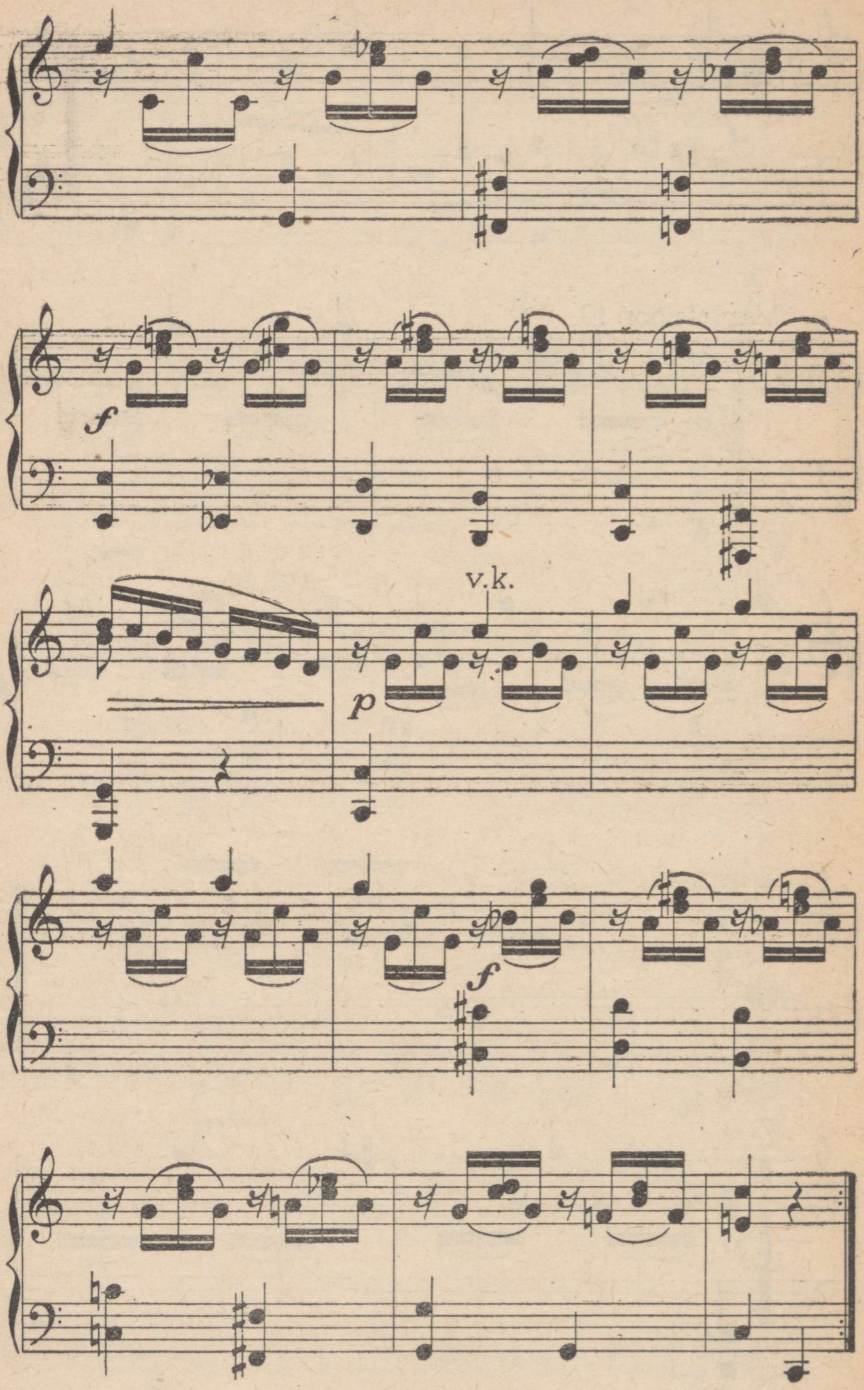
Variatsioon 5.

Variatsioon 8.
p
f
p

Variatsioon 10.
v.k.
v.k.

f
v.k.
p
f

VÄIKE MUUSIKA OSKUSSÕNASTIK

A — la heli, esimese oktaavi a teeb 440 võnget sekundis, a järgi häälestatakse pillid.

Aaria — (prants. air — meloodia) on orkestri saatega, suure diapasooniga vokaalpala, mis esineb tavaliselt kolmeosalises vormis ABA. Aariaks nimetatakse ooperi või oratooriumi sooloosa. Iseloomu järgi jaotatakse aariad: dramaatiline, lüüriline, koloratuurne, bravuurne jne.

A. cappella (a kapélla) — instrumentaalsaateta koorilaul.

Accelerando (atšelerándo) — kiirenedes (lühendatud aclel.).

Adagio (adádžo) — aeglaselt, rahulikult.

Ad libitum — oma soovi kohaselt.

Agitato (adžitáto) — erutatult, ärritatult.

Agoogika — õpetus muusikalisest tempost.

Akompaneerima — saatma soololaulu, sooloinstrumenti või koori.

Akompanement — saade, kaasmäng.

Akustika — õpetus helist, selle tekkimisest ja omadusist.

Alla marcia (álla mártša) — marsitaoliselt.

Allargándo — aeglustades, laiendades.

Allegrétto — elavalt, kergelt, veidi aeglasem kui allegro.

Allegro motto — väga kiiresti.

Alteratsiooni märk — alusastme kõrgendus- või madaldusmärk: ♯ või ♭

Amabile (amábile) — armsalt, südamlikult.

Andánte — «käies», parajalt, rahulikult.

Animando — elavnedes, hingestatult.

Appassionáto — ägedalt, kirglikult.

Assái — väga, üsna.

A tempo — eelnenud tempos.

Ballaad — eepilise, jutustava iseloomuga pikem laul või helitöö.

Bekaar — keelumärk ♮.

Bemoll — madaldusmärk ♭.

Bel canto — voolav ja kõlav laulmisviis.

Bis — korrata, uuesti.

Brillante (briljánte) — hiilgavalt.

Buffo — koomiliselt.

Cantábile — laulvalt.

Cantus — laul.

Capo — muusikapala algus.

Coda — „ lõpuosa, «saba».

Commódo — rahulikult, mugavalt.

Con — itaalia prepositsioon, eesti keeles -ga, -lt, -sti.
Con amore — armsusega, soojusega.
Con brio — tuliselt, hoogsalt.
Con dolóre — kurvalt, nukralt.
Con espressióne — ilmekalt, väljendusrikkalt.
Con móto — liikuvalt.
Con sordíno — kahandajaga, summutatult.
Crescendo (krešéndo) — paisudes (lühendatult cresc.).
Da Cápo — algusest
Da Cápo al Fine — algusest «Fine»-ni.
Detoneerimà — laulmisel õigelt helikõrguselt kõrvale kalduma.
Diapasoon — ulatus (kas hääle või instrumendi).
Diees — kõrgendusmärk ♯
Diminuéndo — kahanedes (lüh. dim.).
Disharmoonia — ebakõla, lahkkõla.
Dissonants — riidkõla, kahe heli mittekokkusobivus.
Divisi — pillirühma jagunemine orkestris.
Dolce (dóltše) — pehmelt, õrnalt.
Dominant — heliredeli V aste, selle kolmkõla.
Dünaamika — kõlajõud.
Eellöök — väike kaunistusnoot peanoodi ees.
Eleegia — leina-, kaebelaul.
Eroico — kangelaslikult.
Espressívo — väljendusrikkalt
Fermaat — peatusmärk
Fine — lõpp.
Funébre — leinates.
Gráve — aeglaselt, tõsiselt.
Giusto (džiústo) — täpselt.
Harmoonia — kooskõla.
Intonatsioon — täpne helide laulmine või mängimine.
Juhttoon — heliredeli VII aste.
Kadents — muusikalise mõtte lõppkäik (meloodias või harmoonias).
Kammermuusika — instrumentaalmuusika, kus pillide arv on 2—8.
Kromaatiline — pooltooniliselt liikuv helirida.
Lárgo — aeglaselt, laialt.
Legáto — seotult.
Leggiero (ledžéro) — kergelt.
Maestóso — pidulikult, hiilgavalt.
Marcáto — rõhutades.
Marciale (martšiále) — marsitaoliselt.
Meno — vähem.
Metronoom — aparaat muusika tempo kindlaksmääramiseks.
Mezzo-forte — poolvaljult (lüh. mf)
Mezzo-piano — poolvaikselt (lüh. mp)
Non — mitte.
Orkestreerima — orkestrile kirjutama.
Partituur — noot koorile või orkestrile, milles on näha üksikud häälepartiid.

Pastoraal — karjase laul, idüllilise iseloomuga helitöö.
Pianíssimo — väga vaikselt (lüh. pp).
Piu — rohkem, enam.
Poco (póco) — natuke, pisut.
Poco a poco — vähehaaval.
Presto — kiirelt.
Prestíssimo — väga kiirelt.
Rallentando — aeglustades.
Rapsoodia — eepiline poeem, fantaasia rahvaviisidest.
Recitatiiv (retšitatiiv) — kõnelaul, kus esikoha omab deklamatsioon.
Repriis — kordamine, kordusmärk, helitöö osa.
Risolúto — otsustavalt, kindlalt.
Ritardándo — aeglustades (lüh. rit.).
Romanss — armastuslaul, lähedane ballaadile, milles väljenduvad selgesti nii helilooja kui luuletaja isiklikud tunded, kaasaelamine. On arenenud romaani rahvaste eepilis-lüürilisest rahvalaulust. Romansse esineb ka instrumentaalmuusikas.
Scherzando (skertsándo) — naljatledes, lõbusalt.
Scherzo (skértso) — nali, lõbusa iseloomuga helitöö.
Sempre — ikka, alati.
Serenaad — äratusmuusika.
Simile — endiselt.
Sforzáto — tugevalt rõhutades (lüh. sf.).
Sostenúto — tagasi hoides, mitte rutates.
Staccato (stakaato) — katkendlikult, eraldatult (lüh. stacc.).
Subdominant — helistiku IV aste, selle kolmkõla.
Subito — äkki, kiiresti.
Tempo — muusika liikumiskiirus.
Tempo primo — algtempo.
Tenúto — väljapeetult (lüh. ten.).
Toonika — helistiku esimene aste, põhitoon, selle kolmkõla.
Transponeerima — helitööd ühest helistikust teise üle viima.
Tämbr — kõlavärving, mille abil eraldame ühte heliallikat teisest.
Tranquillo (trankúillo) — rahulikult.
Unisoon — mitme sama kõrgusega heli üheaegne kõlamine.
Vivace (vivátše) — elavalt.
Vivo — kiiremalt kui vivace.
Voce (vótše) — hääl
Võtmemärgistik — noodivõtme kõrval asuvad alteratsioonimärgid.

SISUKORD

Eesti NSV hümn — G. Ernesaks (J. Semper) 5
Ehitajad — A. Kara-Stojanov (Bulgaaria laul) 18
Gorkis Lenini maja ees — M. Rauchverger 16
Hakkame, mehed, minema — G. Ernesaks (Rahvaluule) 76
Head uut aastat — A. Ostrovski (J. Belinski) 62
Hällilaul — M. Blanter (M. Issakovski) 94
Imetlen taevast — ukraina rahvaviis 128
Internatsionaal — P. Degeyter (E. Pottier) 7
Kannel — A. Thomson (Rahvaluule) 101
Karjuste duett oop. «Padaemand» — P. Tšaikovski 154
Ketraja — vene rahvaviis 123
Kevadpäev — A. Ostrovski (V. Malkov) 106
Kodule — kauboilaul 146
Kodupõllud — G. Podelski (V. Beekmann) 44
Kohav põld — M. Budaškin 54
Kolhoositar — R. Päts (F. Kotta) 46
Kommunistlikud noored — A. Ostrovski (L. Ošanin) 26
Kus on kurva kodu — eesti rahvaviis, M. Härma (Rahvaluule) . . 84
Kõrgele sõpruslipud — A. Babadžanjan (D. Sedõhh) 23
Laul — A. Velmet (M. Mets) 42
Lauliku lapsepõli — eesti rahvaviis, M. Härma (Rahvaluule) . . 78
Laul vasarast — inglise tööliste laul 144
Lumehelbeke — A. Kapp (J. Liiv) 64
Lõoke — M. Glinka (N. Kukolnik) 152
Maailma Demokraatliku Noorsoo hümn — A. Novikov (L. Ošanin) . 20
Marseljees — C. J. Rouget de Lisle 10
Matkale — kaanon 110
Matkateedele — V. Kapp (M. Kesamaa) 120
Meil aiaäärne tänavas — eesti rahvaviis — C. Kreek 88
Meri kohab — B. Mokroussov (V. Balašov) 56
Mine, mine, lumekene — V. Kapp (J. Liiv) 70
Mu Eestimaa — K. Türnpu (P. Grünfeldt) 40
Mäed Aragvi teel — gruusia rahvaviis 130
Mälestus — I. Dunajevski (D. Samoilov) 98
Noorsoo laul — V. Muradeli (S. Mihhalkov) 28
Noorte laul — T. Vettik (A. Saarik) 36
Nõukogude Liidu hümn — A. Aleksandrov (S. Mihhalkov ja G. El-Registan) 3
Nõukogude Eestile — E. Kapp (M. Raud) 38
Orus voolamas jõekene kiire — vene rahvaviis 126
Partei meid juhib — V. Muradeli (S. Mihhalkov) 13
Pill oll' helle — R. Päts (Rahvaluule) 81
Puhkehetkil — U. Veenre (I. Kolla) 118
Pulmalust — M. Härma (Rahvaluule) 86
Pärnu lahel — E. Arro (I. Kolla) 116
Pääsulind — armeenia rahvaviis 134
Rahva-armee — B. Kõrver (K. Korsen) 72
Randlaste valss — B. Kõrver (E. Vain) 49
Rannakolhoosis — V. Ojakäär (D. Vaarandi) 52
Saabub nääriõhtu — H. Otsa (A. Pirn) 60
Saabusid kuldnokad — I. Dunajevski (M. Matussovski) 108
Sammus sõdureid — V. Moltšanov (M. Lvovski) 74

Samuur — aserbaidžaani rahvaviis 132
See oleme meie, noorus — S. Tulikov (L. Ošanin) 33
Sevastoopoli valss — K. Listov (G. Rubljov) 111
Sind teretame; kuldapäike — A. Velmet (A. Haava) 104
Soome polka — soome rahvaviis 142
Sportlaste laul — B. Kõrver (K. Korsen) 114
Suvekaanon — vana inglise laul 122
Suvevalss — E. Aarne (M. Veetamm) 124
Sõpruslaul — W. A. Mozart 148
Taiga — J. Miljutin 66
Tantsulaul — slovaki rahvaviis 138
Tervist, noorus — M. Ferkelmann 30
Toomed on järve rannalla — soome rahvaviis 140
Tudu, tudu tuvikene — M. Saar 92
Täheke — B. Dvarionas (S. Neris) 96
Tütarlaste koor oop. «Deemon» — A. Rubinstein 156
Ustavate sõprade laul — T. Hrennikov (M. Matussovski) . . . 58
Vaikne öö — L. van Beethoven 150
Vastlalaul — G. Ernesaks 68
Visla — poola rahvaviis 136
Õhturahu — Th. Hansen (L. Koidula) 90

Muusikavormid

Kahe- ja kolmeosaline lihtvorm 162
Kahe- ja kolmeosaline liitvorm 163
Homofoonia ja polüfoonia 163
Marss 164
Valss 164
Polka 165
Masurka 165
Polonees 166
Menuett 166
Gavott 166
Etüüd 166
Prelüüd 167
Teema variatsioonidega 167
Rondo 167
Süit 167
Sonaat 168
Sümfoonia 168
Ooper 168
Oratoorium 169
Kantaat 169

Muusika kuulamiseks

Noorte pioneeride marss — S. Deškin 170
Nuku matus — P. Tšaikovski 171
Valss — F. Schubert 173
Polka — R. Tobias 175
Masurka — F. Chopin 176
Polonees — F. Chopin 177
Menuett — W. A. Mozart 178
Gavott — J. B. Lully 179
Etüüd — F. Chopin 184
Prelüüd — J. S. Bach 186
Teema variatsioonidega — W. A. Mozart 188

Väike muusika oskussõnastik 195

Aarne, E.
Suvevalss — M. Veeļamm 124
Aleksandrov, A.
Nõukogude Liidu hümn — S. Mihhalkov ja G. El-Registan . 3
Arro, E.
Pärnu lahel — I. Kolla 116
Babadžanjan, A.
Kõrgele sõpruslipud — D. Sedõhh 23
Beethoven, L. v.
Vaikne öö 150
Blanter, M.
Hällilaul — M. Issakovski 94
Budaškin, M.
Kohav põld 54
Degeyter, P.
Internatsionaal — E. Pottier 7
Dunajevski, I.
Mälestus — D. Samoilov 98
Saabusid kuldnokad — M. Matussovski 108
Dvarionas, B.
Täheke — S. Neris 96
Ernesaks, G.
Eesti NSV hümn — J. Semper 5
Hakkame, mehed, minema — rahvaluule 76
Vastlalaul 68
Ferkelmann, M.
Tervist, noorus — festivalilaul 30
Glinka, M.
Lõoke — N. Kukolnik 152
Hansen, Th.
Õhturahu — L. Koidula 90
Härma, M.
Kus on kurva kodu — rahvaviis 84
Lauliku lapsepõli — rahvaviis 78
Pulmalust — rahvaviis 86
Hrennikov, T.
Ustavate sõprade laul — M. Matussovski 58
Kapp, A.
Lumehelbeke — J. Liiv 64
Kapp, E.
Nõukogude Eestile — M. Raud 38
Kapp, V.
Matkateedele — M. Kesamaa 120
Mine, mine, lumekene — J. Liiv 70
Kara-Stojanov, A.
Ehitajad — Bulgaaria laul 18
Kõrver, B.
Rahva-armee — K. Korsen 72
Randlaste valss — E. Vain 49
Sportlaste laul — K. Korsen 114
Miljutin, J.
Taiga 66
Mokroussov, B.
Meri kohab — V. Balašov 56
Moltšanov, K.
Sammus sõdureid — M. Lvovski 74
Mozart, W. A.
Sõpruslaul 148

Muradeli, V.
Noorsoo laul — S. Mihhalkov 28
Partei meid juhib — S. Mihhalkov 13
Listov, K.
Sevastoopoli valss — G. Rubljov 111
Novikov, A.
Maailma Demokraatliku Noorsoo hümn — L. Ošanin . . . 20
Ojakäär, V.
Rannakolhoosis — D. Vaarandi 52
Ostrovski, A.
Head uut aastat — J. Belinski 62
Kevadpäev — V. Malkov 106
Kommunistlikud noored — L. Ošanin 26
Otsa, H.
Saabub nääriõhtu — A. Pirn 60
Podelski, G.
Kodupõllud — V. Beekmann 44
Päts, R.
Kolhoositar — F. Kotta 46
Pill oll' helle — rahvaluule 81
Rauchverger, M.
Gorkis Lenini maja ees 16
Rouget de Lisle, C. J.
Marseljees 10
Rubinstein, A.
Tütarlaste koor ooperist «Deemon» 156
Saar, M.
Tudu, tudu, tuvikene 92
Thomson, A.
Kannel — rahvaluule 101
Tšaikovski, P.
Karjuste duett oop. «Padaemand» 154
Tulikov, S.
See oleme meie, noorus — L. Ošanin 33
Türnpu, K.
Mu Eestimaa — P. Grünfeldt 40
Veenre, U.
Puhkehetkil — I. Kolla 118
Velmet, A.
Laul — M. Mets 42
Sind teretame, kuldapäike — A. Haava 104
Vettik, T.
Noorte laul — A. Saarik 36

Rahvaste laulud

Eesti
Lauliku lapsepõli — M. Härma 78
Pill oll' helle — R. Päts 81
Kus on kurva kodu — M. Härma 84
Pulmalust — M. Härma 86
Meil aiaäärne tänavas 88
Tudu, tudu, tuvikene — M. Saar 92
Armeenia
Pääsulind 134
Azerbaidžaani
Samuur 132
Gruusia
Mäed Aragvi teel 130
Ukraina
Imetlen taevast 128

Vene
Ketraja 128
Orus voolamas jõekene kiire 126
Ameerika
Kodule — kauboilaul 146
Inglise
Laul vasarast — inglise tööliste laul 144
Suvekaanon 122
Poola
Visla 136
Slovaki
Tantsulaul 138
Soome
Soome polka 142
Toomed on järve rannalla 140
Kaanonid
Matkale 110
Suvekaanon 122

А. Паюпуу, Х. Вооре
ПЕСЕННИК
для IX класса
На эстонском языке
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

Toimetaja H. Kaljuste
Tehniline toimetaja A. Tõnisson
Korrektor S. Kiisk

Ladumisele antud 8. XII 1959. Trükkimisele antud 19. III 1959. Paber 60×92, 1/16. Trükipoognaid 12,75. Arvutuspoognaid 11,01. Trükiarv 5000. MB-02870. Tellimise nr. 616.
Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind rbl. 2.20

Rbl. 2.20

A-22510

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00359736 8